T.C.
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

ÖZEL EĞİTİM OKULLARINDA GÖREV YAPAN BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ DERS PROGRAMLARINA VE DERSLERİNDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

YASİN KILINÇ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Doç. Dr. Çağdaş CAZ

KASIM – 2024

YOZGAT

T.C.
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

ÖZEL EĞİTİM OKULLARINDA GÖREV YAPAN BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ DERS PROGRAMLARINA VE DERSLERİNDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

YASİN KILINÇ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Doç. Dr. Çağdaş CAZ

KASIM – 2024

YOZGAT

	YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ **LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ** **LİSANSÜSTÜ TEZ ONAY FORMU**

T.C.

YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Enstitümüzün Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı 91110522009 numaralı öğrencisi Yasin KILINÇ 'ın hazırladığı **"Özel Eğitim Okullarında görev yapan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Beden Eğitimi Ders Programlarına ve derslerinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri"** başlıklı tezi ile ilgili tez savunma sınavı, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri gereğince 29/11/2024 Cuma günü saat 10:00 'da yapılmış, tezin onayına oy birliği ile karar verilmiştir.

Başkan **:** Prof. Dr. Suat KARAKÜÇÜK

Jüri Üyesi **:** Doç. Dr. Çağdaş CAZ

(Danışman)

Jüri Üyesi **:** Doç. Dr. Ali Gürel GÖKSEL

ONAY:

Bu tezin kabulü, Enstitü Yönetim Kurulu'nun ……../……../….. tarih ve …… sayılı Enstitü Yönetim Kurulu Kararı ile onaylanmıştır.

…...../...../ 20…..

İmza

Prof. Dr. Ümit BUDAK

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

TEZ BEYANI

Tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, tezin içerdiği yenilik ve sonuçların başka bir yerden alınmadığını, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan eder, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

İmza

Yasin KILINÇ

…../……/……

ÖN SÖZ

Yapılan bu çalıma, Yozgat Bozok Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Beden Eğitimi ve Spor Programında yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır. Araştırmanın amacı beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin beden eğitimi ders programlarına ve derslerinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerinin incelenmesidir. Çalışmanın literatüre, meslektaşlarıma, tüm paydaşlara ve insanlığa faydalı olmasını diliyorum.

Çalışmam boyunca desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen, tezimin her aşamasında engin bilgileri ve tecrübeleri ile bana yön veren, akademik olarak gelişmemde beni her zaman destekleyen, güler yüzünü ve samimiyetini esirgemeyen, her konuda önder olan ve öğrencisi olmaktan gurur duyduğum danışman hocam sayın Doç. Dr. Çağdaş CAZ hocama teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayrıca çalışmalarım boyunca maddi manevi destekleriyle yanımda olan çok değerli Eşim Mehtap Kılınç, çocuklarım Elif Erva ve Zeynep Berra Kılınç'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yasin KILINÇ

.../…/……

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖZEL EĞİTİM OKULLARINDA GÖREV YAPAN BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ DERS PROGRAMLARINA VE DERSLERİNDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

YASİN KILINÇ

YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

TEZ DANIŞMANI: DOÇ. DR. ÇAĞDAŞ CAZ

Araştırmanın amacı, özel eğitim okullarında görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin beden eğitimi ders programlarına ve derslerinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerinin incelenmesidir. Mevcut çalışma, nitel araştırma kapsamında mülakat yöntemi ile yürütülmüştür. Araştırma kapsamında, Yozgat ve Ankara illerinde özel eğitim okullarında görev yapan 8 beden eğitimi öğretmeni ile yarı-yapılandırılmış görüşme formu kapsamında görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler yoluyla toplanan ham veriler kodlanarak kategorilere ayrılmış ve bu kategoriler altında veriler düzenlenerek anlamlı bir bütün haline getirilmiştir. Katılımcıların görüşleri doğrudan olduğu gibi aktarılmıştır. İfadeler analiz sonucunda şekillere dönüştürülmüş ve frekansları belirlenmiştir. Verilerin modellenmesi sürecinde ise MAXQDA paket programı kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, öğretim programlarının bazı durumlarda yetersiz olduğu, kapsayıcılık açısından eksiklikler barındırdığı ve uygulanabilir olmayan hedefler içerdiği de ifade edilmiştir.

2024, xii + 79 Sayfa

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitim, Beden Eğitimi ve Spor, Beden Eğitimi Ders Programları, karşılaşılan sorunlar, çözüm önerileri

ABSTRACT

MASTER THESIS

OPINIONS OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS TEACHERS WORKING IN SPECIAL EDUCATION SCHOOLS ON PHYSICAL EDUCATION COURSE PROGRAMS AND PROBLEMS THEY ENCOUNTER IN THEIR COURSES

YASİN KILINÇ

YOZGAT BOZOK UNIVERSITY
GRADUATE EDUCATION INSTITUTE
PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS DEPARTMENT

SUPERVISOR: ASSOC. PROF. ÇAĞDAŞ CAZ

The aim of the study is to examine the opinions of physical education and sports teachers working in special education schools regarding physical education curriculum and the problems they encounter in their lessons. The current study was conducted using the interview method within the scope of qualitative research. Within the scope of the research, interviews were conducted with 8 physical education teachers working in special education schools in Yozgat and Ankara provinces within the scope of the semi-structured interview form. The raw data collected through the interviews were coded and categorized, and the data were organized under these categories and turned into a meaningful whole. The opinions of the participants were directly conveyed as they were. The expressions were converted into figures as a result of the analysis and their frequencies were determined. The MAXQDA package program was used in the modeling process of the data. As a result of the research, it was also stated that the curriculum was inadequate in some cases, had deficiencies in terms of inclusiveness and included impractical targets. It was emphasized that the individual inadequacies of the students hindered the processing of the lessons.

2024, xii + 79 Pages

Keywords: Special Education, Physical Education and Sports, Physical Education Curriculums,Problems Encountered, Solution Suggestions

İÇİNDEKİLER

Sayfa

TEZ ONAY FORMU ii
TEZ BEYANI iii
ÖN SÖZ iv
ÖZET v
ABSTRACT vi
İÇİNDEKİLER vii
TABLOLAR LİSTESİ x
ŞEKILLER LISTESI xi
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ xii
1. GİRİŞ 1
1.1. Araştırmanın Amacı 2
1.2. Araştırmanın Problemi 3
1.3. Araştırmanın Önemi 3
1.4. Araştırmanın Sayıltıları 3
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları 4
1.6. Tanımlar 4
2. GENEL BİLGİLER 9
2.1. Eğitim 9
2.2. Eğitimin Temel Amaçları 9
2.3. Beden Eğitimi ve Spor 10
2.4. Beden Eğitimi ve Sporun Önemi 10
2.5. Engel ve Engellilik 11
2.5.1. Engellilik Nedenleri 12
2.6. Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor 13

2.6.1. Engelli Çocuklar İçin Geliştirilmiş Olan Özel Beden Eğitimi Modelleri 13
2.6.1.1. Aktif Program 14
2.6.1.2. Başarıya Dayalı Program 14
2.6.1.3. Oyun Programı 14
2.6.1.4. Beden Eğitimi Fırsat Programı 14
2.6.2. Engellilerde Beden Eğitim ve Sporun Faydaları 14
2.7. Özel Eğitim 16
2.7.1. Türkiye'de Özel Eğitim ve Özel Eğitim Kurumlarının Tarihi 16
2.7.2. Avrupa Birliği Ülkelerinde Özel Eğitim 18
2.7.3. Türkiye'de Özel Eğitim Hizmetleri Gelişimi 18
2.7.4. Özel Eğitimin Önemi 19
2.7.5. Özel Eğitimin İlkeleri 19
2.7.6. Özel Eğitimle İlgili Temel Kavramlar 20
2.8. Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Bireylerin Sınıflandırılması 21
2.8.1. Zihinsel Yetersizliği Olan Bireyler 21
2.8.2. İşitme Yetersizliği Olan Bireyler 21
2.8.3. Görme Yetersizliği Olan Bireyler 22
2.8.4. Ortopedik Bozukluklar Olan Bireyler 22
2.8.5. Dil ve Konuşma Bozuklukları Olan Bireyler 22
2.8.6. Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Bireyler 22
2.8.7. Duygusal ve Davranışsal Bozukluk Bireyler 23
2.8.8.Otizm ve Spektrum Bozukluğu (OSB) Olan Bireyler 23
2.8.9. Özel Yetenekli Bireyler 23
2.8.10. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Bireyler 23
3. MATERYAL VE METOT 24
4. BULGULAR 28

5. TARTIŞMA 62

6. SONUÇ ve ÖNERILER 68

7. KAYNAKLAR 70

EKLER 77

Ek – 1. Etik Kurul İzni 77

Ek – 2. Veri Toplama Aracı (Yarı yapılandırılmış görüşme Formu) 78

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo **Sayfa**

Tablo 3.1. Çalışma grubunun demografik özellikleri 25

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil **Sayfa**

Şekil 4.1. Ana çatı temalar 28

Şekil 4.2. Beden eğitimi derslerinin genel işlenişine yönelik görüşlere ait tema ve kodlar..... 29

Şekil 4.3.Özel eğitim okullarında uygulanan beden eğitimi dersi öğretim programları hakkındaki görüşlere ait tema ve kodlar 31

Şekil 4.4. Beden eğitimi dersi öğretim programındaki hedef ve davranışların öğrencilere kazandırdığı becerilere yönelik görüşlere ait tema ve kodlar 34

Şekil 4.5. Beden eğitimi dersi öğretim programında eksik görülen ve olması gerektiği düşünülen kazanımlara yönelik görüşlere ait tema ve kodlar 36

Şekil 4.6. Beden eğitimi dersine ayrılan haftalık ders saati sürelerine yönelik görüşlere ait tema ve kodlar 39

Şekil 4.7. Beden eğitimi dersinin öğrencilerin fiziksel gelişimine etkisine yönelik görüşlere ait tema ve kodlar 41

Şekil 4.8. Beden eğitimi dersinin öğrencilerin akademik başarısına etkisine yönelik görüşlere ait tema ve kodlar 44

Şekil 4.9. Okulun olanakları açısından beden eğitimi dersinde karşılaşılan sorunlara yönelik görüşlere ait tema ve kodlar 47

Şekil 4.10. Okulda idari açıdan karşılaşılan sorunlara yönelik görüşlere ait tema ve kodlar 49

Şekil 4.11. Ders dışı eğitim çalışmalarında karşılaşılan sorunlara yönelik görüşlere ait tema ve kodlar..... 51

Şekil 4.12.Öğrencilerin aileleriyle karşılaşılan sorunlara yönelik görüşlere ait tema ve kodlar 54

Şekil 4.13. Genel anlamda karşılaştığınız sorunlara (olanaklar, idari, ders içi ve ders dışı eğitim, aileler) ilişkin ait tema ve kodlar 56

Şekil 4.14.Özel eğitim okulunda görev yapmanın hayata etkilerine yönelik görüşlere ait tema ve kodlar 59

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

Bu çalışmada kullanılmış simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
AB	: Avrupa Birliği
BEP	: Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı
BED	: Beden Eğitimi Dersi
DDB	: Duygu ve Davranış Bozukluğu
DDE	: Ders Dışı Eğitim
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
ICF	: Uluslararası Sınıflandırma Sistemi
ICD	: Hastalıkların Uluslararası Sınıflandırma Sistemi
K	: Katılımcı
MED	: Milli Eğitim Dergisi
OSB	: Otizm ve Spektrum Bozukluğu
ÖEHY	: Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği
ÖEK	: Özel Eğitim Kanunu

1. GİRİŞ

Eğitim, bireyin doğduğu günden itibaren ölümüne kadar devam eden bir süreçtir. Yeni doğan bireyin, kendisini ve çevresini tanıyabilmesi, etrafına uyum sağlayabildiği ilk yer ailedir. Birey bu süreç içerisinde bedenen ve ruhen büyüdükçe eğitim aldığı çevre de bu süreçte değişir. Bireyin arkadaş çevresi ve eğitim kurumları bireyin eğitim hayatını etkileyen diğer önemli bir durumdur.

Eğitim, kişide ahenk ve benzeri yardımlaşma şeklindeki tutum ve davranışları ortaya koyarak detaylı hedefler kapsamında bireyin başkaları ile iletişiminin gelişmesine yardımcı olur. Birey beşeriyetin verdiği hürmeti öğrenir, yakın arkadaşlığa değer verir, kapsamlı ve muntazam bir hayat idame ettirir, kişilerle yapılan ortak işlerde teşriki mesaiye önem verir, kendi hayatında kendi yolunu çizebilir (Varış, 1994).

Bireyler farklı bireysel özelliklere, kişilik, karaktere sahip olup değişmekte olan dünyaya ayak uydurmalarını sağlayacak eğitim sürecine ihtiyaç duyarlar. Bireysel farklılıkların belirgin olduğu kişilerde genel olarak eğitim hizmetleri yetersiz kalmakta bu sebeple özel eğitim hizmetlerine ihtiyaç duyulmakta ve bu ihtiyaçlar her geçen gün giderek artmaktadır (Çuhadar, 2008). Eğitim programları ise özel eğitim sürecinin başarıya ulaşmasında etkili olan hedefler, hedeflere ulaşmak için verilmesi gereken içerik, öğretme-öğrenme süreci ve değerlendirme gibi öğeleri içerisinde barındırmaktadır (Aykaç ve Aydın, 2006).

Günümüzde, eğitim ve sağlık sistemleri yeterince gelişmemiş ülkelerde engelli bireyler çok fazla mücadele vermek zorundadırlar. İnsan gibi yaşamak, dahası ayakta kalabilmek için bu mücadeleyi sürdürmelidirler. Zihinsel engelli gruplarının haklarını aramak ve korumak için tek güç ailelerinin gücüdür (Darıca, Gümüşçü ve Pişkin, 1992). Oysaki engelli bireylere sosyal yaşamın her alanında fırsat eşitliği kanunlar ile desteklenmiştir.

Özel eğitim ihtiyacı olan çocukların, fiziksel, zihinsel, davranışsal ve sosyal ihtiyaçlarına cevap verecek eğitim programı oluşturulmalıdır. Yetenekleri veya engellilik durumları ne olursa olsun tüm çocuklar okul faaliyet ve etkinliklerine eşit şekilde katılım sağlayarak, saygı görme, takdir edilme ve arkadaşlık geliştirme fırsatları ile tüm yetenek seviyelerinden akranlarıyla etkileşim kurma hakkına sahiptir. Bu bağlamda özel eğitim bireylerin engel durumlarına göre eğitime yönelik ihtiyaçlarının giderilmesi amacıyla yürütülmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2014). Toplumdaki değişimler, gelişmeler ve özel eğitime ihtiyacı olan birey sayısının giderek artması, eğitim sisteminde özel eğitim alanıyla ilgili uygulamalarda sürekli bir yenilik ve gelişim ihtiyacı ortaya çıkarmaktadır

(Cavkaytar ve Diken, 2005). Yenilikler ve gelişmeler doğrultusunda bireyin sosyal ilişkilerinin güçlenmesi ve artması için çeşitli aktiviteler, sportif ve sosyal etkinlikler üzerinde yoğunlaşmakta ve bu durumun desteklenmesi gerekmektedir (Yetim, 2014). Sportif faaliyetler bireyin kendine güvenmesine, kendini gerçekleştirmesine ve çevre ile uyum içerisinde hayatını devam ettirmesine yardımcı olmaktadır (Şirinkan, 2021).

Özel eğitimde beden eğitimi ve spor dersleri zengin ve heyecan verici yönleri ile "koşu, atlama, sıçrama, yürüme, atma, itme, yuvarlanma, kaldırma vb. hareketler ile "bireysel ve grup oyunlarını" kapsama yönüyle özel eğitim gerektiren bireyler açısından büyük potansiyele sahiptir. Özel eğitimli bireyler, bahsi geçen aktiviteler sayesinde yön değiştirme, kazalardan korunma, kendine güven, giyim ve beslenme gereksinimlerini karşılayabilmesini sağlayacak bedensel beceriler, gruba katılma, lidere uyma, işbirliği içerisinde bulunma, görev ve rol alma, bireysel ve grup başarısına katkıda bulunma gibi etkinliklerle psikolojik ve sosyal beceriler kazanabilirler (Tuncay, 1992). Engelli bireylerin gelişimlerine katkı sağlamak için hazırlanan öğretim programlarındaki beden eğitimi ve spor dersinin engelli bireyler üzerindeki yeterliliğini ölçebilmek ve beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin derslerinde karşılaştıkları sorunları inceleyip öneriler sunmak adına mevut araştırma yapılmıştır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Son zamanlarda yapılan araştırmalar, eğitim öğretim teknolojilerinden ziyade öğretmenlerin sınıf içindeki rollerinin özel eğitimdekine benzer özelliklerde olduğu gözlemlenmektedir. Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin özelliklerini bilmek ve buna göre davranmak öğretmenlerin derslerindeki başarılarını artıracaktır. Mevcut araştırmada beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin ders programlarına ilişkin görüşleri ile derslerinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerinin incelenmesi ve özel eğitim okullarında görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin derslerinde, özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilere gösterdikleri tutum, tavır ve tüm davranışları da ortaya koymak amaçlanmıştır. Yukarıdaki amaçlar doğrultusunda özel eğitim okullarındaki beden eğitimi derslerinde karşılaşılan sorunlara çeşitli çözüm önerileri getirmek hedeflenmiştir. Mevcut araştırma sonuçlarının, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerle beden eğitimi ve spor alanlarında çalışma yapmak isteyen araştırmacılara, beden eğitimi öğretmenlerine, okul yöneticilerine, özel eğitim gerektiren bireylerin ailelerine destek olacağı da düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın Problemi

Özel eğitim uygulamaları gün geçtikçe diğer eğitim öğretim faaliyetleri gibi her geçen gün iyileştirilmesi gereken eğitim öğretim süreçlerinden oluşmaktadır. Bu süreç içerisinde beden eğitimi derslerinin yanı sıra beden eğitimi ve spor öğretmenleri de önemli bir yer tutmaktadır. Alan yazında birçok çalışma yapılsa da bazı noktaların problem olarak karşımıza çıktığı görülmektedir. Özel eğitim okullarında görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin beden eğitimi ders programlarına ve derslerinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri hakkındaki öğretim programında belirtilen hedef ve davranışlara yönelik görüşleri incelenerek somut veriler elde edilerek problemin çözümüne katkıda bulunabilmektir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim öğretim süreçleri içerisinde birçok dersi bulunmaktadır. Ayrıca, sosyal, kültürel, sportif faaliyetler ve meslek dersleri de bulunmaktadır. Özellikler beden eğitimi ve spor ile bireylerin psiko-motor, duygusal, sosyal vb. birçok alandaki gelişmelerinde önemli bir rol oynamaktadır.

Özel eğitim okullarında görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile yapılan çalışmada öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar ve ders programlarına yönelik karşılaştıkları sorunlar ele alınmaktadır. Hem öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar belirlenmekte hem de beden eğitimi ve spor derslerinin özel eğitim okullarında eğitim gören öğrencilerin gelişimine ne düzeyde katkı sağladığı ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Yaşanan sorunlara yönelik çözüm önerileri, mevcut sorunların azalmasına katkı sağlayacaktır.

1.4. Araştırmanın Sayıltıları

Yapılan çalışmalardaki bazı önermeleri test ederek doğruluğunu sınamak yüksek bir maliyet, fazlaca kaybı zaman veya büyük bir çaba gerektiriyor olabilir dolayısıyla bu tür önermelerin doğruluğu kabul edilerek sayıltı olduğu belirtilmektedir (Büyüköztürk ve vd., 2014).

Araştırmanın sayıltıları aşağıda maddeler halinde belirlenmiştir;

• Seçilen örneklemlerin evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.

• Çalışmaya katılan öğretmenlerin soruları içtenlikle ve objektif olarak cevap verdikleri varsayılmaktadır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

-Mevcut araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu ile sınırlıdır.

-Ulaşılan bulgular 2023-2024 eğitim öğretim yılı ile sınırlıdır.

-Araştırma Yozgat il merkezi ilçeleri ve Ankara ilinde bulunan özel eğitim meslek okulu, özel eğitim ortaokulu, özel eğitim uygulama okulları ve işitme engelliler II. ve III. kademe okulları ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Ağır düzeyde otizmi olan birey: Sosyal etkileşim, sözel ve sözel olmayan iletişim, ilgi ve etkinliklerdeki sınırlılıkları nedeniyle yoğun özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi (ÖEHY, 2018).

Ağır düzeyde zihinsel engelli birey: Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal, pratik uyum ve öz bakım becerilerindeki eksiklikleri nedeniyle yaşam boyu süren, yoğun özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi, (ÖEHY, 2018).

Bakanlık: Millî Eğitim Bakanlığını (ÖEHY, 2018).

Bedensel engelli birey: Kas, iskelet ve sinir sistemindeki bozukluklar nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi (ÖEHY, 2018).

Bilim ve sanat merkezi: Örgün eğitim kurumlarına devam eden genel zihinsel, görsel sanatlar veya müzik yetenek alanlarında özel yetenekli olan öğrencilere, yeteneklerini geliştirerek kapasitelerini en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla destek eğitim hizmeti vermek üzere açılan kurumu (ÖEHY, 2018).

Bilim ve sanat merkezi kayıt bölgesi: Birden fazla bilim ve sanat merkezi bulunan il ve ilçelerde bilim ve sanat merkezlerinin öğrenci kayıt ve nakil işlemlerini gerçekleştirecekleri bölgeyi (ÖEHY, 2018).

Bireysel yetenekleri fark ettirme programı: Genel zihinsel yetenek alanından tanılanan ve destek eğitim programını tamamlayan öğrencilerin bireysel yeteneklerini fark etmeleri amacıyla yürütülen eğitim programını (ÖEHY, 2018).

Bireyselleştirilmiş eğitim programı: Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin takip ettikleri program esas alınarak gelişim özellikleri, eğitim ihtiyaçları ve performansları

doğrultusunda hedeflenen amaçlara ulaşmaya yönelik hazırlanan ve bu bireylere verilecek destek eğitim hizmetlerini de içeren özel eğitim programını (ÖEHY, 2018).

Çok ağır düzeyde zihinsel engelli birey: Zihinsel yetersizliği yanında öz bakım, günlük yaşam ve temel akademik becerileri kazanamayan, yaşam boyu bakım ve gözetime ihtiyacı olan bireyi (ÖEHY, 2018).

Danışman öğretmen: Öğrencinin proje üretimi ve yönetimi programı aşamasında birlikte çalıştığı öğretmeni (ÖEHY, 2018).

Destek eğitim hizmeti: Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitim ihtiyaçları doğrultusunda kendilerine, ailelerine, öğretmenlerine ve okuldaki diğer personele uzman personel ve gerekli araç-gereçlerle sunulan danışmanlık hizmetlerini (ÖEHY, 2018).

Destek eğitim odası: Tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler ile özel yetenekli öğrencilere ihtiyaç duydukları alanlarda destek eğitim hizmetleri verilmesi için düzenlenmiş ortamı (ÖEHY, 2018).

Destek eğitim programı: Genel zihinsel yetenek alanından tanılanan öğrencilerin tüm alan ve disiplinlerle ilişkilendirilerek alındıkları eğitim programını (ÖEHY, 2018).

Genel müdürlük: Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünü (ÖEHY, 2018).

Görme engelli birey: Görme gücünün kısmen ya da tamamen kaybından dolayı özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi (ÖEHY, 2018).

Hafif düzeyde otizmi olan birey: Sosyal etkileşim, sözel ve sözel olmayan iletişim, ilgi ve etkinliklerdeki hafif düzeydeki sınırlılığı nedeniyle özel eğitim ile destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi (ÖEHY, 2018).

Hafif düzeyde zihinsel engelli birey: Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde hafif düzeydeki yetersizliği nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine sınırlı düzeyde ihtiyacı olan bireyi (ÖEHY, 2018).

İşitme engelli birey: İşitme duyarlılığının kısmen veya tamamen kaybından dolayı özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi, (ÖEHY, 2018).

Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları: Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin her tür ve kademede diğer bireylerle karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarını ve eğitim amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirmelerini sağlamak amacıyla bu bireylere

destek eğitim hizmetleri de sunularak akranlarıyla birlikte tam zamanlı ya da özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak verilen eğitimi (ÖEHY, 2018).

Millî Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri Rehberlik ve Araştırma Merkezi Modülü: Özel eğitim ihtiyacı olduğu öngörülen bireylere ilişkin eğitsel değerlendirme ve tanılama hizmetlerine yönelik iş ve işlemlerin elektronik ortamda yürütüldüğü ve bilgilerin saklandığı sistemi (ÖEHY, 2018).

Orta düzeyde otizmi olan birey: Sosyal etkileşim, sözel ve sözel olmayan iletişim, ilgi ve etkinliklerdeki sınırlılıkları nedeniyle özel eğitim ile destek eğitim hizmetine yoğun şekilde ihtiyacı olan bireyi (ÖEHY, 2018).

Orta düzeyde zihinsel engelli birey: Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerindeki sınırlılık nedeniyle temel akademik, günlük yaşam ve iş becerilerinin kazanılmasında özel eğitim ile destek eğitim hizmetine yoğun şekilde ihtiyacı olan bireyi (ÖEHY, 2018).

Özel eğitim: Bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak üzere geliştirilmiş eğitim programları ve özel olarak yetiştirilmiş personel ile uygun ortamlarda sürdürülen eğitimi (ÖEHY, 2018).

Özel eğitim ihtiyacı olan birey: Bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren bireyi (ÖEHY, 2018).

Özel yetenekli birey: Yaşıtlarına göre daha hızlı öğrenen, yaratıcılık, sanat, liderliğe ilişkin kapasitede önde olan, özel akademik yeteneğe sahip, soyut fikirleri anlayabilen, ilgi alanlarında bağımsız hareket etmeyi seven ve yüksek düzeyde performans gösteren bireyi (ÖEHY, 2018).

Özel yetenekleri geliştirme programı: Müzik ve görsel sanatlar yetenek alanından uyum programını, genel zihinsel yetenek alanından ise bireysel yetenekleri fark ettirme programını tamamlayan öğrencilerin özel yeteneklerini geliştirmek amacıyla yürütülen programı (ÖEHY, 2018).

Proje üretimi ve yönetimi programı: Öğrencilerin ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda bir alanda veya disiplinde danışman öğretmen rehberliğinde bireysel veya grupla yürüttükleri eğitim programını (ÖEHY, 2018).

Rehberlik servisi: Eğitim kurumlarında rehberlik hizmetlerinin yürütüldüğü birimi (ÖEHY, 2018).

Rehberlik ve araştırma merkezi: Rehberlik hizmetleri ile özel eğitim hizmetlerini planlayarak hizmetlerin koordineli bir şekilde yürütülmesini sağlayan kurumu (ÖEHY, 2018).

Tamamlayıcı eğitim faaliyeti: Resmî özel eğitim okullarında örgün eğitim saatleri dışında hafta içi veya hafta sonu öğrencilerle yürütülen eğitim faaliyetlerini (ÖEHY, 2018).

Uygulama sınıfı: Özel eğitim uygulama okulunda (III. kademe) iş becerilerine yönelik uygulamaların yapıldığı ortamı (ÖEHY, 218).

Uyum programı: Bilim ve sanat merkezine yeni kaydı yapılan öğrencilerin sosyal ve psikolojik gelişimleri hakkında bilgi sahibi olmak ve kurumu tanıtmak için yürütülen eğitim programını (ÖEHY, 2018).

Veli: Öğrencinin annesi, babası veya yasal sorumluluğunu üstlenen kişiyi (ÖEHY, 2018).

Yetenek alanı: Özel yetenekli öğrencinin tanılandığı genel zihinsel yetenek alanı, görsel sanatlar yetenek alanı ve müzik yetenek alanını (ÖEHY, 2018).

Zorunlu öğrenim: Özel eğitim ihtiyacı olan bireyler için okul öncesinden başlayıp ortaöğretim süresini de kapsayan eğitim ve öğretim sürecini (ÖEHY, 2018).

BEP: Bireyselleştirilmiş eğitim programını (ÖEHY, 2018).

BİLSEM: Bilim ve sanat merkezini (ÖEHY, 2018).

BİLSEM Modülü: Bilim ve sanat merkezi yönetim bilgi sistemini (ÖEHY, 2018).

RAM: Rehberlik ve araştırma merkezini (ÖEHY, 2018).

MEBBİS-RAM Modülü: Millî Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri Rehberlik ve Araştırma Merkezi Modülünü (ÖEHY, 2018).

(Ek:RG-RG-25/10/2022-31994) Çocuklar İçin Özel Gereksinim Raporu (ÇÖZGER): Sağlık kurulunca hazırlanan 18 yaşını doldurmamış bireylerin özel gereksinimlerini belirten belgeyi (ÖEHY, 2018).

(Ek:RG-RG-25/10/2022-31994) Fizyoterapist: Üniversitelerin fizyoterapi ve rehabilitasyon alanında lisans eğitimi almış, rehberlik ve araştırma merkezlerinde bireylerin yetersizliklerinden kaynaklı ağrıyı, engeli ve yeteneklerini özel ölçme,

değerlendirme ve inceleme yöntemleri ile belirleyerek hekimin tanısına göre, fonksiyonun ve fonksiyonel kapasitenin geliştirilmesine yönelik fizyoterapi ve rehabilitasyon programını planlayan, uygulayan ve tekrar değerlendirerek rapor eden personeli ifade eder (ÖEHY, 2018).

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Eğitim

Eğitim, insanları düzenli bir hayat şekline kavuşturmayı amaçlayan ve bireyin sahip olduğu yetenek ve nitelikleri planlı, programlı bir biçimde şekillendiren ve bu süreci deneyimlerle yönlendiren bir süreçtir (Harmandar, 2000). Eğitimin tanımına bakıldığında şöyle ifade edilmektedir: Varış'a göre eğitsel ilerleme, insan kaynağını geliştirme, toplum fertlerinin beceri ve bilgilerinin geliştirilmesi süreci olarak ifade edilmiştir (Varış, 1998).

Öğretim birçok bakış açısına göre farklı yorumlanmaktadır. Öğretim, belli bilgi, beceri ve anlayışlar edinilmesi ve kişide gerçekleşmesi düşünülen tutumların gelişimi için uygulanan yöntemlerin genel adlandırması olarak ifade edilmiştir (Varış, 1998). Belirlenen hedeflere ulaşmak için çizilen yolda emin adımlarla ilerlemek için bireylere yeni bilgileri öğretmedir (Filiz, 2006). Öğretim başka bir ifade ile bir durumun veya deneyimin geride kalan izi şeklinde tanımlanabilir (Ekiz ve Durukan, 2006). Kısaca öğretim, öğrenim gören bireylerin başarılı olmasını hedefleyen, öğrenme sürecine başlanması ve sürdürülebilirliğinin gerçekleşmesi amacıyla düzen içinde planlanan etkinlikler olarak ifade edilir (Açıkgöz, 1996).

2.2. Eğitimin Temel Amaçları

Amaç, ulaşılmak istenilen yer olarak ifade edilmektedir. Eğitim öğretimde ulaşılması istenilen amaç, bireyde değiştirilmek istenilen nitelikler şeklinde tanımlanır. Bu nitelikler, bilgi, ustalık, davranış, beceri, bireyin sahip olduğu özellikler olabilir (Sönmez, 2005).

Ergün'e göre eğitimin amaçları öğrencilerin yapısına, topluma, derslerin içeriklerine, eğitim öğretim kademelerine göre değişmektedir. Eğitimin temel unsuru, eğitilenin ruhsal-zihinsel durumunda meydana getirilmek istenen durum değişikliğidir (Ergün, 1996).

Eğitimin amaçlarına genel bir ifade çerçevesinde bakıldığında bireyin hem çevresi hem de kendisi ile barışık olmasını sağlamak, ihtiyaçlarını karşılamak, sosyal ilişkilerini düzenleyebilme becerisini ve her konuda belirli oranlarda bilgi sahibi olmasını, karşılaştığı sorunlarla mücadele edip başarılı olmasını sağlamak, toplumsal hareketlilik konusunda bilinçli bireyler oluşturmaktır.

2.3. Beden Eğitimi ve Spor

Beden eğitimi faaliyetleri bireylerin her yönü ile ruhen, bedenen ve zihnen gelişimini destekleyen bir bilim dalıdır. Beden eğitimi kişinin beden sağlığı, karakter gelişimi, psiko-sosyal gelişimi ile doğrudan etkili bir eğitim faaliyetidir. Bedensel faaliyetler bireylerin fiziksel, sosyal ve ruhsal gelişimlerine destek olur. Ayrıca beden eğitimi bireylerde özgüven ve toplumda kabul görme yönünde gelişimlerine katkıda bulunur. Okullarımızda yapılacak kaliteli ve öğrencilerin seveceği türden beden eğitimi dersleri ve sportif faaliyetlerinin öğrenci başarısında olumlu etkileri muhakkak olacaktır. Gelişimin her yönüyle desteklenen birey mutlu, huzurlu ve sağlıklı olacağı belirtilmiştir (İnan, 2009). Gerek bedenen gerek ruhen sağlıklı bireylerin, toplumsal kurallara uygun olarak yaşaması, bireysel farklılıkların farkında olması, farklı etnik, dil, din, kültüre sahip kişilere saygı duyması, dürüst ve yardımsever olması, insan haklarına saygılı, vatanını ve milletini seven bir birey olarak davranması beklenir (Aracı, 2006).

Özetle beden eğitimi faaliyetleri, kişilerin ruhsal ve bedensel yönden sağlıklı olmalarına, fiziksel yönden bireyleri geliştirmeyi amaçlayan, yarışmaya ve rekabete dayalı olmayan, şiddeti ve yoğunluğu kişinin performansına bağlı olarak değişebilen, gerekli olduğunda çevresel durumlara göre düzenlenebilen ve katılan bireylerin yaş, cinsiyet ve fiziksel durumlarına göre değişim gösterebilen ve kuralları olmayan ya da kuralları esnek olan bir faaliyetler bütünü denilebilir.

2.4. Beden Eğitimi ve Sporun Önemi

Çocuğun genetik olarak getirdiği özelliklerinin ortaya çıkarılarak azami ölçüde geliştirilmesi, yetişmekte olan bireylere toplumsal ve kültürel değerlerin öğretilmesi, kişinin toplumun değişim sürecine ayak uydurabilmek için gerekli bilgi, beceri ve alışkanlıklarla donatıldığı yer şüphesiz eğitim öğretim ortamı olan okullardır. Okullarımızda, hareket eğitiminin ve oyun en doğal olduğu dönem ise ilkokul kademesidir. Bireyin hayatın değerini anlamaya başladığı, kendini geliştirmesinin ve kişilik gelişiminin çok yoğun olduğu bir dönemdir.

Çocuklar çevresini keşfederken, hareket onlar için bir araçtır. İnsan davranışlarında zihinsel ve duygusal alanlar birbirinden sanıldığı kadar bağımsız değildir. Tam tersine, çocuğun psiko-motor gelişimi ve davranışları ile bu alanlar arasında sıkı bir ilişki olduğu ifade edilmektedir. Bu nedenle, beden eğitimi derslerinde fiziksel aktivitenin, oyun

oynamanın yanı sıra çeşitli etkinlikler bir plan ve program çerçevesinde uygulanmalıdır (Tanner, 1988).

İlkokullarda uygulanan beden eğitimi ve spor etkinliklerinin çoğu oyun ağırlıklıdır. Oyun, çağımızın en önemli eğitim araçlarından birisidir. Oyunla öğretim yöntemi ise çocukların okul ortamında zorlanmadan, istekli ve severek gerçekleştirebildiği bir yöntemdir (Özdoğan, 1988). Eğitsel oyunlar adı altında sadece beden eğitimi dersinde değil tüm derslerde hedefe ulaşmak için geliştirilmiş oyunlar, çocukları hem eğlendirmekte hem de öğretici bir rol oynamaktadır. Asıl amaç, beden eğitimi derslerinde eğitsel oyunun zevk ve yarışma duygusundan yararlanılarak derse katılanların fiziksel ve zihinsel yeteneklerini geliştirmek, sağlıklı bir yapıya kavuşturmaktır (Hazar, 1996).

2.5. Engel ve Engellilik

Özel gereksinimi olan bireyler için farklı zamanlarda ve dönemlerde özürlü, sakat, engelli gibi kavramlar kullanılmaktadır. Bu kavramların ülkeler arasında kullanımı, kavramın ortaya çıktığı tarihsel dönem, kavramla ilgili ortaya konulan teori ve modeller, ülkelerin kabul ettiği uluslararası anlaşmalar ve sözleşmeler ki bunlara örnek olarak Dünya Sağlık Örgütü, Birleşmiş Milletler, Uluslararası Çalışma Örgütü verilebilir. Bu sözleşmelerin zaman içerisinde ulusal yasalara ve mevzuata (kanun, yönetmelik, genelge) geçişi gibi nedenlerle çeşitli farklılıklar gösterebilmektedir. Ortaya çıkan bu kavramsal karmaşa, kavram tercihi konusunda yukarıda sıralanan nedenler ve kavram tercihi konusunda bir tutarlılığın olmamasından dolayı meydana gelmektedir. Örneğin, 1990'lı yılların sonuna kadar sakat ve özürlü kavramı birlikte ve bazen birbirinin yerine kullanılmış ve bu durum kamu ve özel alanlarda da kendini göstermiştir. 1984 yılında resmi gazetede yayınlanan 3065 sayılı katma değer vergisi kanunun 17. maddesinde hem sakat hem özürlü kavramı yer almaktadır. 2006 yılında Birleşmiş Milletlerin Engelli Hakları Sözleşmesinin imzalanması ile kavramsal değişimi başlamış ve engelli kavramı, alan yazında kullanılmaya başlanmıştır. Bu kavramsal değişim hızla kullanılmaya başlarken bazı sivil toplum kuruluşlarının halen sakat, özürlü gibi kavramları kullanmaya devam ettiği görülmektedir. Kavramların daha çok ülke olarak taraf olunan uluslararası sözleşmeler ve konuyla ilgili çalışmalar yürüten uluslararası kurumlardan geldiği görülmekte olup bu nedenle aşağıda uluslararası kurumlar tarafından kullanılan kavramların tanımlamalarına yer verilmektedir (Şişman, 2009).

Birleşmiş Milletler Özürlü Hakları Bildirgesinde özürlü, "kişisel ya da sosyal yaşantısında kendi kendine yapması gereken işleri doğuştan veya sonradan herhangi bir noksanlık sonucu yapamayanlar" olarak tanımı yapılmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ise bozukluk, özürlülük ve engelliliğin uluslararası sınıflandırma sistemini yaparak ilgili kavramları tanımlamıştır. Bu sınıflandırmaya göre bozukluk, sağlık bakımından psikolojik, fizyolojik, fiziksel yapı ve işlevlerdeki eksiklik ve anormallik olarak tanımlanmaktadır. Aynı sınıflandırmada özürlülük, bir aktiviteyi normal biçimde ve normal kabul edilen sınırlar içinde gerçekleştirmede kısıtlılık veya yetersizlik olarak tanımlanmaktadır. Engellilik ise bir yetersizlik ve ya özür nedeniyle yaşa, cinsiyete, sosyal ve kültürel faktörlere bağlı olarak bireyden beklenen rollerin kısıtlanması veya yerine getirilmemesi durumu olarak tanımlanmaktadır.

DSÖ, Hastalıkların Uluslararası Sınıflandırma Sistemi (ICD) dışında Sağlık ve İşlevselliğin Uluslararası Sınıflandırma Sistemini (ICF) 2001 yılında yayınlamıştır. Bu sınıflandırma sistemine göre bozukluk, özür ve engellilik kavramları yeniden tanımlanmış ve Buna göre bozukluk, vücut yapısında veya işlevlerde eksiklik veya anormallik, diğer bir ifadeyle işlev veya yapı bozukluğu olarak tanımlanmaktadır. Özürlülük kavramı ise ICF ile birlikte aktivitede sınırlılık kavramına dönüştürülmüş ve bu kavramda, bireyin günlük etkinliklerini yürütürken yaşayabileceği güçlükler olarak tanımlanmaktadır. Engellilik kavramı da ICF sonrası değişime uğramış ve katılım kısıtlılığı kavramına dönüştürülerek yeniden tanımlanmıştır. Katılım kısıtlılığı ise bireylerin yaşamları içerisinde yer almada ortaya çıkan kısıtlılık, diğer bir ifadeyle bireyin yaşam durumları içerisinde deneyimledikleri sorunlar olarak tanımlanmaktadır. Alan yazında konuyla ilgili kavramlar ve kavramın tanımına ilişkin zaman içerisinde ortaya çıkan değişimler, özürlülüğü açıklamaya çalışan yaklaşım ve modellerden etkilendiğini yansıtmaktadır.

2.5.1. Engellilik Nedenleri

Tüm dünyada engellilik nedenleri arasında gelişimsel, kalıtsal ve çevresel gibi faktörler söylenebilir. Doğum öncesinde, doğum anında ve doğum sonrasındaki dönemlerde çeşitli nedenler bireylerde engelliliğe sebep olabilmektedir (Savucu, 2018).

Doğum öncesi etmenler

Doğum öncesi dönemde kalıtsal rahatsızlık ve akraba evliliği gibi, annenin doğum kanalı ile ilgili bir sorun olması, evli çiftler arasında oluşan kan uyuşmazlığı, anneden kaynaklanan genetik problemlerinin olması fetusun yerleşme ile ilgili yaşadığı problemler,

annenin içinde bulunduğu ruhsal ve duygusal durumları, bilinçsiz ilaç kullanımı, annenin metabolik olarak sağlıklı olmaması, annenin hamilelik sırasında sigara, uyuşturucu ve alkol kullanımı, röntgen, radyasyon, hamilelik sürecinde annenin yetersiz ve sağlıksız beslenmesi, bulaşıcı, ateşli hastalık geçirmesi, vitamin ve mineral eksikliği gibi birçok etmen engelliliğe neden olanlar arasında sıralanabilir (Savucu, 2018).

Doğum sırası etmenler

Doğum sırasında; doğumun kadın doğum uzmanı doktorlar tarafından yapılmaması, bebeğin kilosunun normalin altında olması, erken doğum olması, doğum kanalı enfeksiyonu veya müdahaleli doğum, doğum sırasında kordon dolanması sonucunda bebeğin yeterli oksijen alamaması gibi birçok faktör bireyin engelli olmasına neden olabilecek etkenler arasında sıralanabilir (Savucu, 2018).

Doğum sonrası etmenler

Doğum sonrasında yetersiz beslenme, bebeğin ve annenin sağlık kontrollerinin yapılmaması, zehirlenmeler, istismar, ihmal, doğal afetler, ağır ateşli hastalıklar geçirmesi, bebeğin ağır sarılık geçirmesi, gibi birçok faktör engelliliğe neden olabilecek etkenler arasında gösterilebilir (Savucu, 2018).

2.6. Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor

Spor, egzersizin ve fiziksel aktivitelerin insan sağlığı üzerindeki olumlu etkileri oldukça fazladır (Akyüz ve vd., 2010). Özel eğitime ihtiyaç duyan bireyler için planlanan sportif etkinlikler ve fiziksel aktiviteler bireylerin bilişsel, duyuşsal, psiko-motor, alanlarında gelişimlerini destekleyecek nitelikte olmalıdır ki belirlenen hedeflerin gerçekleştirilmesi uzun vadede daha kolay olsun (Koparan, 2003). Fiziksel aktiviteler ile desteklenen bireylerin gelişimleri göz önünde bulundurulduğunda fiziksel aktivitelere katılan bireylerin topluma katkılarının ve toplumunda engelli bireylere katkısının fazla olacağı belirtilmektedir (Abaoğlu, 1982).

2.6.1. Engelli Çocuklar İçin Geliştirilmiş Olan Özel Beden Eğitimi Modelleri

Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için geliştirilmiş Aktif program, Başarıya dayalı program, Oyun programı, Beden eğitimi ve spor fırsat programı, özel sporcular için geliştirilmiş özel olimpiyatlar spor ve beceri rehberi bulunmaktadır.

2.6.1.1. Aktif Program

Ortopedik engelliler, duyusal kayıp yaşayan bireyler, öğrenme güçlüğünü kapsayan ve normal bireyler açısından uygulanabilen fiziksel aktiviteleri içermekte, psiko-motor becerilerini ölçmek için norm dayanıklılık testleri, sporda yetenek seçim testleri motor yeteneği ölçmek için kullanılan testler vardır. Bu testlerle birlikte aktiviteler için öneriler oluşturulmaktadır (Koparan, 2003).

2.6.1.2. Başarıya Dayalı Program

Öğrenme güçlüğü yaşayan ve davranış problemi olan bireylere beden eğitimi ve spor hizmeti verebilmek adına bireylerin fiziksel, sosyal, duygusal gelişimleri arasındaki dengeyi sağlayarak yetenek, ilgi ve motivasyon düzeyine göre Bireyselleştirilmiş Eğitim Programının (BEP) hazırlanmasına yardımcı olabilmektir (Koparan, 2003).

2.6.1.3. Oyun Programı

Zihinsel problem yaşayan bireyler için uygulanabilecek oyun programı, oyunu ön planda tutarak kaba motor becerilerin gelişimini sağlamak amacıyla kullanılan eğitimsel ve sistematik bir program modelidir (Koparan, 2003)

2.6.1.4. Beden Eğitimi Fırsat Programı

Özel eğitime ihtiyacı bireylerin temel performans hedeflerini esas alan ve özel eğitime ihtiyacı olan bütün bireyleri kapsayan, bireylerin beden eğitimi ve spor gereksinimlerini karşılamayı amaçlayan bir programdır (Koparan, 2003).

2.6.2. Engellilerde Beden Eğitim ve Sporun Faydaları

Beden eğitimi ve sporun özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin engel derecesi, türü fark etmeksizin egzersiz yapma, fiziksel aktivitelere katılma, hareket etme, bireyleri mutlu etmektedir. Hareket ederken aldıkları haz ve hareketle birlikte gelen başarma duygusu özel bireylerin yaşam motivasyonunu artırmada önemli bir unsur olduğu belirtilmektedir (Kaldırımcı ve vd., 2012). Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin toplum ile entegrasyonu ve her türlü gelişim süreçlerinde özel eğitim programlarına paralel olarak spor ve fiziki etkinlikler ile beden eğitimi ve spor dersinin bireyler üzerindeki etkisi büyüktür (Karakaya ve vd., 2017). Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin ihtiyaçları doğrultusunda etkinliklerin yapılandırılması ve uygulanması gerekmektedir. Zenginleştirilmiş bir çevre ile etkinlikler bireyler için daha uygun hale getirilmelidir. Bazı engel türlerine göre yapılan etkinliklerde özellikle otizm spektrum bozukluğu olanlar ve görme engelli bireyler için sesli etkinlikler

ile yine görme engelli bireyler için yapılan bireysel etkinlikler, zihinsel engelli bireyler için ise daha çok kendi özelliklerine uygun etkinliklere eşlik edecek araç gereçleri tercih edilmelidir (Yılmaz ve vd. 2022). Beden eğitimi ve spor faaliyetleri engelli bireylere bulundukları durumla başa çıkabilmeyi, mücadele edebilmeyi, engellerini hafifletmeyi ve öğretmeyi amaçlar. Bu sayede iletişimleri kolaylaşmakta, bireylere keyif vermekte, yaşam motivasyonlarını artırmak, işbirliği içerisinde olmalarını sağlamak ve olumlu kişilik özellikleri kazanmalarını desteklemektedir (Atay, 1995). Sportif etkinlikler ve oyunların bireylerin ruhsal duygusal ve fiziksel gelişiminde önemli bir yere sahip olduğu, sağlıklı bir şekilde büyümelerini sağladığı ispatlanmıştır (Hazar, 1996).

Özel eğitim okullarında ve özel alt sınıflarda eğitim gören bireyler için uygulanan spor aktivitelerinde beklenen yararın elde edilebilmesi için temel öğretim ilkeleri (öğrenciye görelik, bilinenden bilinmeyene, yakından uzağa, yalından karmaşığa, somuttan soyuta) doğrultusunda aşağıdaki bazı kurallara uyulması gerektiği belirtilmektedir (Külahçı ve Pehlivan, 1996). Bu kurallar şu şekilde sıralanabilir.

• Hareketler hava şartları el verdiğince dışarıda temiz bir havada yaptırılmalıdır.

• Hareketler yapılmadan önce büyük kas grupları çalıştırılmalı daha sonra ise küçük kas gruplarını çalıştırılacak şekilde bir sıralama yapılmalıdır.

• Oyun aracılığı ile farklı harekete ağırlık verilmeli, oyun alanı kullanılabilir bir küçüklükte olmalı kullanılan araç-gereçler ise daha büyük olmalıdır.

• Oyun takım olacaksa kalabalık olmalı, tempo yavaş ve zaman olabildiğince kısa tutulmalıdır.

• Öğrencinin cesaretini kıracak sözler kullanmaktan ve bunu hissettirecek tavır, davranışlardan özenle kaçınmalıdır.

• Öğrenciler açısından tehlikeli olabilecek hareketlerden uzak durulmalıdır

• Spor faaliyetlerinde engelli bireyin ruhsal ve bedensel ihtiyaçlarına, ilgilerine uygun biçimde olmalıdır.

• Sürekli dikkatli olmayı gerektiren, karmaşık kurallar içerisinde olan oyun ve hareketlerden kaçınılmalıdır.

• Etkinliklerde kullanılan araç-gereç ve malzemelerinden engellilerin eşit oranda faydalanmaları sağlanmalıdır.

2.7. Özel Eğitim

Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylere yönelik olarak yapılan eğitim, gerekli eğitimleri almış görevliler, oluşturulmuş öğretim şablonları ve izlenilen yol ile bireylerin engel derecelerine ve engellilik çeşitlerine göre oluşturulmuş çeşitli alanlarda verilen eğitim olarak ifade edilmektedir (Diken, 2005).

Özel eğitim hizmetlerinin verilmesinde özel eğitim öğretmenlerinin yanı sıra özel eğitime ihtiyaç duyan bireylere yönelik hazırlanmış olan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin 15. maddesinde belirtilen özel eğitim hizmetleri kurulu üyeleri de görevlidir. "Buna göre özel eğitim hizmetleri, özel eğitim veren öğreticiler, rehberlik ve psikolojik danışma görevlileri, psikologlar, aile doktorları, odyologlar, fizyoterapistler, aileler, kurumların müdürleri, bu alanda yetişmiş ilköğretim müfettişleri, çocuk gelişimciler, özel eğitim gereksinimli kişilerin iş gördükleri kuruluşlardaki bölge temsilcileri tarafından verilebilir. Yine tanımda sözü edilen geliştirilmiş eğitim programları, engel türlerine ve okul tür ve derecelerine göre hazırlanan programların yanı sıra, bireyin gereksinimlerine göre hazırlanan bireyselleştirilmiş eğitim programlarını ifade eder.

Bireylerin engel ve engelliliklerinin özelliklerine uygun bulunacağı ortamlar ise özel eğitim gerektiren bireylerin, ihtiyaç duydukları gereksinimlerini karşılayabilecek biçimde desteklenmiş öğretimi içermektedir. Bu destekler, eğitim öğretim araç gereçleri, öğretim yöntem ve tekniklerini, bireye sunulan bir takım olanakları kapsar. Örneğin, görme yetersizliği olan bireylerin eğitiminde yazılı materyaller, ya kabartma yazı olarak kullanılır ya da büyük puntolu harflerle kullanılır; işitme yetersizliği olanların eğitiminde işitmeye yardımcı cihazlar kullanılır. Zihinsel yetersizliği olanların eğitiminde daha fazla yapılandırılmış ortamlara yer verilebilir (Diken, 2005).

Özel eğitim ihtiyacı olan çocuklar fiziksel nitelikleri ve öğrenme yetenekleri bakımından birbirinden farklıdır. Çocuklar arasındaki bu farklılıklar önemli düzeylerde değildir. Normal şartlarda eğitim hizmetlerinden faydalanmada herhangi bir sorunla karşılaşmazlar. Özel eğitime ihtiyacı olan çocuklar olarak isimlendirilen çocukların fiziksel özellikleri ya da öğrenme kapasiteleri, bu bireylerin eğitimlerinde bireye özgü öğretim programlarıyla, belirli seviyede değişiklik gösterir (Eripek, 2005).

2.7.1. Türkiye'de Özel Eğitim ve Özel Eğitim Kurumlarının Tarihi

Türkiye'de özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerinin 1889 yılında İstanbul Ticaret Mektebine ait olan bir bölümde faaliyete başlayan işitme engelli çocuklara yönelik olarak

eğitim veren bir okulun açılması ile ilk faaliyetler başlamıştır. İlerleyen zamanlarda işitme kaybı olan bireylerin yanı sıra görme kaybı olan bireyler içinde bir bölüm açılmıştır. Açılan bu okul otuz yıl sonra kapatılmıştır. Daha sonra ilerleyen yıllarda, 1921 yılında Özel İzmir Sağırlar ve Körler Okulu açılmış ve bu okul 1924 yılından 1950 yılına kadar Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlı olarak özel eğitim hizmetlerini yürüttükten sonra Millî Eğitim Bakanlığına devredilmiştir. 1950 yılından 1980 yılına kadar Özel Eğitim Hizmetlerinin ilköğretim Genel Müdürlüğüne bağlı bir şube müdürlüğü tarafından yürütülmüştür.

Özel eğitim rehberlik hizmetlerinin günümüzdeki eğitim alanımıza girmesi ise 2. Dünya savaşı yıllarından sonrasında gerçekleşmiştir. Bu yıllardaki eğitim sistemine kişiler arası çeşitliliklerden uygulanacak eğitim programlarının ve eğitimin aşamalarının bu çeşitliliklere göre uygulanması gerektiği şeklinde ifade edilmeye başlanmıştır. Yine Türkiye'de 1955 yılına gelindiğinde Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'na bağlı bir Test merkezi ve Araştırma Bürosu kurulmuştur. Bu araştırma bürosu rehberlikte bazı ölçme araç gereçleri üzerinde farklı uygulamalar yapmaya çalışmış, ama yapılan bu çalışmalar uzun dönemde geçerliliğini kaybetmiş ve başarılı olamamıştır. İlerleyen yıllarda farklı uygulamalar yapılmıştır. 06.08.1980 tarihli, 2429 sayılı onayla Özel Eğitim Genel Müdürlüğü kurulmuş bu yıla kadar özel eğitim ile ilgili önemli bir gelişme yaşanmamıştır. Özel Eğitim Genel Müdürlüğü, 27.02.1982 tarihinde Daire Başkanlığına dönüştürülmüş, 13.12.1983 gün ve 179 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Özel Eğitim ve Rehberlik Dairesi Başkanlığı adı ile faaliyetlerine devam etmiştir. Aynı yıllarda 2916 sayılı Özel Eğitime ihtiyaç duyan Çocuklar Kanunun da özel eğitime ihtiyaç duyan çocukların eğitiminin esasları belirlenmiştir. Ülkemizde özel eğitime duyulan ihtiyacın duyulması ve özel eğitim ve rehberlik uygulamaları yönünden artış göstermesinden dolayı, 30.04.1992 gün ve 3797 sayılı Kanunla Özel Eğitim, Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü kuruluş amaçları arasında tüm engel gruplarına ait bireylere hizmet etmeyi amaçlayan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kuru mu ise merkezde engelliler Rehabilitasyonu Daire Başkanlığı, diğer bölgelerde ise Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri ile Aile Danışma ve Rehabilitasyon Merkezleri ile engellilere gerekli hizmetleri sunmaktadır.

Bedensel, zihinsel ve ruhsal yetersizliklerinden dolayı normal yaşamlarında uyum sorunları yaşayan bireylerin toplum içerisinde kendilerine yetecek beceriler kazandırmak

ve bu becerileri kazanamayanlara bireylere yardımcı olmak üzere kurulan Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri önemli bir görevi yerine getirmektedir.

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, 27.05.1983 tarih ve 18059 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunun ilgili maddeleri gereğince tüm Türkiye'de yaşayan tüm engellilere yönelik bakım ve rehabilitasyon haklarının kullanılması ve toplumsal hayata katılımlarına ilişkin sosyal hizmet programları oluşturmak, orta ve uzun vadede programlar geliştirmek ve uygulamak ile yükümlüdür (Milli Eğitim Dergisi, 2003).

2.7.2. Avrupa Birliği Ülkelerinde Özel Eğitim

Avrupa Birliği'nde (AB) uygulanan özel eğitim hizmetleri ülkelere göre farklılık gösterebilmektedir. Her ülkenin özel eğitim uygulamaları ve uygulamalara bakış açıları arasında farklılıklar olabilmektedir. İspanya, İtalya ve İngiltere gibi ülkelerde kaynaştırma eğitimi uygulamaları genel eğitim sistemi içerisinde yer alırken, Hollanda, Finlandiya ve Almanya gibi ülkelerde ise özel eğitim okullarında bu eğitimler verilmektedir. Diğer AB ülkelerinin çoğunluğunda ise hem normal okullarda hem de özel eğitim okullarında eğitim verilmektedir.

AB'de özel eğitim öğretmenlerinin yetiştirilmesi konusunda ülkelerin aralarında farklılıklar olabilmektedir. Birçok üye devlet sınıf öğretmenliğinden mezun olan adaylara özel kurs vererek özel eğitim öğretmeni olmalarına imkân tanımaktadır. Fakat diğer bazı ülkelere baktığımızda kendine has özel eğitim öğretmeni yetiştirme sistemleri, planları mevcuttur. Örneğin, Avusturya'da sınıf öğretmenliği mezunu adaylara lisansüstü eğitim verilmekte iken Yunanistan'da özel eğitim öğretmeni olabilmek için okullarından mezun olmuş adaylara iki yıl süren bir eğitim daha verilmektedir. Finlandiya'da ise özel eğitim öğretmenliği 7 farklı branşa ayrılmışken, İngiltere'de görme ve işitme alanlarında özel eğitim öğretmeni yetiştirilmektedir (Vural ve Yücesoy, 2003).

2.7.3. Türkiye'de Özel Eğitim Hizmetleri Gelişimi

Engellilere ve özel eğitime ihtiyaç duyan bireylere yönelik özel eğitim hizmetleri 1924-1950 yılları arasında Sağlık-Sosyal Yardım Bakanlığı tarafından sevk ve idare edilmiştir. 1950 yılından sonra ise özel eğitim hizmetleri Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülmüştür. Özel eğitim alanında öğretmen yetiştirilmesi amacıyla Gazi Eğitim Enstitüsü'nde Özel Eğitim Şubesi açılmış, 40 öğrenci ile eğitim öğretim hayatına başlayan Özel Eğitim Şubesi 1955 yılında kapatılmıştır. 1957 senesinde yürürlüğe giren 6972 sayılı

"Korunmaya İhtiyaç duyan Çocuklar Kanunu" ile özel eğitim hizmetlerinin tüm yetkileri Milli Eğitim Bakanlığına devredilmiştir. Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin tüm hak ve görevleri 1961 Anayasasıyla devlet güvencesi altına alınmıştır. 1961 Anayasasının 50. Maddesinde "Devlet durumları nedeniyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirler alır" ibaresi anayasada yerini almıştır. 1965 yılında özel eğitim alanında donanımlı öğretmenler yetiştirmek amacıyla Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nde "Özel Eğitim Bölümü" açılmıştır. 1973 senesinde kabul edilen 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 8. maddesi şu şekildedir.

Madde 8: Fırsat ve imkân eşitliği: "Özel eğitime ve korunmaya ihtiyaç duyan çocukları yetiştirmek için özel tedbirler alınır." Bu madde eğitim sisteminin içerisine özel eğitimin dâhil edilmesi bakımından çok önem taşımaktadır. Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylere yönelik ilk kapsamlı kanun olan "Özel Eğitime İhtiyaç duyan Çocuklar Yasası" 1983 yılında çıkarılarak yürürlüğe girmiştir (Milli Eğitim Dergisi, 2003).

2.7.4. Özel Eğitimin Önemi

Özel eğitim hizmetlerinin sistemli bir şekilde uygulanabilmesi ve tüm özel eğitime ihtiyaç duyan bireylere eşit bir şekilde sunulabilmesi çağdaş toplumların en önemli özelliklerinden birisi olduğu belirtilmektedir (Cavkaytar ve Diken, 2005). Özel eğitim uygulamalarına bakıldığında bireylerin kendi akranlarıyla birlikte ya da akranlarından ayrı olarak uygulandığı görülmektedir. Özel eğitim akranlarından ayrı eğitim alan bireylerin engel türü ve seviyesine göre uygulanan programlar aracılığıyla özel eğitim öğretmenleri tarafından verilen eğitimdir. Bireyin akranları ile aldığı eğitim ise; ortak öğretim programları aracılığıyla özel eğitim ihtiyacı olan bireylere sınıf öğretmenleri tarafından verilen eğitim olarak ifade edilmektedir (Batu, Kırcaali ve İftar, 2006).

2.7.5. Özel Eğitimin İlkeleri

Özel eğitimin bazı ilkeleri aşağıdaki gibi sıralanmıştır;

a- Özel eğitime gereksinim duyan bireyler kendi kapasiteleri, becerileri ve ilgi alanlarına göre özel eğitimden faydalanırlar.

b- Özel eğitim gereksinimi olan tüm bireyler bu eğitime erken yaşlarda başlamalıdırlar.

c- Özel eğitim hizmetleri bireylerin kendi çevreleri ile bağlarını koparmadan planlı bir şekilde gerçekleştirilir.

d- Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin eğitim hayatında ki başarıları göz önünde bulundurularak gerekli değişiklerin eğitim sistemine adapte edilmesi sonucu yaşıtlarıyla birlikte eğitim alabilmeleri özel eğitimin önceliklerindendir.

e- Özel eğitim hizmetlerinin sorunsuz bir şekilde uygulanıp devam edilebilmesi için diğer kurumlarla ortaklaşa hareket edilmelidir.

f- Özel eğitim hizmetleri, kişiselleştirilmiş özel eğitim programlarının geliştirilip uygulanabilmesi sayesinde gerçekleştirilir.

g- Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin ebeveynlerinin de özel eğitimin tüm aşamalarında aktif bir rol oynamaları gerekmektedir.

h- Özel eğitimin sistematik bir şekilde uygulanabilmesi için sivil toplum örgütleriyle ortaklaşa hareket edilir.

ı- Uygulanan bu hizmetler özel eğitime ihtiyaç duyan bireyler ile toplumun kaynaşmasını sağlayacak şekilde düzenlenir (Cavkaytar ve Diken, 2005).

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Engellilerin yaşamları boyunca hayatlarında karşılaştıkları sorunları ortadan kaldırmaya ve daha iyi bir yaşam sürebilmeleri için gerekli stratejik planları yapmaktadır. Bu durumda "Engellilerin Toplumsal Entegrasyonunun Geliştirilmesi Projesi" hayata geçirilmiş ve uygulanmaya başlanmıştır. Bu projenin asıl amacı özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin diğer bireylerle eşit haklara sahip olmalarının sağlanmasıdır. Projenin en önemli amaçlarından biri de ilgili bakanlık ile sivil toplum kuruluşlarının ortaklaşa yaptığı çalışmalar ile engelli bireylere yönelik hizmetlerin gerçekleştirilmesidir. Yeni stratejilerin geliştirilmesine katkı sağlamaları ve toplumu bilinçlendirmek adına sivil toplum kuruluşlarına eğitimler verilmiştir. Bunun sonucunda bazı şehirlerde faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının engelli bireylere yönelik hizmetler konusunda aktif rol oynadığı belirtilmektedir (Genç, 2015).

2.7.6. Özel Eğitimle İlgili Temel Kavramlar

Özel eğitime ihtiyaç duyan bireyler, kendi yaşamlarından farklı gelişim gösterebilen ve farklı eğitim düzeyine sahip kişileri ifade eder. Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin engel türleri ve oranları birbirinden farklılık gösterebilir. Bundan dolayı özel eğitime ihtiyaç duyan bireyler için genel bir tanımlama yapmak uygun olmayabilir (Cavkaytar, 2008). Tanılama yöntemlerine baktığımızda iki tür tanılama yöntemi karşımıza çıkmaktadır. Bunlar tıbbi ve eğitsel tanılamadır.

Tıbbi Tanılama: Uzman doktorların teşhis ve tetkikleri sonucunda engelli bireyin engel türünün, derecesinin ve ihtiyaçlarının ortaya çıkarıldığı sürece denir.

Eğitsel Tanılama: Engelli bireylerin eğitim sürecinde yeterli olup olmadığının yanı sıra eğitim ortamındaki akranlarıyla arasındaki eğitsel performansının belirlendiği süreç olarak ifade edilmektedir (Kulaksızoğlu, 2003).

Diğer kavramlara bakıldığında;

Zedelenme: Bireyde fiziksel veya psikolojik yapısında meydana gelen bozukluklar ya da eksiklikler olarak ifade edilmektedir (Kızılaslan ve vd., 2016).

Yetersizlik: Zedelenme sonucu meydana gelen, bireyin hareketlerini normal bireyler gibi yerine getirmesinde zorluk çekilmesi olarak ifade edilmektedir (Kızılaslan ve vd., 2016).

Engel: Bireyin yetersizliği sonucunda işlevlerini tümüyle yerine getirememesi olarak ifade edilmektedir (Kızılaslan, ve vd., 2016).

2.8. Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Bireylerin Sınıflandırılması

Herhangi bir yetersizlik durumu olan her bireyin gereksinimleri doğrultusunda çeşitli sınıflandırmalar yapılır. Yapılan bu sınıflandırmalar ferdin ihtiyacı göz önüne alınarak düzenlenir.

Yapılan sınıflandırmalar

2.8.1. Zihinsel Yetersizliği Olan Bireyler

Bireylerin zihinsel yetersizlikleri birçok nedenden dolayı ortaya çıkabilen ve zihinsel fonksiyonlarda yavaşlamanın olmasıyla birlikte diğer alanların gelişim aşamalarına ulaşmada yavaşlamalar, gecikmeler hatta duraklamalar olmasına sebep olan bir zihinsel yetersizliktir (Metin, 2018).

2.8.2. İşitme Yetersizliği Olan Bireyler

İşitme yetersizliği olan birey, İşitme duyarlılığını kısmen veya tamamen kayıp eden ve bu yüzden de destek eğitim hizmetine ve özel eğitime ihtiyacı olan bireylerdir (ÖEHY, 2018). İşitme kaybı olan bireyler ile normal bireylerin arasında fiziksel gelişim özellikleri açısından belirgin bir fark bulunmamakta fakat bireyin yaşadığı aile ortamı, eğitimsel ve çevresel faktörler işitme yetersizliği olan bireylerin gelişimini olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Akmeşe, 2018).

2.8.3. Görme Yetersizliği Olan Bireyler

Görme yetersizliğinin iki farklı anlamına bakıldığında bunlardan birincisi yasal tanımı, görme alanının ölçümüne ve görmenin keskinliğine bağlı olarak görme keskinliği belli bir mesafeden ayrıntıları görebilme edebilmedir. Görme alanı ise başı çevreden ve gözleri hareket ettirmeden görülen alan olarak tanımlanır (Gürsel, 2019). Eğitsel tanımına bakıldığında ise yasal tanımı yetersiz bulan eğitimciler, yasal tanımlardaki yetersizlikler ve sınırlılıklar nedeniyle eğitsel tanımı ortaya çıkarmışlar ve şöyle tanımlamışlardır; İleri derecede görme kaybı olan ve öğrenmeyi işitsel ve dokunsal yöntemlerle sağlayan bireylerdir (Gürsel, 2019).

2.8.4. Ortopedik Bozukluklar Olan Bireyler

Ortopedik bozukluğu olan bireyler; bir takım hastalıklar, kazalar, travmalar ya da doğum öncesi ve sonrasında yaşanan olumsuz durumlara bağlı olarak iskelet sisteminin işlevlerini yerine getirememesi ile ortaya çıkan bozukluklardır (Uysal, 2019). Başka bir ifade ile bedensel yetersizlik, doğum öncesi veya sonrası çeşitli nedenlerden dolayı iskelet, kas ve sinir sisteminin olumsuz etkilenmesi sonucu oluşan işlevsel bozukluklardır (Mülayim, 2009).

2.8.5. Dil ve Konuşma Bozuklukları Olan Bireyler

Dil, insanlar arasında karşılıklı iletişimin oluşmasını sağlayan en önemli etkenler arasında yer almaktadır. Dilin ifade gücünü kazanmasına ise konuşma yardımcı olur ve karşılıklı iletişim kurulmasını sağlar (Turan, 2019). İletişim konusunda sıkıntı yaşayan bireyler bundan dolayı sosyal ve akademik hayatlarında sıkıntı yaşayabilmekte ve bazı sorunlar ile karşılaşa bilmektedirler. Bu sorunları en aza indirebilmek için bazı önleyici hizmetler ile müdahale edilmesi gerekir (Kazanoğlu, 2020).

2.8.6. Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Bireyler

Bireylerde öğrenme güçlüğü, duygusal ve davranışsal bir takım bozuklardan kaynaklı davranışsal ve duygusal yoksunluk veya zihinsel bir problemden kaynaklı çevresel, eğitimsel, kültürel nedenlerden dolayı ortaya çıkamayan konuşma, dil, okuma veya matematiksel becerilerde birden fazla bozukluk ve gecikme yaşanmasından dolayı ortaya çıkmaktadır (Arı, 2018). Bireyin zihinsel anlamda yeterli olduğu fakat akademik, dil ve psiko-motor gelişiminde eksiklikler meydana gelmesidir (Özmen, 2010).

2.8.7. Duygusal ve Davranışsal Bozukluk Bireyler

Davranış bozuklukları bireyin karşılaştığı olaylar, olgular karşısında duygusal ve fiziksel olarak farklı tepkiler göstermesine neden olur ve bireyler bu durumlardan dolayı özel eğitime ihtiyaç duymaktadırlar (DDB, 2020). Başka bir ifade ile bireyin olaylar karşısında duygusal ve davranışsal tepkiler göstermesinden dolayı özel eğitime ihtiyaç duymasıdır.

2.8.8.Otizm ve Spektrum Bozukluğu (OSB) Olan Bireyler

Otizm, bireyin çevresindeki uyaranları fark etmesine ve elde ettiği bilgileri doğru bir şekilde kullanmasına engel olan gelişimsel bozukluk olarak ifade edilir (Lord, 1993). Otizm bireylerin özellikle ilk üç yaşa kadar ortaya çıkan bir hastalıktır. Otizm hayat boyunca devam eden bir hastalıktır. Otizmin yaygın belirtileri arasında iletişim kurmada yaşanan zorluk, sürekli tekrar eden hareketler ve ilgi alanlarının çeşitliliğinin az olması gibi başlıca belirtileri olduğu ifade edilmektedir (ÖEK, 2020). Otizm belirtileri genel olarak bireylerde iletişim, psiko-motor ve sosyalleşme davranışlarına uygun hareket sergileyemediği ve bu bozukluğun bireyi gelişim sürecinde olumsuz etkilediği ifade edilmektedir (Şahin, 2018).

Otizm ve Spektrum Bozukluğu (OSB) olan bireylerin harekete başlama anı ve verdikleri tepki süresinde sorun yaşadıkları ve bu sorunun beden eğitimi ve spor ile sportif aktivitelerle desteklenmesi ile bazı iyileşmelerin yaşanabileceği belirtilirken aynı zamanda bireylerin hayatında var olan aile, beden eğitimi ve spor öğretmeni, sınıf öğretmeni ve antrenörlerin olumlu tutumu ve yeterli seviyede bilgi sahibi olmaları otizmli bireylerin içsel motivasyonunu pozitif yönde destekler ve bu sayede OSB olan bireylerin daha fazla hareket ve etkinliklerin içerisinde olmasını sağlar (Yanardağ, 2017).

2.8.9. Özel Yetenekli Bireyler

Özel yetenekli bireyler Sosyal çevresinde veya okulunda akranları arasında sayısal, sözel, sanatsal ve teknik açıdan belirli bir derecede üstün olan bireyleri ifade eder. Bu bireylerin zekâ seviyesi yüz yirmi puan ve üzeridir (Özsoy, 1984).

2.8.10. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Bireyler

Özellikle çocuklarda görülen, akranlarından daha fazla hareketli olmaları ve herhangi bir şeye dikkatini toplayamaması durumudur. Bu durum çocuklarda ömür boyu sürebilmektedir (Jensen ve vd. 2001).

3. MATERYAL VE METOT

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin nasıl toplandığı ve analizinde kullanılan teknikler hakkında detaylı bilgilere yer verilmektedir.

Araştırma Modeli

Mevcut araştırmada, Özel Eğitim Okullarında görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin beden eğitimi ders programları ve karşılaştıkları sorunlara yönelik görüşlerini incelemek amacıyla nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Nitel araştırmalar, sosyal olguları, bulundukları doğal ortamda anlamayı hedefleyen ve teori geliştirmeye yönelik bir yaklaşımdır (Yıldırım, 1999). Bu kapsamda, araştırmanın amacı doğrultusunda olgu bilim deseni tercih edilmiştir. Olgu bilim yani diğer bir adı fenomenoloji, Gerçek nedir? sorusuna cevap arayan bir yöntem şeklidir. Fenomenoloji yaklaşımının temeli, bireysel tecrübelerden oluşturmaktadır. Bu yaklaşımda katılımcının kişisel (öznel) tecrübeleri ile ilgilenmekte, bireyin algılamaları ve olaylara yükledikleri anlamları incelemektedir. Fenomenoloji tanımlayıcı bir araştırmadır. Bu bağlamda genelleme yapmaktan ziyade olguları tanımlamanın önemli olduğu vurgulanmaktadır (Baş ve Akturan, 2008).

Çalışma Grubu

Çalışma grubu belirlerken, amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Amaçlı örnekleme, araştırmanın amacına uygun olarak deneyim ve bilgi bakımından zengin ya da donanımlı olan durumların seçilmesiyle gerçekleştirilen yaklaşımdır (Büyüköztürk ve vd. 2017).

Tablo 3.1. Çalışma grubunun demografik özellikleri

Yaş	**n**	**Cinsiyet**	**n**
30-34	1	Erkek	5
35-40	4	Kadın	3
41-45	1		
46-50	1		
50+	1		
Görev yaptığınız okul türü		**Görev yaptığınız kademe**	n
İşitme	3	Ortaokul	4
Özel eğitim	5	Lise	4
Öğretmenlikteki görev süreniz	**n**	**Özel eğitim okulundaki görev süreniz**	**n**
6-10	4	1-10	5
11-15	2	11-20	3
16-20	1	21-30	0
21-25	0		
25+	1		
Lisans eğitiminde engellilere yönelik ders alma durumu	n	**Engellilere yönelik Yüksek lisans, hizmet içi eğitim, kurs, seminer vb. eğitim alma durumu**	n
Hayır	6	Hayır	7
Evet	2	Evet (yüksek lisans, seminer)	1

Tablo 3.1.'de araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin demografik bilgileri sunulmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin 1'i 30-34 yaş aralığında, 4'ü 35-40 yaş aralığında, 1'i 41-45 yaş aralığında, 1'i 46-50 yaş aralığında ve 1'i 50 yaş üzerindedir. Cinsiyet dağılımına bakıldığında, 5'i erkek ve 3'ü kadın katılımcıdan oluşmaktadır. Görev yaptıkları okul türü açısından, 3 öğretmen işitme engelliler okulunda, 5 öğretmen özel eğitim okulunda görev yapmaktadır. Görev yapılan kademeye bakıldığında, 4 öğretmen ortaokulda ve 4 öğretmen lise kademesinde görev yapmaktadır. Öğretmenlikteki görev süreleri incelendiğinde, 4 öğretmen 6-10 yıl, 2 öğretmen 11-15 yıl, 1 öğretmen 16-20 yıl ve 1 öğretmen 25 yıldan fazla süredir öğretmenlik yapmakta olduğu

görülmektedir. Özel eğitim okullarındaki görev sürelerine bakıldığında, 5 öğretmen 1-10 yıl, 3 öğretmen ise 11-20 yıl arasında çalışmıştır. Katılımcıların 6'sı lisans eğitiminde engellilere yönelik ders almamışken, 2'si engellilere yönelik ders almıştır. Engellilere yönelik yüksek lisans, hizmet içi eğitim, kurs, seminer vb. eğitim alma durumuna bakıldığında ise 7 öğretmen böyle bir eğitim almazken, sadece 1 öğretmen yüksek lisans düzeyinde eğitim ve seminer almıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, özel eğitim okullarında görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin beden eğitimi ders programları ve karşılaştıkları sorunlara yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla, araştırmacı tarafından hazırlanan ve 13 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler, veri toplama sürecinde hem basit cevap seçeneklerini hem de araştırma konusuyla ilgili derinlemesine bilgi edinme imkânını bir araya getirebilmektedir (Büyüköztürk ve vd., 2017).

Veri toplama aracının oluşturulmasında öncelikle ilgili literatür taranmış ve görüşme formu hazırlanmıştır. Hazırlanan form, danışman öğretim üyesi tarafından detaylı bir şekilde incelendikten sonra, alanında uzman 2 öğretim üyesi ve deneyimli beden eğitimi öğretmenlerinden alınan geri bildirimlerle son hali verilmiştir. Katılımcılara yöneltilen sorular ve demografik bilgiler Ek 2'de sunulmuştur.

Güvenirlik ve Geçerlik Çalışmaları

Yapılan araştırmanın bilimsel açıdan kabul edilebilirliği ve sağlayacağı faydanın yüksek olması, çalışmanın niteliği açısından büyük bir öneme sahiptir. Sosyal bilimlerde gerçekleştirilen araştırmalarda geçerlik ve güvenirliği sağlamak, karşılaşılan temel zorluklardan biridir. Toplum bilimlerinde yapılan ölçümlerde, ölçülen kavramın tüm boyutlarının dikkate alınmasının zor olduğunu belirtmektedir. Yüksek güvenirlik, ölçme sürecindeki adımlar ve kullanılan ölçütlerle yakından ilişkilidir. Örneğin, otuz kişilik bir öğrenci grubunun yazılı sınavlarını değerlendiren iki öğretmenin verdiği puanlar veya aynı öğretmenin belirli bir zaman aralığında yaptığı değerlendirmeler, puanlar her zaman tutarlı olmayabilir (Karasar, 2016).

Nitel araştırmalar, ele aldıkları konuyla ilgili kişilerin yaşantılarını ve deneyimlerini anlamayı amaçlar. Bu tür araştırmalarda, verilerin tarafsız bir biçimde toplanması ve yorumlanması, geçerlik ve güvenirlik açısından eksiklik yaşanmaması adına oldukça

önemlidir. Eğitim ve psikolojik ölçümlerde karşılaşılan kararsızlıklar ise, ölçüm yapılan özelliğin zaman içindeki değişiminden kaynaklanabilir (Büyüköztürk ve vd., 2017).

Araştırmada verilerin güvenirliğini sağlamak amacıyla iki farklı analiz gerçekleştirilmiş ve karşılaştırılmıştır. Ayrıca, görüşmelerden elde edilen verilerin kodlanması sürecinde iki farklı kodlayıcının uyum yüzdesinin (%79) sağlanması, güvenirliğin artmasına katkı sağlamıştır.

Geçerlik, ölçülmek istenen özelliğin doğru bir şekilde ölçülme derecesini ifade eder (Karasar, 2016). Ölçülmek istenen özelliğin başka unsurlarla karıştırılmadan belirlenmesini ifade eder. Araştırmada geçerliliği sağlamak adına, katılımcılarla yapılan görüşmeler bilgisayara kaydedildikten sonra katılımcılara okutulmuş ve onay alınmıştır. Ek olarak, katılımcıların doğrudan aktarımları ile görüşler desteklenmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırma verilerini toplamak amacıyla, Ek 1 formu doğrultusunda, beden eğitimi ve spor öğretmenleriyle uygun gün ve saatlerde görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcı öğretmenlere, kimlik bilgilerinin gizli tutulacağı ve elde edilen verilerin yalnızca bu araştırma kapsamında kullanılacağı konusunda bilgi verilmiştir. Gönüllü olarak katılan öğretmenlerle yapılan görüşmeler, ortalama 25 ile 35 dakika sürmüş ve araştırmacı tarafından yazılarak bilgisayara kayıt altına alınmıştır.

Verilerin Analizi

Beden eğitimi ve spor öğretmenleriyle birebir yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen araştırma verilerinin anlamlı bir biçimde çözümlenmesi için içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Bu analiz yöntemi, belirli kurallar çerçevesinde kodlamalar yaparak bir metni daha küçük içerik kategorilerine indirgemeyi sağlayan, sistematik ve tekrar edilebilir bir analiz tekniği olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk ve vd. 2017).

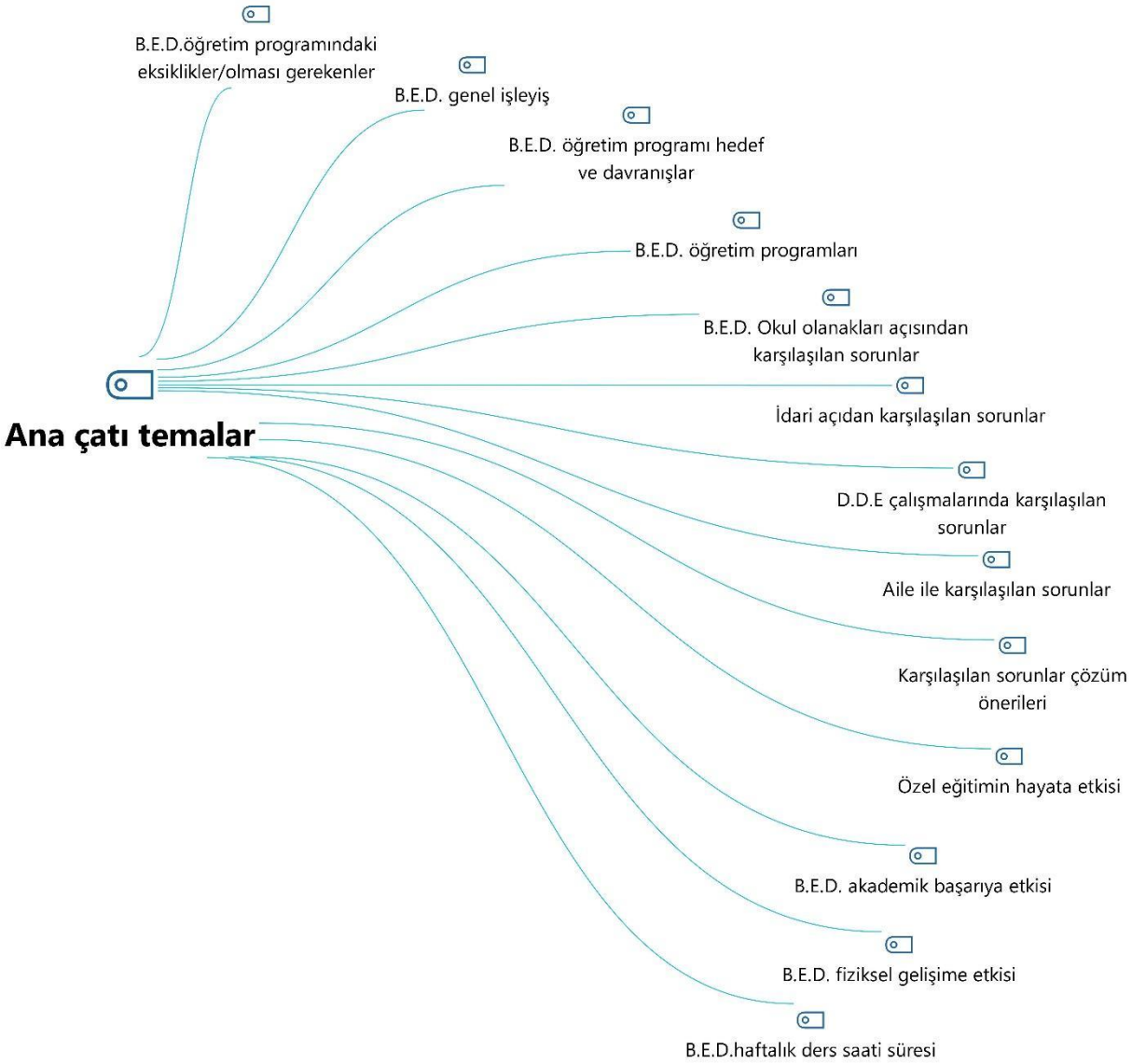
Araştırmada, yarı yapılandırılmış görüşme formu (Ek 1) görüşmeler yoluyla toplanan ham veriler kodlanarak kategorilere ayrılmış ve bu kategoriler altında veriler düzenlenerek anlamlı bir bütün haline getirilmiştir. Katılımcıların görüşleri doğrudan ve değiştirilmeden aktarılmıştır. Elde edilen bulgular, yapılan analiz sonucunda şekillere dönüştürülmüş ve frekansları belirlenmiştir. Verilerin modellenmesi sürecinde MAXQDA paket programı kullanılmıştır.

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde öğretmenlerin görüşlerine ait bulgulara yer verilmektedir.

Ana Çatı Temalar

Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin görüşleri 13 ana çatı tema ve kodlar altında toplanmış ve şekil 4.1.'de verilmiştir.

Şekil 4.1. Ana çatı temalar

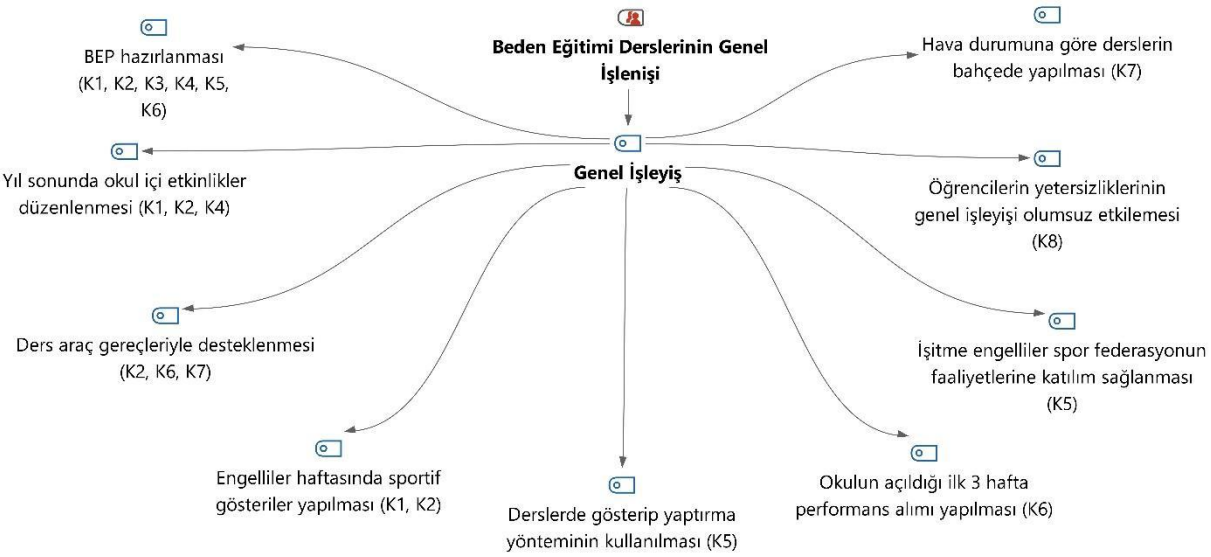
Şekil 4.1'de beden eğitimi dersi (B.E.D.) ile ilgili ana çatı temalar; B.E.D. öğretim programındaki eksiklikler/olması gerekenler, B.E.D. genel işleyiş, B.E.D. öğretim programı hedef ve davranışlar, B.E.D. öğretim programları, B.E.D. okul olanakları açısından karşılaşılan sorunlar, İdari açıdan karşılaşılan sorunlar, D.D.E. çalışmalarında karşılaşılan sorunlar, aile ile karşılaşılan sorunlar, karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri,

özel eğitimin hayata etkisi, B.E.D. akademik başarıya etkisi, B.E.D. fiziksel gelişime etkisi, B.E.D. haftalık ders saati süresi şeklindedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleri ve elde edilen bulgular sorulara göre aşağıdaki gibidir;

Görüşme Sorusu 1- Görev yaptığınız okulda beden eğitimi derslerinin genel işlenişi hakkında bilgi verebilir misiniz?

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerine yöneltilen görev yaptığınız okulda beden eğitimi derslerinin genel işlenişi hakkında bilgi verebilir misiniz? Sorusuna yönelik görüşlere ait tema ve kodlar Şekil 4.2.' de yer almaktadır.

Şekil 4.2. Beden eğitimi derslerinin genel işlenişine yönelik görüşlere ait tema ve kodlar

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin beden eğitimi derslerinin genel işlenişi hakkında görüşleri; BEP hazırlanması, yıl sonunda okul içi etkinlikler düzenlenmesi, engelliler haftasında sportif gösteriler yapılması, ders araç gereçleriyle desteklenmesi, işitme engelliler spor federasyonun faaliyetlerine katılım sağlanması, derslerde gösterip yaptırma yönteminin kullanılması, okulun açıldığı ilk 3 hafta performans alımı yapılması, hava durumuna göre derslerin bahçede yapılması ve öğrencilerin yetersizliklerinin genel işleyişi olumsuz etkilemesi şeklindedir.

Görev Yaptığınız Okulda Beden Eğitimi Derslerinin Genel İşlenişi Hakkında Bilgi Verebilir Misiniz? Sorusu sorulduğunda, katılımcılar spor ve fiziki etkinlikler dersinde BEP'in önemli bir rol oynadığını belirtmiştir. Katılımcılar, yılbaşında okulun fiziki şartlarına göre BEP hazırladıklarını ve derslerin bu plana göre işlendiğini, derslerin

öğrencinin yapabildiği etkinlikler ve BEP planlarıyla desteklendiğini vurgulamışlardır. Ayrıca, öğrencilerin zihinsel ve bedensel yeterliliklerine göre bireysel eğitim programlarının hazırlandığını ifade etmişlerdir. Derslerde, öğrencilerin seviyelerine göre BEP planlarına uygun uygulamalar yapıldığı, havaların ısınmasıyla birlikte fiziksel aktivitelerin artırıldığı ve duyu kaybı olan öğrencilerde gösterip yaptırma yönteminin etkili olduğu belirtilmiştir. Son olarak, derslerin MEB müfredatına uygun şekilde işlendiği ve öğrencilerin performans değerlendirmelerine göre BEP planlarının güncellendiğini belirtmişlerdir. Katılımcıların bu görüşleri aşağıda sıralanmıştır.

K1-Sene başında okulumuzun fiziki şartlarını dikkate alarak BEP hazırlıyoruz. Bu plan çerçevesinde haftalık olarak derslerimizi işliyoruz. Derslerimize hasta veya farklı bir rahatsızlığı bulunan öğrenciler hariç toplu bir şekilde katılım sağlıyoruz. Yıl sonuna doğru da okul içi etkinlikler (turnuva), engelliler haftasında sportif gösteriler yapıyoruz.

K2: Genel işleniş çocuğun yapabildiği etkinlikler ve BEP planlarına alınan kazanımlar, okul spor salonunda ders araç gereçleriyle desteklenmektedir. Sene sonu ve engelliler haftasında ve bazı belirli gün ve haftalarda çeşitli spor faaliyetleri ile desteklenmektedir.

K3: Öğrencilerin zihinsel ve bedensel yeterlilikleri doğrultusunda her öğrenci için bireysel eğitim programı hazırlanıp ders işleyişi bu doğrultuda ilerlemektedir.

K4: Okulun açıldığı ilk haftalarda öğrencilerin seviyelerine göre BEP planları hazırlıyoruz. Sene sonuna doğru havaların ısınması ile birlikte okul bahçesinde çocukların fiziksel gelişimine katkı sağlayacak basit düzey hareketler ve oyunlar oynatıyoruz.

K5: Öğrencilerin seviyelerine göre BEP hazırlıyoruz fakat genel olarak normal okullardaki derslerin işlenişi gibi derslerimizi yapıyoruz. Öğrencilerimizde duyu kaybı olduğu için özellikle hareketler ile ve fiziksel olarak gösterip yaptırma yöntemi ile derslerimizi işliyoruz. Yıl boyunca işitme engelliler spor federasyonun faaliyetlerine katılım sağlıyoruz.

K6: MEB müfredatına göre derslerimizi işliyoruz. Bu müfredata uygun olarak okulun açıldığı ilk 3 hafta performans alımı yapıyoruz. Öğrencilerin neyi bilip neyi bilmediklerini tespit edip buna göre BEP planlarını hazırlıyoruz. Okulumuz

malzeme ve imkânları dâhilinde planlarımıza göre derslerimizin genel işlenişini sağlıyoruz.

Bir katılımcının, spor ve fiziki etkinlikler dersinin hava durumuna bağlı olarak spor odasında veya bahçede yapıldığını ve her öğrencinin yapabileceği çalışmalar kapsamında çeşitli spor malzemeleriyle derslerin gerçekleştirildiğini belirttiği yorumu şu şekildedir;

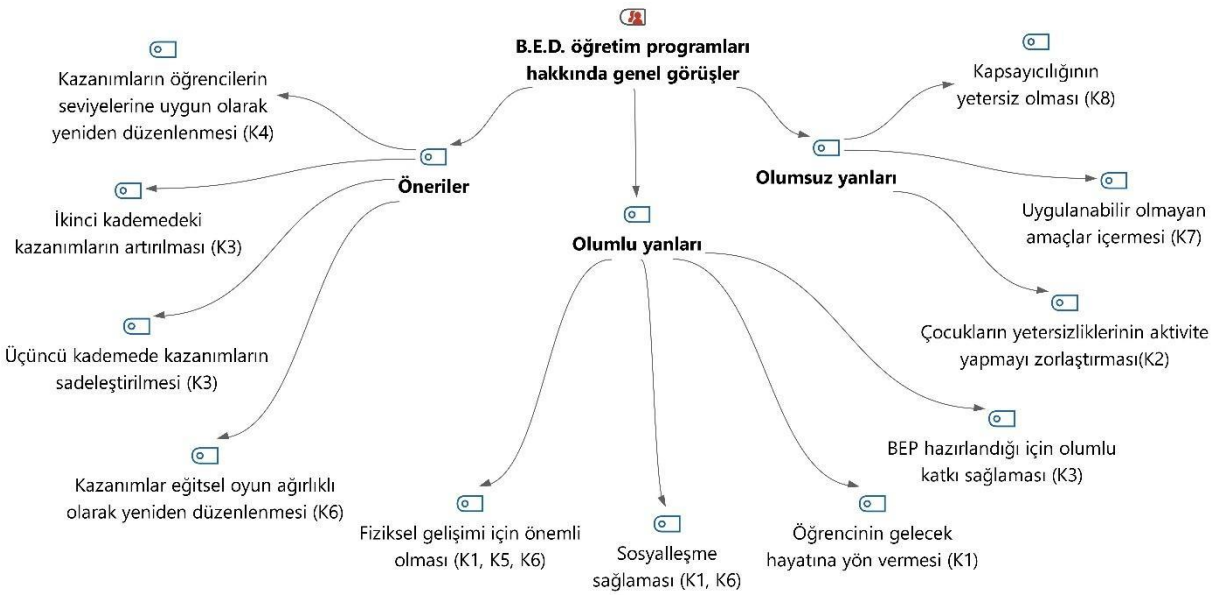
Ö7: Hava durumuna göre dersler spor odasında veya bahçede her öğrencinin yapabileceği çalışmalar kapsamında çeşitli spor malzemeleri ile gerçekleştirilmektedir.

Başka bir katılımcının, öğrencilerin engel durumlarının genellikle ağır olduğunu ve buna fiziksel engellerin de eşlik etmesinin dersin genel işleyişini olumsuz etkilediğini belirttiği yorumu şu şekildedir;

K8: Genel olarak öğrencilerin engel durumları ağır olması ve bu duruma fiziksel engellerinin de eşlik etmesi maalesef genel işleyişi olumsuz yönde etkilemektedir.

Görüşme Sorusu 2-Özel eğitim okullarında uygulanan Beden eğitimi dersi öğretim programları hakkında genel olarak görüşleriniz nelerdir?

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerine yöneltilen "özel eğitim okullarında uygulanan beden eğitimi dersi öğretim programları hakkında genel olarak görüşleriniz nelerdir?" Sorusuna yönelik görüşlere ait tema ve kodlar Şekil 4.3.'de yer almaktadır.

Şekil 4.3. Özel eğitim okullarında uygulanan beden eğitimi dersi öğretim programları hakkındaki görüşlere ait tema ve kodlar

Şekil 4.3.'e göre beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin beden eğitimi dersi öğretim programları hakkında genel görüşleri olumlu yanları, olumsuz yanları ve öneriler başlıkları altında toplanmıştır. Olumlu yanları, fiziksel gelişim için önemli olması, sosyalleşme sağlaması, BEP hazırlandı için olumlu katkı sağlaması ve öğrencinin gelecekteki hayatına yön vermesi. Olumsuz yanları ise kapsayıcılığın yetersiz olması, uygulanabilir olmayan amaçlar içermesi ve çocukların yetersizliklerinin aktivite yapmayı zorlaştırması şeklindedir.

Özel eğitim okullarında uygulanan beden eğitimi dersi öğretim programları hakkında genel olarak görüşleriniz nelerdir? Sorusu sorulduğunda, katılımcıların çoğu bu programların öğrencilerin fiziksel ve ruhsal gelişimi açısından büyük önem taşıdığını belirtmiştir. Katılımcılardan biri, programların etkili bir şekilde uygulanmasının öğrencinin geleceğini olumlu yönde etkileyen sosyalleşme, kendine güven ve yapabilme inancını artırdığını ifade etmektedir. Diğer bir katılımcı, beden eğitimi dersinin öğrencilerin kavrama ve vücudu kullanma becerilerini geliştirdiğini ve dersin hedeflere uygun bir şekilde işlendiğini belirtmiştir. Bir başka katılımcı ise, ders programlarındaki kazanımların önemine dikkat çekerek MEB müfredatındaki beden eğitimi dersinin daha çok eğitsel oyunlarla desteklenmesinin daha yararlı olacağını belirten katılımcılar şu yorumlarda bulunmuştur;

> ***K1****: Öğrencilerin özellikle fiziksel gelişimi açısından oldukça önemli olduğunu düşünüyorum. Bu programların etkili şekilde uygulanması, öğrencinin gelecek hayatını doğrudan etkileyecek ve yön verecektir. Ayrıca etkinlikler sırasında sosyalleşerek kendine olan güven ve yapabileceğine olan inancı da artacaktır.*
>
> ***K5****: Kazanımlar kavrama, vücudunu kullanma gibi becerileri kazandırır. Öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek düzeyde beden eğitimi dersi hedeflerine uygun bir şekilde işlenir.*
>
> ***K6****: Öğrencilerin ruhsal ve fiziksel gelişimi açısından beden eğitimi ders programlarındaki kazanımların çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bizim derslerimizde uyguladığımız MEB müfredatındaki beden eğitimi dersi kazanımlarının daha çok eğitsel oyun ağırlıklı olarak yeniden düzenlenmesinin çok daha yararlı olacağını düşünüyorum.*

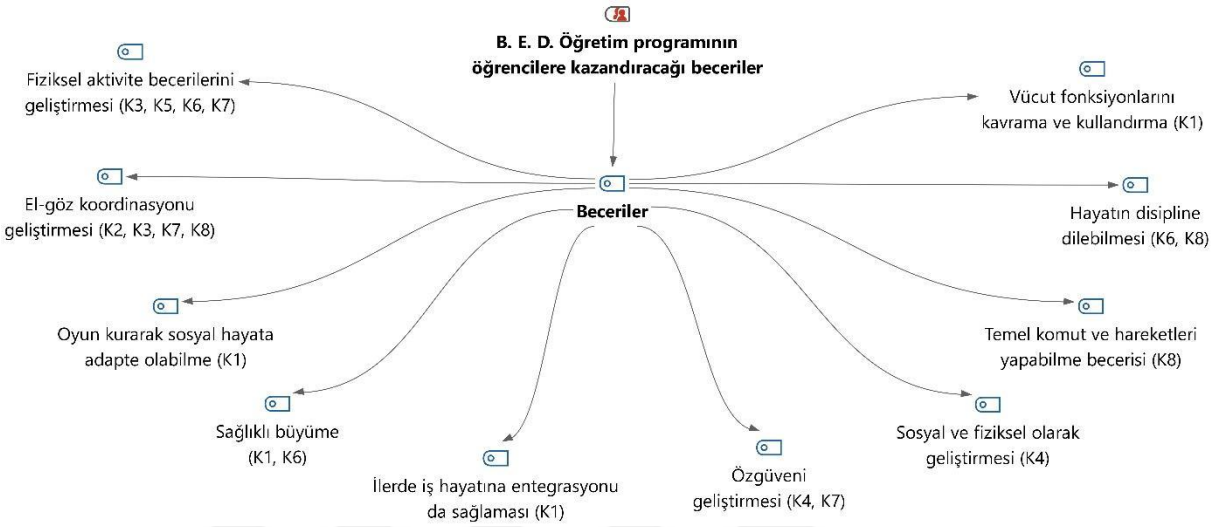
Bir katılımcı, kurumun tamamen ağır öğrencilerden oluştuğunu, bu durumun aktiviteleri zorlaştırdığını ve rehberlik araştırma merkezlerinin tanılama sürecinin daha ciddi ve detaylı yapılması gerektiğini ifade etmektedir. Bir başka katılımcı, bireysel öğretim

programlarının olumlu olduğunu, ancak ikinci kademe öğretim programlarındaki kazanımlarının artırılması ve üçüncü kademe öğretim programındaki kazanımların sadeleştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Diğer katılımcı, orta-ağır okullarda uygulanan programların çocukların seviyelerine uygun olmadığını, fiziksel ve ruhsal gelişim için yeniden düzenlenmesi gerektiğini dile getirmektedir. Bir başka katılımcı, programda yer alan amaçların genelde uygulanabilir olduğunu, ancak okullarda bulunmayan imkânları içerdiğini, daha çok koordinasyon içeren amaçların yer almasının faydalı olacağını ifade etmektedir. Son katılımcı ise, bireysel eğitim planları doğrultusunda ders işlense de programların kapsayıcılığının yetersiz kaldığını belirtmiştir. Bu görüşlere ait katılımcı yorumları aşağıda verilmiştir.

> ***K2****: Kurumumuz orta-ağır geçmesine rağmen tamamen ağır öğrencilerden oluşmaktadır. Bu durum aktivite yapılabilirliğini zorlaştırmaktadır. Ders materyal sayısı ne kadar destekli olsa da çocukluk çağında eğitilmeden gelen çocuklar çok zor öğrenmektedir. Rehberlik araştırma merkezlerine gönderilen öğrencilerin tanılamasının daha ciddi ve detaylı yapılması gerektiğini düşünüyorum.*
>
> ***K3****: Bireysel öğretim programları hazırladığımız için öğrenciler için olumlu olduğunu düşünüyorum. Fakat ikinci kademedeki öğretim programındaki kazanımlar artırılabilir. Üçüncü kademede uygulanan öğretim programındaki kazanımlar sadeleştirilmesi gerektiğini düşünüyorum.*
>
> ***K4****: Orta ağır okullarda uygulanan programların çocukların düzeyine uygun olduğunu düşünmüyorum. Özellikle öğrencilerin fiziksel ve ruhsal gelişimleri için çok önemli. Bundan dolayı öğretim programındaki kazanımların öğrencilerin seviyelerine uygun olarak yeniden düzenlenmesi gerektiğini düşünüyorum.*
>
> ***K7****: Genel olarak uygulanabilir amaçlar yer alıyor. Ancak bazı amaçlar uygulanabilirlik olarak okullarda bulunmayan imkânları içeriyor. Okulların imkânları dâhilinde uygulayabilecek ve daha çok koordinasyon içeren amaçların yer alması güzel olur.*
>
> ***K8****: Her ne kadar bireysel eğitim planları doğrultusunda ders işlense de, öğrencilerin içinde bulundukları özel durumlarının farklılığından ötürü öğretim programlarının kapsayıcılığı yetersiz olmaktadır.*

Görüşme Sorusu 3. Beden eğitimi dersi öğretim programındaki hedef ve davranışların öğrencilerinize hangi becerileri kazandıracağını düşünüyorsunuz?

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerine yöneltilen "Beden eğitimi dersi öğretim programındaki hedef ve davranışların öğrencilerinize hangi becerileri kazandıracağını düşünüyorsunuz?" sorusuna yönelik görüşlere ait tema ve kodlar Şekil 4.4.'de yer almaktadır.

Şekil 4.4. Beden eğitimi dersi öğretim programındaki hedef ve davranışların öğrencilere kazandırdığı becerilere yönelik görüşlere ait tema ve kodlar

Şekil 4.4.'e göre beden eğitimi dersi öğretim programının öğrencilere kazandıracağı beceriler şu şekildedir: Fiziksel aktivite becerilerinin geliştirilmesi, el-göz koordinasyonunun geliştirmesi, vücut fonksiyonlarını kavrama ve kullanma becerisi, hayatı disipline edebilmesi, temel komut ve hareketleri yapabilme yeteneği, sosyal ve fiziksel gelişimi, özgüven geliştirmesi, oyun kurarak sosyal hayata adapte olabilme, sağlıklı büyüme ve ileride iş hayatına entegrasyon sağlama.

Beden eğitimi dersi öğretim programındaki hedef ve davranışların öğrencilerinize hangi becerileri kazandıracağını düşünüyorsunuz? Sorusuna katılımcılar, beden eğitimi dersinin öğrencilerin beceri gelişimi üzerindeki etkileri hakkında çeşitli görüşler belirtmiştir. Bir katılımcı, dersin esneklik kazanma, zıplama, top sürme gibi el-göz koordinasyonu becerilerini, sıkma, çekme, itme ve oturup uzanma gibi ince ve kaba motor becerilerini geliştirmeyi hedeflediğini ifade etmektedir. Bir diğer katılımcı, dersin dayanıklılık, esneklik, sıçrama, koşma, koordinasyon, ince ve kalın kas gruplarının geliştirilmesi gibi genel beceriler kazandırdığını düşünmektedir. Bir başka katılımcı ise, müfredattaki hedef ve davranışların, öğrencilerin daha sağlıklı bireyler olmalarını, hayatı disipline etmelerini, ince ve kaba motor becerilerini geliştirmelerini ve genel vücut esnekliği ile kas kuvvetini artırmalarını sağladığını belirtmiştir. Son katılımcı da el-göz, el-ayak koordinasyonu,

ritmik beceriler, atma-tutma, sosyallik ve öz güven gibi becerilerin kazandırıldığını ifade etmiştir. Bu görüşlere ait katılımcı yorumları aşağıda verilmiştir.

> ***K3****: Öğrencilerin esneklik kazanma becerileri, zıplama, top sürme gibi el-göz koordinasyonunu, sıkma, çekme, itme, oturup uzanma gibi ince ve kaba motor becerilerini geliştirmelerini hedefliyoruz.*
>
> ***K5****: Dayanıklılık, esneklik, sıçrama, koşma, koordinasyon, ince ve kaba kas gruplarının geliştirilmesi gibi genel beceriler kazandırdığını düşünüyorum.*
>
> ***K6****: Müfredattaki hedef ve davranışlar, daha sağlıklı bir birey olabilmek, hayatı disipline edebilmek, ince ve kaba motor becerilerini geliştirmek, genel vücut esnekliğini ve kas kuvvetini artıracak beceriler kazandırdığını düşünüyorum.*
>
> ***K7****: El-göz, el-ayak koordinasyonu, ritmik beceriler, atma-tutma becerileri, sosyallik ve özgüven kazandırıyor.*

Beden eğitimi dersinin öğrencilere kazandırdığı beceriler hakkında bir katılımcı, dersin el-göz koordinasyonu, tutma-bırakma ve nesne takibi açısından gelişim sağladığını, ancak 3. Kademe (lise) öğrencileri için bu kazanımların ağır geldiğini ifade etmektedir. Diğer katılımcı ise, öğrencilerin temel komut ve hareketleri yapabilme becerisinin, el-göz-ayak koordinasyonunun gelişmesinin ve tek başına yaşamını sürdürebilme yetisinin beden eğitimi dersleriyle kazandırılabileceğini düşünmektedir. Bu görüşlere ait katılımcı yorumları aşağıda verilmiştir.

> ***K2****: El-göz koordinasyonu, tutma-bırakma, nesne takibi açısından geliştirmekte ancak 3. kademe öğrencileri için bu kazanımlar ağır gelmektedir.*
>
> ***K8****: Görev yaptığım dönem boyunca özellikle öğrencilerin temel komut ve hareketleri yapabilme becerisi, el-göz-ayak koordinasyonunun gelişmesi, tek başına hayatını idame edebilme yetisinin kazandırılabileceği düşüncesindeyim.*

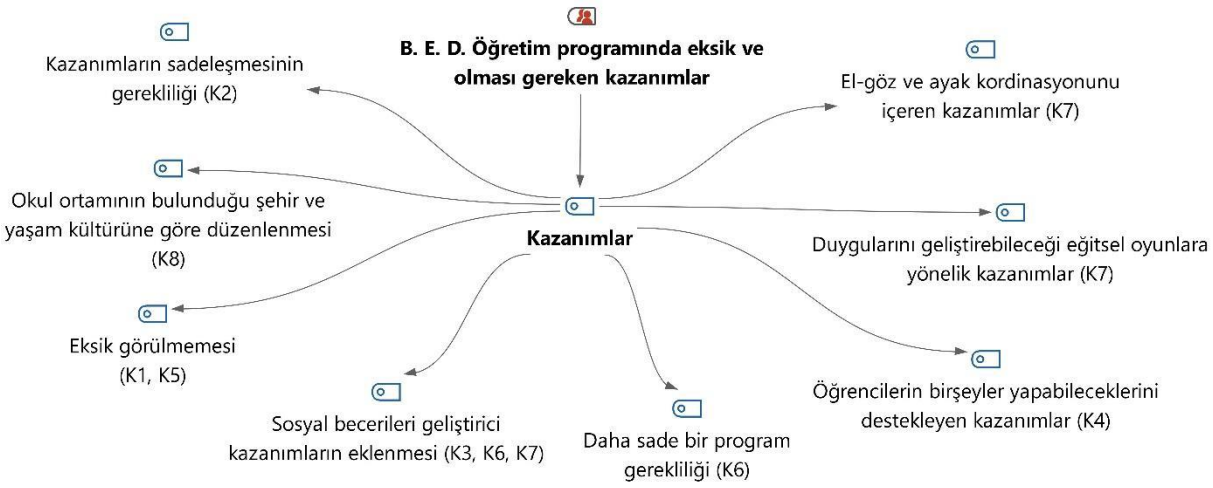
Beden eğitimi dersinin öğrencilerin sosyal ve fiziksel gelişimine katkısı hakkında bir katılımcı, öğrencinin sosyal ve fiziki açıdan geliştirilmesinin yanı sıra oyunlar oynayarak sosyalleşmesinin, özgüveninin artmasına yardımcı olacağını ifade etmektedir. Diğer katılımcı ise, programın hedef ve davranışlarının vücut fonksiyonlarını kavrama ve kullanma becerileri ile sağlıklı büyümenin yanı sıra küçük yaralanma ve burkulmalarda tedavi uygulayabilme becerisi geliştirdiğini belirtmiştir. Ayrıca, oyunlar kurarak

öğrencinin sosyal hayata adaptasyonunu ve ileride iş hayatına entegrasyonunu desteklediğini vurgulamaktadır. Bu görüşlere ait katılımcı yorumları aşağıda verilmiştir.

> ***K4**: Öğrencinin sosyal ve fiziki açıdan geliştirilmesi, oyunlar oynayarak sosyalleşmeleri, özgüvenlerinin daha fazla gelişeceğine inanıyorum.*
>
> ***K1**: Programdaki hedef ve davranışlar, vücut fonksiyonlarını kavrama, kullanma gibi becerileri kazandırır. Bunun yanında sağlıklı büyüme, karşılaştığı küçük çaplı yaralanma ve burkulmalarda tedavi uygulayabilme gibi becerileri beraberinde getirir. Oyunlar kurarak sosyal hayata adapte olmasını da sağlamaktadır. Ayrıca ileride iş hayatına entegrasyonu da sağlamaktadır.*

Görüşme Sorusu 4. Beden eğitimi dersi öğretim programında eksikliğini gördüğünüz ve olması gerektiğini düşündüğünüz kazanımlar nelerdir?

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerine yöneltilen "Beden eğitimi dersi öğretim programında eksikliğini gördüğünüz ve olması gerektiğini düşündüğünüz kazanımlar nelerdir?" sorusuna yönelik görüşlere ait tema ve kodlar Şekil 4.5.'de yer almaktadır.

Şekil 4.5. Beden eğitimi dersi öğretim programında eksik görülen ve olması gerektiği düşünülen kazanımlara yönelik görüşlere ait tema ve kodlar

Şekil 4.5.'e göre Beden Eğitimi Dersi öğretim programında eksik ve olması gereken kazanımlar şu şekildedir: Kazanımların sadeleşmesinin gerekliliği, el-göz ve ayak koordinasyonunu içeren kazanımlar, duyguları geliştirebilecek eğitsel oyunlara yönelik kazanımlar, öğrencilerin bir şeyler yapabileceklerini destekleyen kazanımlar, sosyal becerileri güçlendiren kazanımların eklenmesi ile daha sade bir program gerekliliği ve okul ortamının bulunduğu şehir ve yaşam kültürüne göre düzenlemesi.

Beden eğitimi dersi öğretim programında eksikliğini gördüğünüz ve olması gerektiğini düşündüğünüz kazanımlar nelerdir? Sorusuna katılımcılar, beden eğitimi öğretim programının geliştirilmesi konusunda çeşitli önerilerde bulunmuştur. Bir katılımcı, öğrencilerin birbirleriyle daha fazla iletişime geçebileceği kazanımların eklenmesi ve öğretim programlarının öğrenci seviyelerine göre yeniden düzenlenmesi gerektiğini, gereksiz kazanımların çıkarılması gerektiğini belirtmiştir. Diğer bir katılımcı, öğretim programının daha sade olmasını ve öğrencilerin sosyalleşmesi, birlikte hareket etme ve işbirliği yapma becerilerine yönelik oyun ağırlıklı kazanımların yer alması gerektiğini ifade etmektedir. Son katılımcı ise, el-göz ve el-ayak koordinasyonu içeren kazanımların artırılması, öğrencilerin sosyalleşebileceği ve özgüvenlerini geliştirebileceği eğitsel oyunlara yönelik kazanımların daha çok olması gerektiğini önermektedir. Bu görüşlere ait yorumlar aşağıda sıralanmıştır.

> ***K3****: Birbirleri ile daha fazla iletişime girebilecekleri kazanımların eklenmesi gerekli. Öğretim programlarının öğrencilerin seviyelerine göre yeniden düzenlenmeli ve gereksiz kazanımlar çıkarılmalı.*
>
> ***K6****: Daha sade bir öğretim programı olabilir. Daha önce söylediğim gibi, öğretim programında öğrencilerin sosyalleşmelerini, birlikte hareket etme, işbirliği yapma gibi kazanımlara yönelik oyun ağırlıklı kazanımların olması gerektiğini düşünüyorum.*
>
> ***K7****: Daha çok el-göz ve el-ayak koordinasyonu içeren kazanımlar yer almalı. Öğrencilerin daha çok sosyalleşebileceği, özgüven duygularını daha çok geliştirebileceği eğitsel oyunlara yönelik kazanımların daha çok olması gerektiğini düşünüyorum.*

Bir katılımcı, okulların fiziki şartlarının ve derse verilen değerin yetersiz olmasının, programın verimli bir şekilde uygulanmasını engellediğini ifade etmektedir. Diğer katılımcı ise, fiziksel şartlar ve ders saatlerinin yetersizliği nedeniyle uygulamada sıkıntılar yaşandığını dile getirmiştir. Bu görüşlere ait yorumlar aşağıda sıralanmıştır.

> ***K1****: Öğretim programlarında eksiklik olduğunu düşünmüyorum. Uygulama kısmında sorunlar olduğu için verimli bir şekilde kullanılmadığını düşünüyorum. Gerek okulların fiziki şartları, gerekse de derse verilen değerin yetersiz olması sorunları da beraberinde getiriyor.*

***K5**: Öğretim programlarında eksiklik bana göre yok. Fakat uygulama kısmında fiziksel şartlardan dolayı sıkıntılar yaşayabiliyoruz. Gerek okulların fiziki şartları, gerekse ders saatlerinin yetersiz olmasından dolayı sıkıntılar yaşanabiliyor.*

Bir katılımcı, haftalık 3 ders saatinin az olduğu ve kazanımların yetişmediğini, özellikle zihinsel yetersizliği olan öğrencilerle her derste tekrar başa dönmek zorunda kaldığını ve kazanımların sadeleştirilerek sınıf seviyelerine göre esnek bir şekilde uygulanması gerektiğini belirtmiştir. Diğer bir katılımcı, her öğrencinin kendi düzeyine göre program hazırladıklarını ve öğretim programlarında öğrencilerin daha çok deneyerek bir şeyler yapabilmelerini destekleyecek serbest kazanımların yer alması gerektiğini ifade etmektedir. Son katılımcı ise, öğretim programlarının ülke genelinde değil, okulun bulunduğu şehir ve yaşam kültürü dikkate alınarak oluşturulmasının daha uygun olacağı görüşündedir. Bu görüşlere ait yorumlar aşağıda sıralanmıştır.

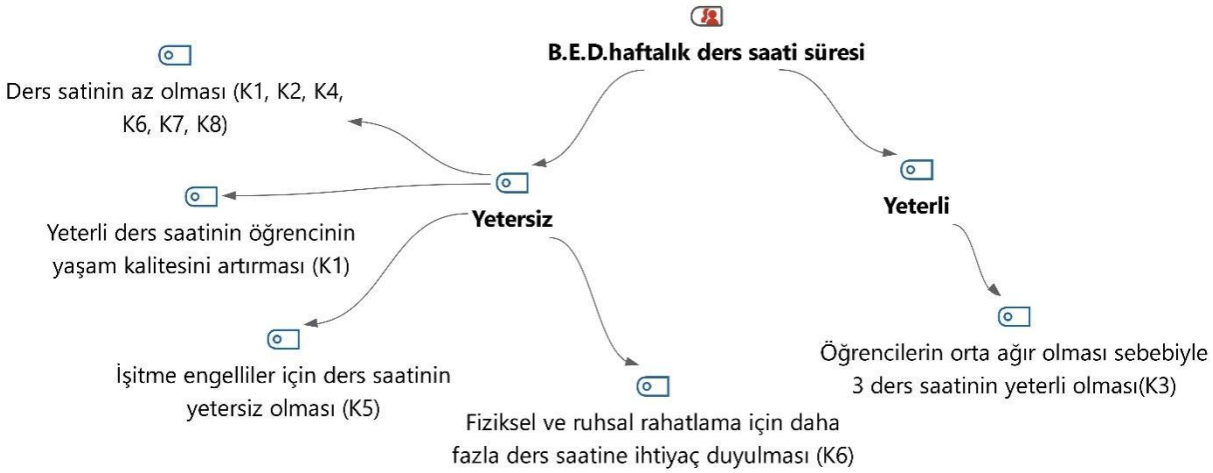
***K2**: Kazanımlar, 3 ders beden eğitimi dersi için yetişmiyor. Özellikle zihinsel yetersizliği olan öğrencilerle her ders başa dönmekteyim. Öğretim programındaki kazanımlar sadeleştirilmeli ve sınıf seviyelerine göre 3. kademe öğrencisine 2. kademeden kazanım planlarımıza alabilmeliyiz ya da tam tersi olabilmeli.*

***K4**: Her öğrencinin kendi düzeyinde program hazırlıyoruz. Öğretim programlarında daha çok serbest olarak öğrencilerin daha çok deneyerek kendilerinin bir şeyler yapabilmelerini destekleyecek kazanımlar olması gerekir.*

***K8**: Öğretim programlarının ülke geneli hazırlanmasından ziyade okul ortamının bulunduğu şehir ve yaşam kültürünün dikkate alınarak oluşturulması kanaatindeyim.*

Görüşme Sorusu 5. Öğretim programındaki hedef ve davranışları kazandırmada beden eğitimi dersine ayrılan haftalık ders saati süreleri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerine yöneltilen "Öğretim programındaki hedef ve davranışları kazandırmada beden eğitimi dersine ayrılan haftalık ders saati süreleri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?" Sorusuna yönelik görüşlere ait tema ve kodlar Şekil 4.6.'da yer almaktadır.

Şekil 4.6. Beden eğitimi dersine ayrılan haftalık ders saati sürelerine yönelik görüşlere ait tema ve kodlar

Beden eğitimi dersine ayrılan haftalık ders saati süresine ait görüşler yeterli ve yetersiz başlıkları altında toplanmıştır. Yetersiz başlığı altında; ders saatinin az olması, işitme engelliler için ders saatinin yetersiz olması ile fiziksel ve ruhsal rahatlama için daha fazla ders saatine ihtiyaç duyulması görüşleri yer almaktadır. Yeterli başlığı altında ise öğrencilerin orta-ağır durumda olması sebebiyle 3 ders saatinin yeterli olduğu görüşü yer almıştır.

Öğretim programındaki hedef ve davranışları kazandırmada beden eğitimi dersine ayrılan haftalık ders saati süreleri hakkındaki görüşleriniz nelerdir? Sorusuna katılımcılar, beden eğitimi dersine ayrılan ders saatlerinin yetersiz olduğunu ve artırılması gerektiğini vurgulamıştır. Bir katılımcı, ders saatinin azlığının öğrencilerin iletişim ve ortak hareket etme becerilerini olumsuz etkilediğini, obezite ve sağlık sorunlarının arttığı bu dönemde beden eğitimi dersinin çözüm sunabileceğini ifade etmektedir. Bir diğer katılımcı, bilişsel gelişim için sporun temel bir kazanım olduğunu belirterek haftada en az 5 saat ders yapılması gerektiğini savunmaktadır. Başka bir katılımcı, özellikle özel gereksinimli öğrencilerin hareketsiz kaldığını ve beden eğitimi dersinin haftada en az 5 saat olması gerektiğini düşünmektedir. Bir başka katılımcı, bu dersin özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler için fiziksel ve ruhsal rahatlama sağlayan tek ders olduğunu ve saatlerin yetersiz olduğunu belirtmektedir. Diğer bir katılımcı, ders saatlerinin, sosyalleşme ve özgüven kazanmada önemli olduğunu, hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrencilerde haftada 4-5 saat olması gerektiğini vurgulamıştır. Son katılımcı ise, MEB'in belirlediği haftalık ders saatlerinin, öğrencilerin öğrenme kapasite ve süreçlerine göre yetersiz kaldığını belirtmektedir. Bu görüşlere ait ifadeler aşağıda sıralanmıştır.

***K1**: Beden eğitimi dersine ayrılan ders saatinin az olduğunu düşünüyorum. Günümüzde baktığımızda küçük yaşlardan başlayarak kişiler arası iletişim azaldığını ve bireyler arası ortak hareket etmenin neredeyse yok olduğunu görüyoruz. Bu durum özel eğitim gerektiren bireylerde çok daha fazla görülüyor. İnsanların saygılarını yitirdiği ve öfke patlamalarının yoğun yaşandığı bir döneme girmiş bulunmaktayız. Obezite hızla artmakta olup sağlık sorunları küçük yaşlarda ortaya çıkmaktadır. Bu sebeplere baktığımızda verimli ve düzenli şekilde okullarda uygulanan beden eğitimi dersi bunlara çözüm üretebilmektedir.*

***K2**: Kesinlikle yetersiz kalmaktadır. Bilişsel olarak gelişmek için en temel kazanımlar spor ve fiziki etkinlikler dersi ile geliştirilir. Bu yüzden yetersiz. Her kademe ve sınıflarda en az 5 saat olmalıdır.*

***K4**: Beden eğitimi dersine ayrılan haftalık ders saatinin çok az olduğunu düşünüyorum. Günümüzde özellikle öğrencilerin tablet, bilgisayar gibi araçlar ile çok fazla vakit geçirdiği ve bu durumun özel gereksinimli bireylerde çok fazla görüldüğü bir çağdayız. Bundan dolayı çocukların daha fazla hareket etmesi gerektiği için beden eğitimi ders saatlerinin haftada en az 5 saat olması gerektiğini düşünüyorum.*

***K6**: Kesinlikle yeterli değil. Çünkü zaten özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklar oldukları için akademik dersler dolayısıyla ağır gelebiliyor. Bundan dolayı öğrencilerin fiziksel ve ruhsal olarak rahatladıkları oyun oynadıkları, sosyalleştikleri tek ders beden eğitimi dersi olduğu için ders saatlerinin yetersiz olduğunu düşünüyorum.*

***K7**: Kesinlikle yetersiz. Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin sosyalleşmesi, yeterli özgüveni kazanabilmesi, günlük ihtiyaçlarını karşılayacak becerileri edinebilmesi için temel derslerden biri olan beden eğitimi dersinin hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrencilerde haftada en az 4-5 saat olmalıdır.*

***K8**: Öğrencilerin öğrenme kapasiteleri ve süreçleri göz önüne alındığında MEB tarafından belirlenen haftalık ders saatleri yetersiz kalmaktadır.*

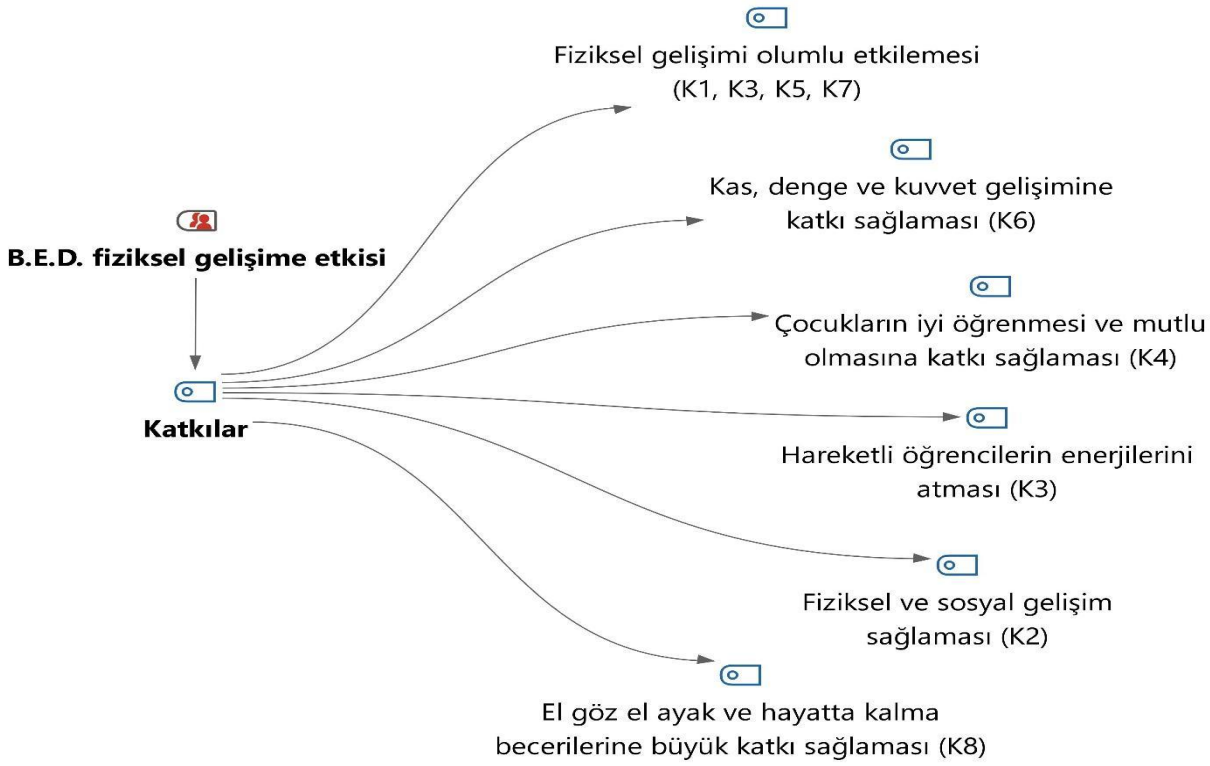
Katılımcılar, beden eğitimi dersine ayrılan ders saatleri konusunda farklı görüşler belirtmiştir. Bir katılımcı, orta-ağır düzeydeki öğrenciler için haftalık 3 saatlik ders süresinin yeterli olduğunu ve daha fazla ders saatinin öğrencilerde isteksizliğe yol açabileceğini ifade etmiştir. Diğer katılımcı ise, beden eğitimi ders saatlerinin yetersiz

olduğunu, özellikle işitme engelli öğrencilerin kendilerini fiziksel olarak daha iyi ifade edebildiği için ders saatlerinin artırılması gerektiğini belirtmiştir. Bu görüşlere ait ifadeler aşağıda sıralanmıştır.

> ***K3****: Öğrencilerimiz orta-ağır olmasından dolayı haftalık 3 saat dersimiz var ve bu sürenin yeterli olduğunu düşünüyorum. Daha fazla ders saatinin öğrencilerimde isteksizlik oluşturacağını düşünüyorum.*
>
> ***K5****: Beden eğitimi dersine ayrılan ders saatinin yetersiz olduğunu düşünüyorum. İşitme engelli öğrencilerin konuşma becerileri de kısıtlı olduğu için fiziksel anlamda kendilerini daha çok ifade etmek istiyorlar. Bundan dolayı beden eğitimi ders saatleri özellikle işitme engelliler okulları için çok yetersiz.*

Görüşme Sorusu 6. Beden eğitimi dersinin, öğrencilerinizin fiziksel gelişimine etkisi hakkında düşünceleriniz nelerdir?

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerine yöneltilen "Beden eğitimi dersinin, öğrencilerinizin fiziksel gelişimine etkisi hakkında düşünceleriniz nelerdir?" sorusuna yönelik görüşlere ait tema ve kodlar Şekil 4.7.'de yer almaktadır.

Şekil 4.7. Beden eğitimi dersinin öğrencilerin fiziksel gelişimine etkisine yönelik görüşlere ait tema ve kodlar

Şekil 4.7.'ye göre Beden Eğitimi Dersinin fiziksel gelişime etkisine ilişkin görüşler şu şekildedir: Fiziksel gelişimi olumlu etkilemesi, kas, denge ve kuvvet gelişimine katkı sağlaması, çocukların iyi öğrenmesi ve mutlu olmasına katkı sağlaması, hareketli öğrencilerin enerjilerini atması, fiziksel ve sosyal gelişime destek olması ve el-göz, el-ayak koordinasyonu ile hayatta kalma becerilerine büyük katkı sağlaması.

Beden eğitimi dersinin, öğrencilerinizin fiziksel gelişimine etkisi hakkında düşünceleriniz nelerdir? Sorusuna katılımcılar, beden eğitimi dersinin öğrencilerin fiziksel gelişimi üzerindeki etkilerini vurgulamıştır. Bir katılımcı, derslere istekli ve düzenli katılan öğrencilerde gözle görülür değişiklikler olduğunu ve bu dersin özellikle ortaokul kademesinde gelişim açısından önemli bir rol oynadığını belirtmiştir. Bir diğer katılımcı, özel eğitim öğrencilerinin bir kısmının hareket kabiliyetinin zayıf olduğunu, bir kısmının ise aşırı hareketli olduğunu belirterek dersin hareketsiz öğrencilerin fiziksel gelişimine olumlu etkisi olduğunu, hareketli öğrencilerin ise enerjilerini atarak el-göz koordinasyonlarını geliştirebileceklerini ifade etmektedir. Diğer bir katılımcı, beden eğitimi dersine istekle katılan öğrencilerin fiziksel gelişimlerinin daha iyi olduğunu ve bu durumun diğer derslerde de başarı ve isteği artırdığını vurgulamaktadır. Son katılımcı ise beden eğitimi dersinin fiziksel gelişime en etkili katkıyı sağladığını ve bunun gözle görülür düzeyde olduğunu belirtmektedir. Bu görüşlere ait yorumlar aşağıda sıralanmıştır.

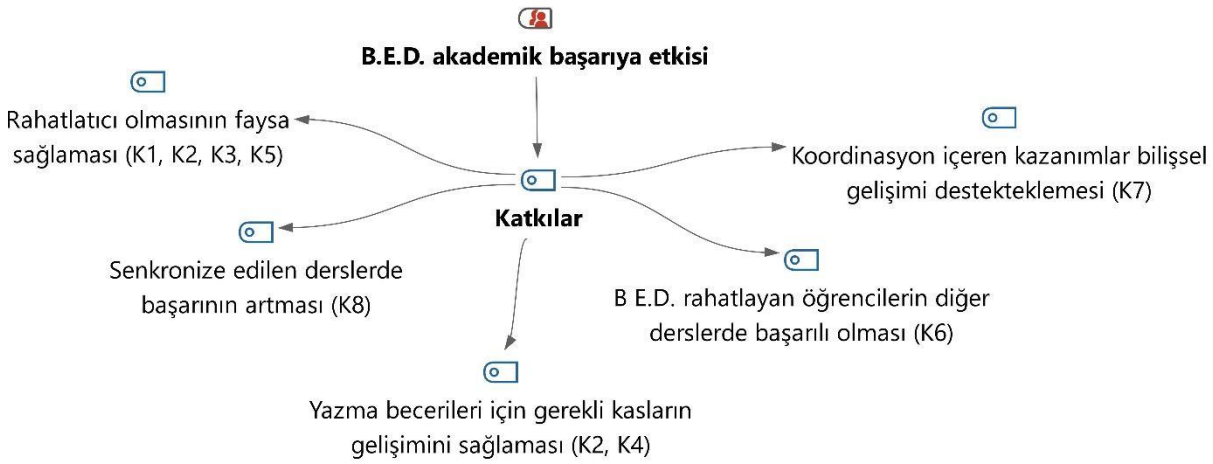
> ***K1**: Derslere istekli ve düzenli olarak katılan öğrencilerde gözle görülür değişiklikler olmaktadır. Ortaokul kademesinde gelişimlerinin olumlu şekilde ilerlemesi için önemli bir noktadır bu ders. Ayrıca ders dışında yapılan eğitim çalışmaları fiziksel gelişimi olumlu yönde etkiliyor.*
>
> ***K3**: Özel eğitim öğrencilerinin bir kısmının hareket kabiliyeti zayıfken bir kısmı da fazla hareketli olduğu için hareketsiz olan öğrencilerin fiziksel gelişimini olumlu yönde etkilediğini, çok hareketli öğrenciler için de enerjilerini atabilecekleri ve el-göz koordinasyonunu geliştirebilecekleri düşüncesindeyim.*
>
> ***K5**: Derslere özellikle istekli katılan öğrencilerin fiziksel gelişimleri çok daha iyi oluyor. Fiziksel yönden rahatlamış öğrenciler diğer derslerde de daha başarılı ve istekli oluyorlar.*
>
> ***K7**: Fiziksel gelişimin en etkili olduğu ders beden eğitimi dersidir. Bireylerin gelişimlerine katkısı ciddi şekilde gözle görülür düzeyde olmaktadır.*

Katılımcılar, beden eğitimi dersinin öğrencilerin fiziksel ve ruhsal gelişimi üzerindeki önemine dikkat çekmiştir. Bir katılımcı, beden terbiyesi bakımından yetersiz olan öğrencilerin alanında uzmanlaşmış beden eğitimi öğretmenleri tarafından eğitim almalarının el-göz, el-ayak ve hayatta kalma becerilerine büyük katkı sağladığını vurgulamış ve özellikle okul öncesi ve ilkokul döneminde bu dersin uzman öğretmenler tarafından verilmesinin önemini belirtmiştir. Diğer bir katılımcı, beden eğitimi dersinin fiziksel gelişim açısından en etkili branş olduğunu, öğrencilerin oyun oynayarak ve etkileşimde bulunarak sosyalleştiğini ve bu sayede fiziksel ve ruhsal olarak güçlendiklerini ifade etmiştir. Bir başka katılımcı, bireysel farklılıklara yönelik eğitim programlarının çocukların eğitimini başarılı bir şekilde sürdürdüğünü, derslere istekli katılan çocukların daha iyi öğrendiğini ve mutlu olduğunu dile getirmiştir. Son katılımcı ise, özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler için beden eğitimi dersinin kas gelişimi, denge, koordinasyon ve kuvvet gibi özelliklerin gelişimi açısından önemli olduğunu ve derslere istekli katılan öğrencilerde gözle görülür değişiklikler olduğunu belirtmiştir. Bu görüşlere ait yorumlar aşağıda sıralanmıştır.

> ***K8****: Beden terbiyesi bakımından yetersiz olan öğrencilerin alanında uzmanlaşmış beden eğitimi öğretmenleri tarafından eğitim verilmesi daha önce de bahsettiğim gibi öğrencileri el-göz, el-ayak ve hayatta kalma becerilerine büyük katkı sağlamaktadır. Özellikle okul öncesi dönem ve ilkokul çağında beden eğitimi dersinin alanında uzman öğretmenlerce verilmesi büyük önem taşımaktadır.*
>
> ***K2****: Beden eğitimi dersi fiziksel olarak gelişimin en yüksek olduğu branştır. Öğrenciler hem oyun oynayarak hem de birbirleriyle etkileşime geçerek sosyalleşiyorlar. Bu da gelişimlerine ve öğrenmelerine katkı sağlıyor. Beden eğitimi dersleri, öğrencileri fiziksel ve ruhsal olarak güçlendirdiğini düşünüyorum.*
>
> ***K4****: Bireysel farklılıklara yönelik eğitim programı uygulamasından ötürü çocukların eğitimi başarılı bir şekilde sürdürülmektedir. Derslerinde istekli olan çocuklar daha iyi öğrenmekte ve daha mutlu olmaktadır.*
>
> ***K6****: Öğrencilerin özel eğitime ihtiyaç duyan olmalarından dolayı beden eğitimi dersi özellikle öğrencilerin kas gelişimi, denge, koordinasyon, kondisyon ve kuvvet gibi özelliklerinin gelişimi için oldukça önemlidir. Derslere istekli ve düzenli olarak katılan öğrencilerde gözle görülür değişiklikler olabilmektedir.*

Görüşme Sorusu 7. Beden eğitimi dersinin, öğrencilerinizin akademik başarısına etkisi hakkında düşünceleriniz nelerdir?

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerine yöneltilen "Beden eğitimi dersinin, öğrencilerinizin akademik başarısına etkisi hakkında düşünceleriniz nelerdir?" sorusuna yönelik görüşlere ait tema ve kodlar Şekil 4.8.'de yer almaktadır.

Şekil 4.8. Beden eğitimi dersinin öğrencilerin akademik başarısına etkisine yönelik görüşlere ait tema ve kodlar

Şekil 4.8.'e göre Beden Eğitimi Dersinin akademik başarıya etkisine ilişkin katkıları şu şekildedir: Rahatlatıcı olmasının fayda sağlaması, senkronize edilen derslerde başarının artması, yazma becerileri için gerekli kasların gelişimini sağlaması, koordinasyon içeren kazanımların bilişsel gelişimi desteklemesi ve B.E.D. de rahatlayan öğrencilerin diğer derslerde daha başarılı olması.

Beden eğitimi dersinin, öğrencilerinizin akademik başarısına etkisi hakkında düşünceleriniz nelerdir? Sorusuna katılımcılar, beden eğitimi dersinin öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkisini vurgulamıştır. Bir katılımcı, dersin rahatlatıcı etkisiyle öğrencilerin fayda sağladığını ancak velilerin yorgunluk ve sakatlık endişeleri nedeniyle derse katılımı olumsuz etkilediğini, bunun da öğrencilerin akademik olarak başarılı ancak asosyal bireyler olmasına yol açtığını belirtmiştir. Bir başka katılımcı, bilişsel gelişim açısından tutma, kavrama, el-göz koordinasyonu ve kas gelişiminin akademik başarıya etkisinin tartışılmaz olduğunu ve fiziksel olarak rahatlamış öğrencilerin diğer derslerde daha başarılı olduklarının özel eğitim öğretmenleri tarafından gözlemlendiğini ifade etmiştir. Diğer bir katılımcı, beden eğitimi derslerinin, öğrencilerin enerjilerini doğru yönlendirmelerine ve akademik başarılarına olumlu katkı sağladığını

belirtirken, rahatlamış öğrencilerin Türkçe, matematik gibi derslerde daha başarılı olduğunu vurgulamaktadır. Son katılımcı ise, işitme engelli öğrencilerin sınavlarda normal öğrenciler gibi başarılı olabilmeleri için beden eğitimi derslerinde ve ders dışı faaliyetlerde enerjilerini atmalarının ve kendilerini ifade etmelerinin önemli olduğunu belirtmiştir. Bu görüşlere ait yorumlar aşağıda sıralanmıştır.

> ***K1:*** *Bu noktada özellikle veliler ile ters düşüyoruz. Bizler bu dersin rahatlatıcı etkisi olduğu ve düzenli bir şekilde yapıldığı zaman faydası olacağını düşünürken veliler tam tersi yorgunluk ve sakatlık durumlarını sebep göstererek derse katılımı olumsuz yönde etkilemektedir. Bu da öğrencilerin akademik olarak başarılı ancak asosyal bireyler olarak yetişmesine neden oluyor. Veliler aynı zamanda E-KPSS sınavını bahane ediyorlar*
>
> ***K2****: Fiziksel gelişim olarak tutma, kavrama, nesne takibi, el-göz koordinasyonu, küçük kas grupları geliştirmesi, büyük kas grupları geliştirmesi açısından akademik başarıya etkisi tartışılmaz. Fiziksel olarak rahatlamış öğrenciler diğer derslerde ve akademik anlamda daha başarılı oluyorlar. Bunun geri dönüşlerini özel eğitim öğretmenlerimizden de alıyoruz.*
>
> ***K3****: Öğrenciler beden eğitimi derslerinde fiziksel anlamda rahatlayıp enerjilerini doğru yönde kullandıkları için akademik olarak da bunun olumlu yönde etki edeceğini düşünüyorum. Rahatlamış öğrenciler Türkçe, matematik gibi diğer derslerde daha başarılı olduklarına inanıyorum.*
>
> ***K5****: İşitme engelli öğrencilerimiz normal öğrenciler gibi sınavlara girmektedirler. Bundan dolayı beden eğitimi derslerinde ve ders dışı faaliyetlerde kendini ifade eden, enerjisini atan öğrenciler daha başarılı oluyorlar.*

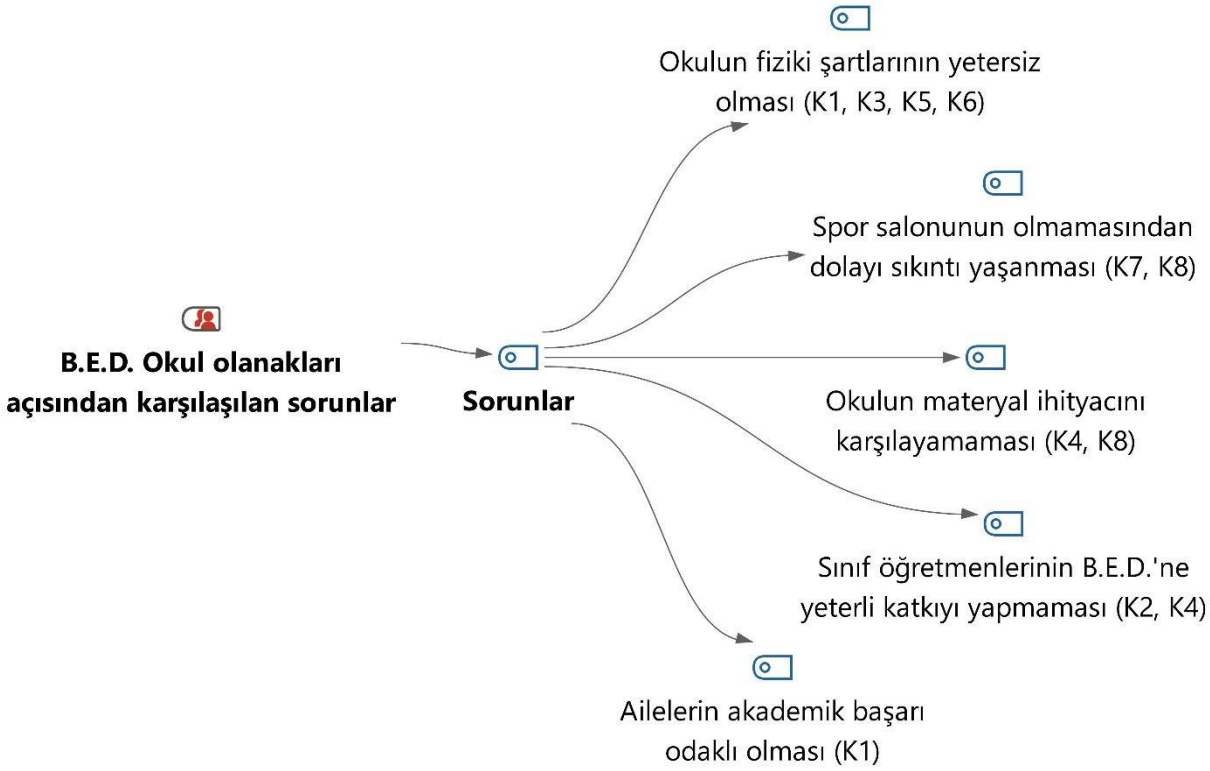
Katılımcılar, beden eğitimi dersinin akademik başarı üzerindeki etkisine ilişkin olumlu görüşler belirtmiştir. Bir katılımcı, orta-ağır okullarda akademik hedeflere tam olarak ulaşılamasa da tutma, kavrama, el-göz koordinasyonu ve kas gelişimi gibi becerilerle akademik başarıya olumlu katkı sağlandığını ifade etmiştir. Bir başka katılımcı, işitme engelliler okulunda öğrencilerin akademik olarak diğer özel eğitim okullarına göre daha iyi seviyede olduğunu, ailelerin fiziksel, ruhsal ve akademik gelişime önem verdiğini ve beden eğitimi dersinde başarılı olan öğrencilerin diğer derslerde ve E-KPSS sınavlarında da daha başarılı olduklarını belirtmiştir. Diğer bir katılımcı, koordinasyon içeren kazanımların bilişsel gelişimi desteklediğini ve bunun akademik başarıya yansıdığını vurgulamıştır. Son

katılımcı ise, beden eğitimi dersinin akademik başarıya olan etkisini, bir öğretmen arkadaşıyla derslerini senkronize ederek renkleri içeren uygulamalar yapmaları sonucunda öğrencilerin renkleri daha kolay öğrendiğini gözlemleyerek örneklendirilmiştir. Bu görüşlere ait ifadeler aşağıda sıralanmıştır.

> ***K4****: Orta ağır okullarda akademik alanda hedeflerimizi tam olarak karşılayamıyoruz fakat tutma, kavrama, nesne takibi, el-göz koordinasyonu, kas gruplarının geliştirmesi açısından akademik başarıya olumlu yönde etkisi oluyor*
>
> ***K6****: Okulumuz işitme engelliler okulu olmasından dolayı diğer özel eğitim okullarına göre akademik olarak daha iyi seviyedeler. Çünkü zihinsel olarak normal öğrencilere çok yakınlar. Aileler, çocuklarının fiziksel ve ruhsal gelişiminin yanında akademik gelişimine de önem veriyorlar. Lise kademesinde son sınıfta E-KPSS sınavına giriyorlar. Bu bağlamda beden eğitimi dersinde başarılı olan öğrenciler diğer derslerinde de sınavlarda da daha başarılı oluyorlar. Bunun geri dönüşünü özel eğitim sınıf öğretmenlerinden alıyoruz.*
>
> ***K7****: Özellikle koordinasyon içeren kazanımlar bilişsel gelişimi desteklemektedir. Bu da akademik başarıya yansımaktadır.*
>
> ***K8****: Beden eğitimi dersinin akademik başarıya etkisi yüksektir. Örnek verecek olursam, renkler konusunu işleyen öğretmen arkadaşımla derslerimizi senkronize edip renkleri barındıran ders uygulamaları yapardım. Öğrencilerin renkler konusunu daha kolay öğrendiklerini ikimiz de gözlemledik.*

Görüşme Sorusu 8. Okulunuzun olanakları açısından beden eğitimi dersinde karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerine yöneltilen "Okulunuzun olanakları açısından beden eğitimi dersinde karşılaştığınız sorunlar nelerdir?" sorusuna yönelik görüşlere ait tema ve kodlar Şekil 4.9.'da yer almaktadır.

Şekil 4.9. Okulun olanakları açısından beden eğitimi dersinde karşılaşılan sorunlara yönelik görüşlere ait tema ve kodlar

Şekil 4.9.'a göre Beden Eğitimi Dersinin okul olanakları açısından karşılaşılan sorunlar şu şekildedir: Okulun fiziki şartlarının yetersiz olması, spor salonunun olmaması nedeniyle sıkıntı yaşanması, okulun materyal ihtiyacını karşılayamaması, sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi dersine yeterli katkı yapmaması ve ailelerin akademik başarı odaklı olması.

Okulunuzun olanakları açısından beden eğitimi dersinde karşılaştığınız sorunlar nelerdir? Sorusuna katılımcılar, beden eğitimi derslerinde karşılaşılan fiziki koşullar ve donanım sorunlarına dikkat çekmiştir. Bir katılımcı, okulun kalabalık olması ve fiziki şartların yetersizliğinin birçok sorunu beraberinde getirdiğini ve ailelerin sadece akademik başarıya odaklanmasının dersin verimini düşürdüğünü belirtmiştir. Diğer bir katılımcı, okulun beden eğitimi salonu ve okul sahasının yeterli olduğunu, ancak zeminin öğrenciler açısından uygun olmadığını ifade ederken, spor malzemesi konusunda yeterli olduklarını dile getirmiştir. Başka bir katılımcı, kapalı spor salonunun bulunmaması ve yörede havaların soğuk geçmesi nedeniyle derslerin işlenmesinde zorluk yaşandığını ancak spor malzemesi konusunda sıkıntı olmadığını belirtmiştir. Son katılımcı da kapalı spor salonunun olmamasına rağmen malzeme eksikliğinin bulunmadığını, kışların sert ve uzun

geçtiği bölgede spor salonuna ihtiyaç duyduklarını vurgulamıştır. Bu görüşlere ait ifadeler aşağıda sıralanmıştır.

> ***K1****: Okulumuzun çok kalabalık olması, fiziki şartlarının yetersiz olması birçok sorunu beraberinde getiriyor. Ailelerin de sadece akademik başarı istemesi dersimizin de verimini düşürmektedir.*
>
> ***K3****: Okulumuz beden eğitimi salonu ve dış bahçedeki sahasıyla beden eğitimi dersleri için yeterli, fakat zemin olarak öğrenciler açısından uygun değil. Spor malzemesi yönünden yeterli seviyede malzememiz var.*
>
> ***K5****: Kapalı spor salonumuz yok. Bulunduğumuz yörede eğitim öğretim dönemlerinin büyük kısmında havalar soğuk geçiyor. Bu da derslerin işlenmesini olumsuz etkiliyor. Spor malzemesi yönünden sıkıntımız yok.*
>
> ***K6****: Okulumuzda kapalı bir spor salonumuz yok ama malzeme sıkıntımız da yok açıkçası. Bulunduğumuz bölge olarak kışlar sert ve uzun geçtiğinden dolayı spor salonu ihtiyacımız oluyor.*

Katılımcılar, beden eğitimi derslerinde karşılaşılan fiziki koşullar ve materyal eksikliklerine dikkat çekmiştir. Bir katılımcı, spor salonunun olmaması nedeniyle kalabalık sınıflarda yer sıkıntısı yaşandığını, bunun da yeterli parkurların kurulmasını ve ders içeriğinin çeşitlendirilmesini engellediğini ifade etmektedir. Ayrıca, takım sporlarının işlenmesinin zorlaştığını ve hava koşulları nedeniyle derslerin her zaman bahçede yapılamadığını belirtmiştir. Diğer katılımcı ise, en büyük eksikliklerinin materyal olduğunu, materyallerin yetersizliği ve sarf malzemelerin tedarikinde yaşanan mali sorunlar nedeniyle derslerde zorluk yaşadıklarını, kapalı spor salonunun olmamasının da büyük bir dezavantaj oluşturduğunu dile getirmiştir. Bu görüşlere ait yorumlar aşağıda sıralanmıştır.

> ***K7****: Spor salonunun olmamasından dolayı kalabalık sınıflarla ders işlerken yer sıkıntısı oluyor. Bu da sınıf içerisinde yeterli parkurların kurulmasına ve içeriğin çeşitlendirilmesine engel olabiliyor. Ayrıca takım sporlarının işlenmesi de zor oluyor. Hava durumundan dolayı dersler her zaman bahçede işlenemiyor.*
>
> ***K8****: Elbette ki en büyük eksikliğimiz materyal konusu. Materyallerin yetersizliği ve sarf malzemenin tedariğinde yaşanan mali sorunlar. Bir de kapalı spor salonlarının olmaması büyük dezavantaj oluşturmakta.*

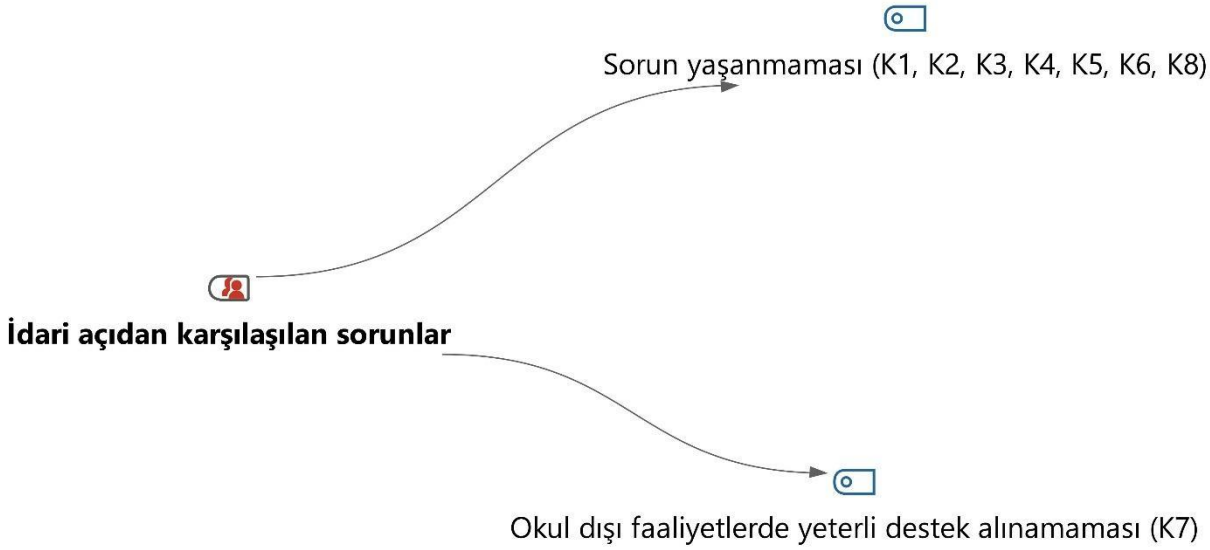
Katılımcılar, beden eğitimi derslerinde karşılaşılan öğretmen desteği ve materyal yetersizliği sorunlarına dikkat çekmiştir. Bir katılımcı, dersin sorumluluğunun branş öğretmenine bırakılması ve sınıf öğretmenlerinin yeterince katkı sağlamaması nedeniyle üçten fazla öğrencisi olan sınıflarda dersin zorlaştığını belirtmiştir. Diğer katılımcı ise, bireysel farklılıklara yönelik materyal ihtiyacının tam olarak karşılanmadığını ve derslere kendisiyle birlikte giren özel eğitim öğretmeninin derse yeterince odaklanmadığını ve sorumluluk almaktan kaçındığını ifade etmiştir. Bu görüşlere ait ifadeler aşağıda sıralanmıştır.

> ***K2****: Tek sıkıntım branş öğretmeni ile giren sınıf öğretmenleri dersin sorumluluğunu sadece beden eğitimi öğretmenine bırakmakta. Üçten fazla öğrencisi olan sınıflarda ders işlemek zor olmaktadır.*

> ***K4****: Bireysel farklılıklara yönelik materyal ihtiyacı olduğundan dolayı her öğrencinin materyal ihtiyacı karşılanamamaktadır. Beden eğitimi dersine benimle beraber giren özel eğitim öğretmeni yeterince derse odaklanamamakta ve sorumluluk almaktan kaçınmaktadır.*

Görüşme Sorusu 9. Okulunuzda idari açıdan karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerine yöneltilen "Okulunuzda idari açıdan karşılaştığınız sorunlar nelerdir?" sorusuna yönelik görüşlere ait tema ve kodlar Şekil 4.10.'da yer almaktadır.

Şekil 4.10. Okulda idari açıdan karşılaşılan sorunlara yönelik görüşlere ait tema ve kodlar

Şekil 4.10.'a göre beden eğitimi dersinde idari açıdan karşılaşılan sorunlar genel olarak idari açıdan bir sorun yaşanmaması şeklinde iken okul dışı faaliyetlerde yeterli desteğin alınamaması bir sorun olarak ifade edilmiştir.

Okulunuzda idari açıdan karşılaştığınız sorunlar nelerdir? Sorusuna katılımcılar, beden eğitimi dersinde idari açıdan genel olarak destek aldıklarını belirtmiştir. Bir katılımcı, okul idaresinin ders için gerekli tüm desteği sağladığını ve sportif başarı için müsabakalara katılım konusunda teşvikte bulunduğunu ifade etmiştir. Diğer katılımcılar da idarenin okul içi ve dışı çalışmalarda destek sağladığını, maddi ve manevi açıdan yardımcı olduğunu belirtmiştir. Bir katılımcı, idareyle ciddi bir sorun yaşamadığını, ancak bazen velilerle gereksiz yere muhatap bırakıldıklarını dile getirmiştir. Bir başka katılımcı ise idarenin, velilerle iletişim kurmada ve ders dışı faaliyetlerde katılımı artırma konusunda tavsiyelerde bulunduğunu söylemiştir. Genel olarak katılımcılar, idarenin imkânlar dâhilinde her türlü sıkıntılarına çözüm bulmaya çalıştığını vurgulamıştır. Bu görüşlere ait yorumlar aşağıda sıralanmıştır.

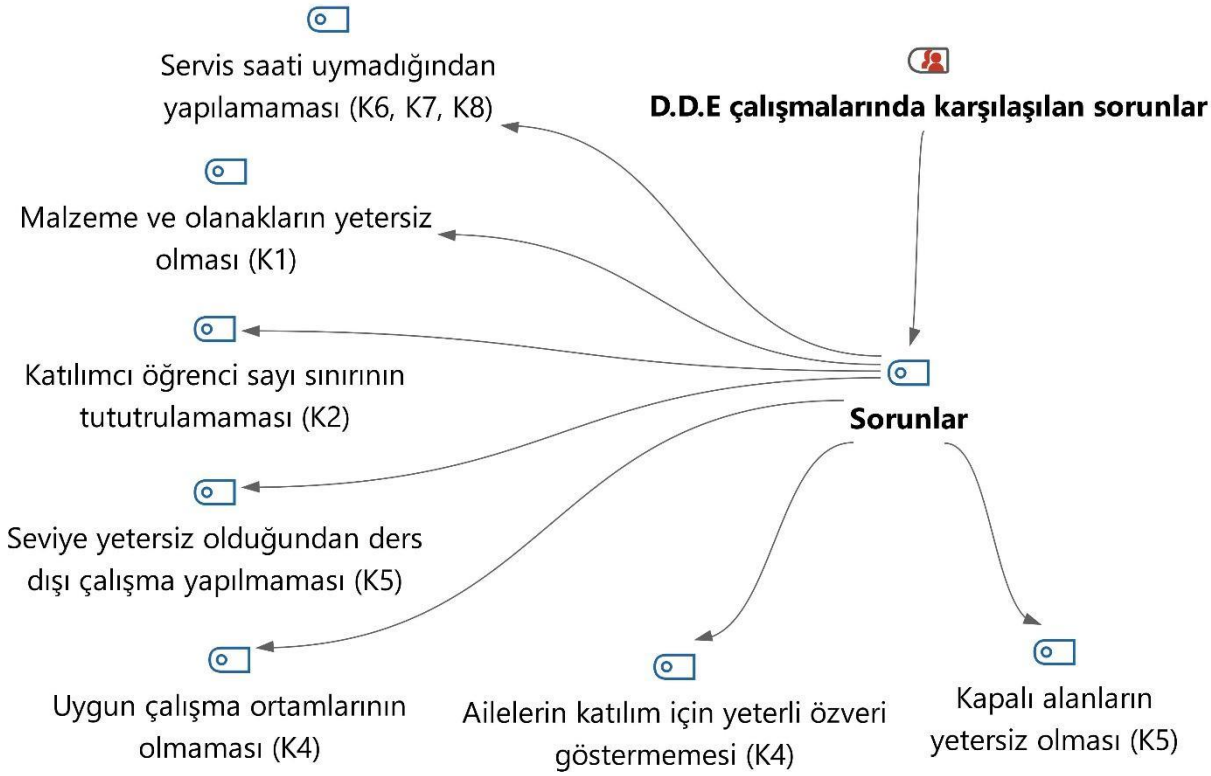
> ***K1****: İdari açıdan herhangi bir sorun yaşamıyoruz. İdare dersimiz için gerekli bütün desteği imkânları ölçüsünde karşılamaya çalışmaktadır. Ayrıca sportif başarı için müsabakalara katılmamız yönünde telkinlerde bulunmaktadır.*
>
> ***K2****: İdare ile bir sıkıntım yok. Gerektiği zaman okul içi çalışmalarda, okul dışı çalışmalarda gerekli desteği ellerinden geldikçe sağlıyorlar.*
>
> ***K3****: Herhangi bir ciddi sorunla karşılaşmadım. Bazı durumlarda öğrenci velileri ile öğretmenleri gereksiz yere muhatap olmak zorunda bıraktıklarını düşünüyorum.*
>
> ***K4****: Herhangi bir sorunum yok. Aksine veliler ile iletişim kurmada, gerekse ders dışı faaliyetlerde katılımı artırmak için tavsiyelerde bulunmaktadırlar.*
>
> ***K5****: İdari açıdan herhangi bir sorunumuz yok. İdare dersimiz için gerekli bütün desteği imkânları ölçüsünde karşılamaya çalışmakta. Ayrıca müsabakalara katılmamız yönünde destekte bulunmaktalar.*
>
> ***K6****: İdari açıdan herhangi bir sorun yaşamıyoruz. Gerektiğinde idare maddi ve manevi açıdan destek veriyor.*
>
> ***K8****: Okul idaresi imkânları dâhilinde her sıkıntımıza çözüm bulmaya çalışmıştır. Okul idaresi tarafından olumsuz bir şeyler söyleyemeyeceğim.*

Bir katılımcı, ders açısından herhangi bir sorun yaşamadığını ve gerektiğinde yeterli desteği aldığını belirtirken, okul dışı faaliyetlerde aynı desteği alamadığını ifade etmiştir. Bu görüş ait yorumlar aşağıda sıralanmıştır.

> ***K7****: Ders açısından herhangi bir sorun yaşamadım, gerektiğinde yeterli desteği aldım. Fakat okul dışı faaliyetlerde aynı desteği göremiyorum maalesef.*

Görüşme Sorusu 10. Ders dışı eğitim çalışmalarında karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerine yöneltilen "Ders dışı eğitim çalışmalarında karşılaştığınız sorunlar nelerdir?" sorusuna yönelik görüşlere ait tema ve kodlar Şekil 4.11.'de yer almaktadır.

Şekil 4.11. Ders dışı eğitim çalışmalarında karşılaşılan sorunlara yönelik görüşlere ait tema ve kodlar

Şekil 4.11.'e göre ders dışı eğitim (D.D.E) çalışmalarında karşılaşılan sorunlar şu şekildedir: Servis saatinin uymaması nedeniyle çalışmaların yapılamaması, malzeme ve olanakların yetersiz olması, katılımcı öğrenci sayı sınırının tutturulamaması, seviye yetersizliği nedeniyle ders dışı çalışmanın yapılamaması, uygun çalışma ortamlarının olmaması, ailelerin katılım için yeterli özveriyi göstermemesi ve kapalı alanların yetersiz olması.

Ders dışı eğitim çalışmalarında karşılaştığınız sorunlar nelerdir**?** Sorusuna katılımcılar, ders dışı eğitim çalışmalarında taşımalı eğitim nedeniyle çeşitli sorunlar yaşandığını belirtmiştir. Bir katılımcı, öğrencilerin tamamının taşımalı eğitim kapsamında olduğunu ve ders bitiminde servislerle gitmek zorunda kaldıkları için ders dışı eğitim çalışmalarına katılamadıklarını, bazı günlerde servislerin bu çalışmalardan sonra öğrencileri alabilecek şekilde düzenlenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Diğer bir katılımcı, taşımalı eğitim nedeniyle ders dışı çalışma veya egzersiz yapamadıklarını ve servis sorunu yaşandığını belirtmiştir. Son katılımcı ise, öğrencilerin taşımalı eğitimle okula gelmesinden dolayı ders dışı etkinliklere katılımda sıkıntılar yaşandığını, ailelerin ekonomik durumlarının da bu sorunu çözmeye yeterli olmadığını dile getirmiştir. Bu görüşlere ait yorumlar aşağıda sıralanmıştır.

> ***K6****: Ders dışı eğitim çalışmalarında en büyük sıkıntımız öğrencilerimizin tamamı taşımalı olduğu için ders bitiminde öğrencilerimiz servisler ile gitmek zorunda kaldıkları için ders dışı eğitim çalışmalarına katılmıyorlar. Servislerin bir kısmı ders dışı eğitim çalışmalarının olduğu günlerde, çalışmalardan sonra öğrencileri alabilirler diye düşünüyorum.*
>
> ***K7****: Ders dışı çalışma veya egzersiz yapamıyoruz. Öğrencilerin taşımalı eğitime tabi olmasından dolayı ders dışı çalışmalarda servis sorunu yaşanıyor.*
>
> ***K8****: Öğrenciler okula taşıma yoluyla geldiklerinden ötürü ders dışı etkinliklere katılımda sıkıntılar yıl boyu yaşanmaktaydı. Ailelerin ekonomik durumları da bu durumu çözmeye yeterli olmuyor.*

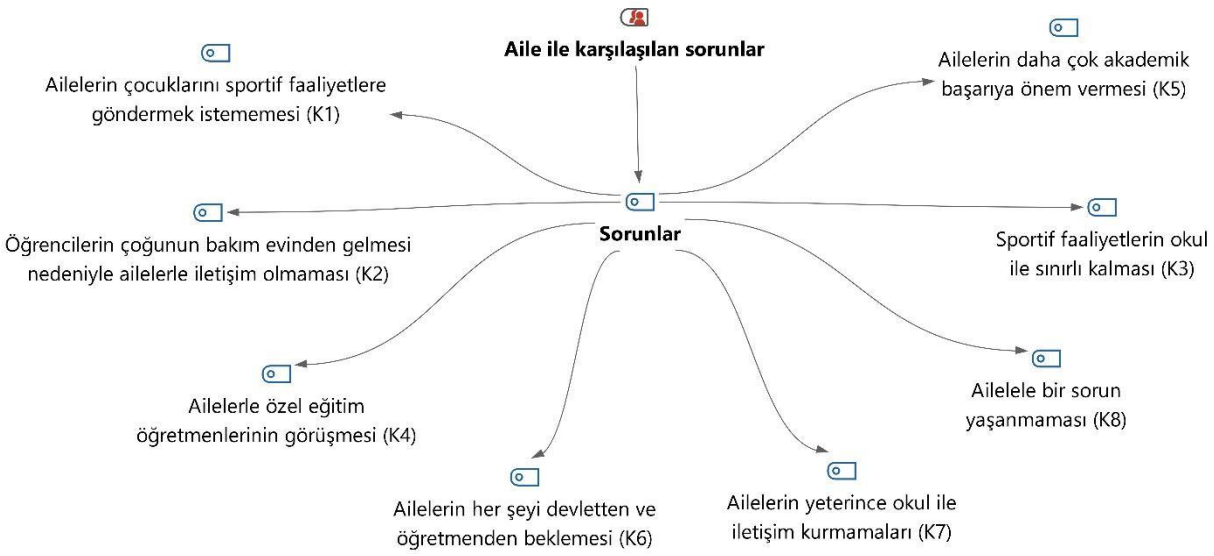
Katılımcılar, ders dışı eğitim çalışmalarında çeşitli sorunlar yaşandığını belirtmiştir. Bir katılımcı, ders dışı çalışmaların beden eğitimi dersine oranla daha verimli geçtiğini, ancak malzeme ve fiziki olanakların yetersizliği nedeniyle potansiyel verimin sınırlı kaldığını ifade etmiştir. Bir başka katılımcı, öğrencilerin unutkanlığının yanı sıra yönetmelikte belirtilen öğrenci sayısı sınırının kaldırılması gerektiğini, 8-10 öğrenciyle çalışmanın verimli olmadığını dile getirmiştir. Diğer bir katılımcı, geçmişte ders dışı çalışmalarda sorun yaşamadığını ancak son 5 yıldır servislerin yetersizliği nedeniyle ders dışı çalışma yapmadığını belirtmiştir. Bir katılımcı, önemli gün ve haftalarda uygun çalışma ortamlarının olmaması ve ailelerin ders dışı eğitim çalışmalarına katılım konusunda yeterli özveriyi göstermemesi nedeniyle sorunlar yaşandığını ifade ederken, başka bir katılımcı da kapalı alanın çok küçük olması ve öğrenci sayısının fazla olması nedeniyle ders dışı

çalışmalarda zorluklar yaşadıklarını belirtmiştir. Bu görüşlere ait ifadeler aşağıda sıralanmıştır.

> ***K1****: Ders dışı eğitim çalışmaları beden eğitimi dersine oranla daha verimli geçmektedir. Katılan öğrencilerin istekli olması, öğrencilerin gelişimine de katkı sağlıyor. Karşılaşılan sorun olarak malzeme ve olanakların yetersiz olmasını söyleyebiliriz. Çoğu okulumuzun fiziki şartları ve malzemeleri yetersiz olduğu için daha çok verim alınabilecek iken sınırlı bir noktada kalabiliyoruz.*
>
> ***K2****: Öğrencilerin çok fazla unutkan olması. Ders dışı eğitim çalışmalarında öğrenci sayılarının yönetmelikte belirtilerek sayı sınırının kaldırılması gereklidir. Çünkü 8-10 öğrenci ile ders dışı çalışmalar verimli olmuyor.*
>
> ***K3****: Daha önce yapmış olduğum ders dışı çalışmalarda herhangi bir sorunla karşılaşmadım. Servislerin yetersiz olmasından dolayı son 5 yıldır ders dışı çalışma yapmıyorum.*
>
> ***K4****: Önemli gün ve haftalarda ve bu haftalara hazırlanırken uygun çalışma ortamlarının olmaması. Ailelerin ders dışı eğitim çalışmalarına çocuklarının katılması için gerekli özveriyi göstermemeleri.*
>
> ***K5****: Ders dışı eğitim çalışmalarını yaptığımız kapalı alanımız çok küçük olmasından dolayı ve öğrenci sayımızın çok olmasından dolayı sıkıntı yaşıyoruz.*

Görüşme Sorusu 11. Öğrencilerin aileleri ile karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerine yöneltilen "Öğrencilerin aileleri ile karşılaştığınız sorunlar nelerdir?" sorusuna yönelik görüşlere ait tema ve kodlar Şekil 11'de yer almaktadır.

Şekil 4.12. Öğrencilerin aileleriyle karşılaşılan sorunlara yönelik görüşlere ait tema ve kodlar

Şekil 4.12.'ye göre aile ile karşılaşılan sorunlar şu şekildedir: Ailelerin çocuklarını sportif faaliyetlere göndermek istememesi, ailelerin akademik başarıya daha çok önem vermeleri, sportif faaliyetlerin okul ile sınırlı kalması, öğrencilerin çoğunlukla bakım evinden gelmesi nedeniyle ailelerle iletişim kurulamaması, ailelerle özel eğitim öğretmenlerinin görüşmemesi, ailelerin her şeyi devletten ve öğretmenden beklemesi, ailelerin yeterince okul ile iletişim kurmamaları. Bir katılımcı ise ailelerle bir sorun yaşanmadığı ifade etmiştir.

11. Sorusu Öğrencilerin aileleri ile karşılaştığınız sorunlar nelerdir? Sorusuna katılımcılar, öğrencilerin ailelerinin beden eğitimi dersine ve ders dışı etkinliklere katılımları konusunda çeşitli görüşler sunmuştur. Bir katılımcı, ailelerin büyük kısmının çocuklarını sportif faaliyetlere göndermek istemediğini ve bunun en büyük nedeninin sınavlara hazırlık süreci olduğunu, özellikle E-KPSS sınavına odaklandıklarını belirtmiştir. Bir başka katılımcı, öğrencilerinin çoğunun bakım evinden geldiğini, ailelerin çok az sayıda olduğunu ve ilgilenen ailelerin genellikle parçalanmış aile çocuklarının ebeveynleri olduğunu ifade etmiştir. Diğer bir katılımcı, ailelerin öğrencilerin okulda beden eğitimi dersinde yaptıklarının evde devamını sağlamadıklarını ve çocukların başka faaliyetlere yönlendirilmemesinin fiziksel gelişimi olumsuz etkilediğini belirtmiştir.

Başka bir katılımcı, özel eğitim öğretmeni olmadığını ve ailelerle doğrudan iletişim kurmadığını, ancak özel eğitim öğretmeni aracılığıyla ailelerle irtibat sağladığını dile getirmiştir. Bir katılımcı, ailelerin sınav başarısına odaklanmalarının ders dışı etkinliklere katılımı olumsuz etkilediğini ifade ederken, başka bir katılımcı ise ailelerin çocuklarının

sosyal ve fiziksel gelişimini tamamen öğretmenlerden ve devletten beklediğini ve daha duyarlı olmaları gerektiğini vurgulamıştır. Diğer bir katılımcı, ailelerin çocuklarıyla yeterince ilgilenmemeleri ve gelişimlerini takip etmemeleri nedeniyle iletişim eksikliği yaşandığını belirtirken, son katılımcı ise ailelerle kayda değer bir sorun yaşamadığını ve genelde yapıcı olduklarını belirtmiştir. Bu görüşlere ait yorumlar aşağıda sıralanmıştır.

K1*: Ailelerin büyük kısmı çocuklarını sportif faaliyetlere göndermek istemiyor. Bunun en büyük nedeni olarak sınavlara hazırlık sürecini gösteriyorlar. E-KPSS için ortaokul son sınıftan başlayarak sınav için bir yol izlemeyi tercih ediyorlar ve bu yol içerisinde ne yazık ki sporla ilgili herhangi bir durum olmuyor. Sakatlık geçirmeleri veya zaman kaybı olarak görmeleri bu durumu tetikliyor.*

K2*: Bizim öğrencilerimizin geneli bakım evinden gelmektedir. Aileyi hiç görmüyoruz. Ailesi olan sayılı öğrenciler zaten ilgililer. Genelde parçalanmış aile çocukları oldukları için iletişimde olduğumuz aile sayısı çok az.*

K3*: Öğrencilere okulda verilen eğitimin evde devamlılığı konusunda duyarlı olmaması. Çocukların okulda beden eğitimi dersinde yaptıkları hareketler ile sınırlı kaldıklarını, ailelerin okul dışında başka faaliyetlere çocuklarını yönlendirmediklerini ve bu durumun öğrencilerin fiziksel olarak zayıf kalmalarına neden olduğunu düşünüyorum.*

K4*: Özel eğitim öğretmeni olmadığım için aileler ile bizzat bir görüşme yapmıyorum. Bir sorunumuz veya isteğimiz olduğunda bunu özel eğitim öğretmenine ileterek ya da beraber karar alarak aileleri ile iletişime geçiyoruz.*

K5*: Ailelerin en büyük isteği çocuklarının sınavlarda başarılı olmalarını istemeleri. Bundan dolayı ders dışı etkinliklerde katılım konusunda sıkıntı yaşıyoruz.*

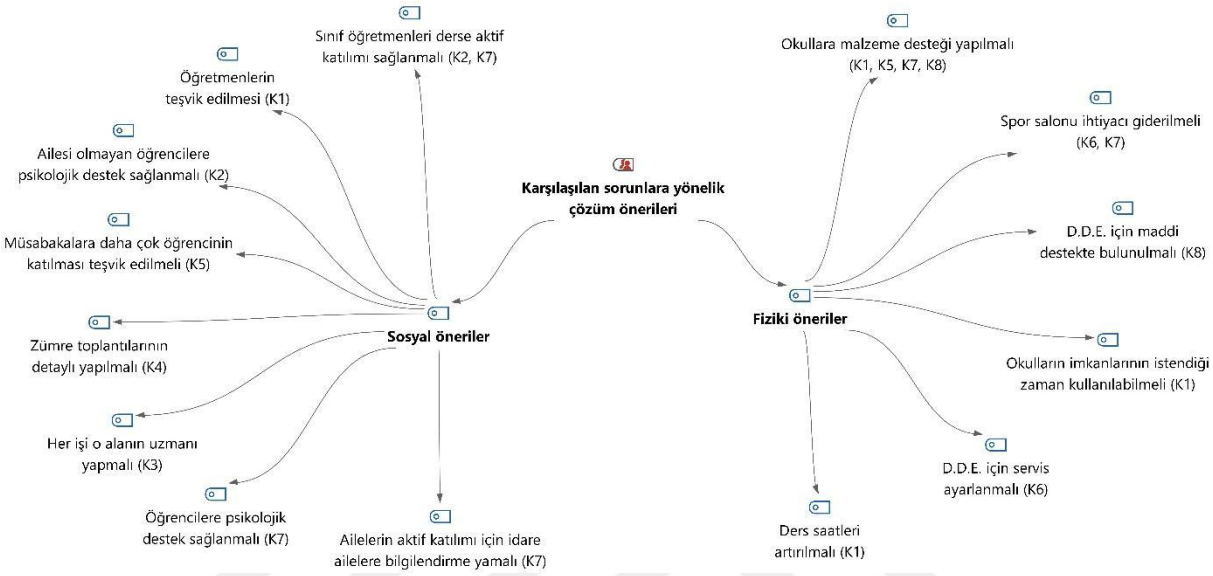
K6*: Ailelerin çoğu, öğrencilerinin özel eğitime ihtiyaç duyan olduklarını ve hem sosyal hem fiziksel açıdan iyi bir eğitim almalarını istiyorlar, fakat bunu tamamen devletten ve öğretmenlerden bekliyorlar. Velilerin bu konuda daha duyarlı ve yapıcı olmaları gerektiğini düşünüyorum.*

K7*: Çocuğu ile yeterince ilgilenmemeleri ve gelişimlerini takip etmemeleri. Gerektiğinde okulla, öğretmenle iletişime geçmemeleri.*

K8*: Öğrencilerin aileleriyle alakalı kayda değer herhangi bir sorun yaşamadım, yapıcı davranışlara sahiplerdi.*

Görüşme Sorusu 12. Genel anlamda karşılaştığınız sorunlara (olanaklar, idari, ders içi ve ders dışı eğitim, aileler) ilişkin çözüm önerileriniz nelerdir?

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerine yöneltilen "Genel anlamda karşılaştığınız sorunlara (olanaklar, idari, ders içi ve ders dışı eğitim, aileler) ilişkin çözüm önerileriniz nelerdir?" sorusuna yönelik görüşlere ait tema ve kodlar Şekil 4.13.'de yer almaktadır.

Şekil 4.13. Genel anlamda karşılaştığınız sorunlara (olanaklar, idari, ders içi ve ders dışı eğitim, aileler) ilişkin ait tema ve kodlar

Şekil 4.13.'e göre karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerileri sosyal ve fiziki öneriler olmak üzere iki ana başlık altında toplanmıştır. Sosyal öneriler; öğretmenlerin teşvik edilmesi, ailesi olmayan öğrencilere psikolojik destek sağlanması, müsabakalara daha çok öğrencinin katılımının teşvik edilmesi, zümre toplantılarının detaylı yapılması, her işi o alanın uzmanının yapması, öğrencilere psikolojik destek sağlanması ve ailelerin aktif katılımı için idarenin bilgilendirme yapması yer almaktadır.

Fiziki öneriler ise okullara malzeme desteği yapılması, spor salonu ihtiyacının giderilmesi, ders dışı eğitim (D.D.E.) için maddi destek sağlanması, okulların imkânlarının gerektiğinde kullanılabilmesi, ders saatlerinin artırılması ve D.D.E. için servis ayarlanması şeklindedir.

12. Sorusu Genel anlamda karşılaştığınız sorunlara (olanaklar, idari, ders içi ve ders dışı eğitim, aileler) ilişkin çözüm önerileriniz nelerdir? Sorusuna katılımcılar, beden eğitimi dersinin geliştirilmesi ve daha verimli hale getirilmesi için çeşitli önerilerde bulunmuştur. Bir katılımcı, devletin okullara belli oranda malzeme desteği sağlaması, öğretmenlerin

teşvik edilmesi, ders saatlerinin artırılması ve dersin öneminin velilere aktarılması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca, yakın okulların imkânlarının kullanılabilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Diğer bir katılımcı, okullara spor malzemesi temini için maddi destek verilmesi, müsabakalara katılan ve derece yapan öğrencilere maddi destek sağlanarak ödüllendirilmesi ve ailelere sporun önemi hakkında sunumlar ve seminerler düzenlenmesini önermiştir. Başka bir katılımcı, her özel eğitim okulunda spor salonunun bulunması, yeterli malzeme temini, özel eğitim öğretmenlerinin derslere daha aktif katılması, ailelerin eğitime aktif katılımı için idarenin bilgilendirici programlar düzenlemesi ve öğrencilere psikolojik destek sağlanması gerektiğini ifade etmiştir. Son olarak, başka bir katılımcı, okullara gönderilen bütçelerde beden eğitimi malzemeleri için daha yüksek bir pay ayrılması ve ders dışı aktivitelere katılımda ailelere maddi destekte bulunulması gerektiğini önermiştir. Bu görüşlere ait yorumlar aşağıda sıralanmıştır.

> ***K1****: Devlet tarafından okullarımıza belli oranda malzeme desteği yapılmalıdır. Öğretmenler teşvik edilmelidir. Ders saatleri artırılmalı ve dersin önemi velilere aktarılmalıdır. Yakın okulların imkânları istenildiği zaman kullanılabilmelidir.*
>
> ***K5****: Okullara spor malzemesi temini için belli miktarda maddi destek verilmelidir. Müsabakalara daha çok öğrencinin katılım sağlamasını teşvik etmek için derece yapan öğrencilere maddi destekte bulunulması, ödüllendirilmesi sağlanmalı. Ailelere sporun önemi hakkında sunumlar, seminerler verilebilir.*
>
> ***K7****: Her özel eğitim okulunda spor salonunun bulunması, yeterli malzemelerin temin edilmesi, özel eğitim öğretmenlerinin derslere daha aktif katılması, ailelerin eğitime aktif katılabilmesi için idarenin bilgilendirici programlar düzenlemesi, öğrencilere psikolojik destek sağlanması.*
>
> ***K8****: Okullara gönderilen bütçelerde özellikle beden eğitimi malzemeleri tedariği için daha yüksek bütçeler oluşturulmalı, ders dışı aktivitelere katılımda ailelere maddi destekte bulunmaları önerilerim arasında yer alabilir.*

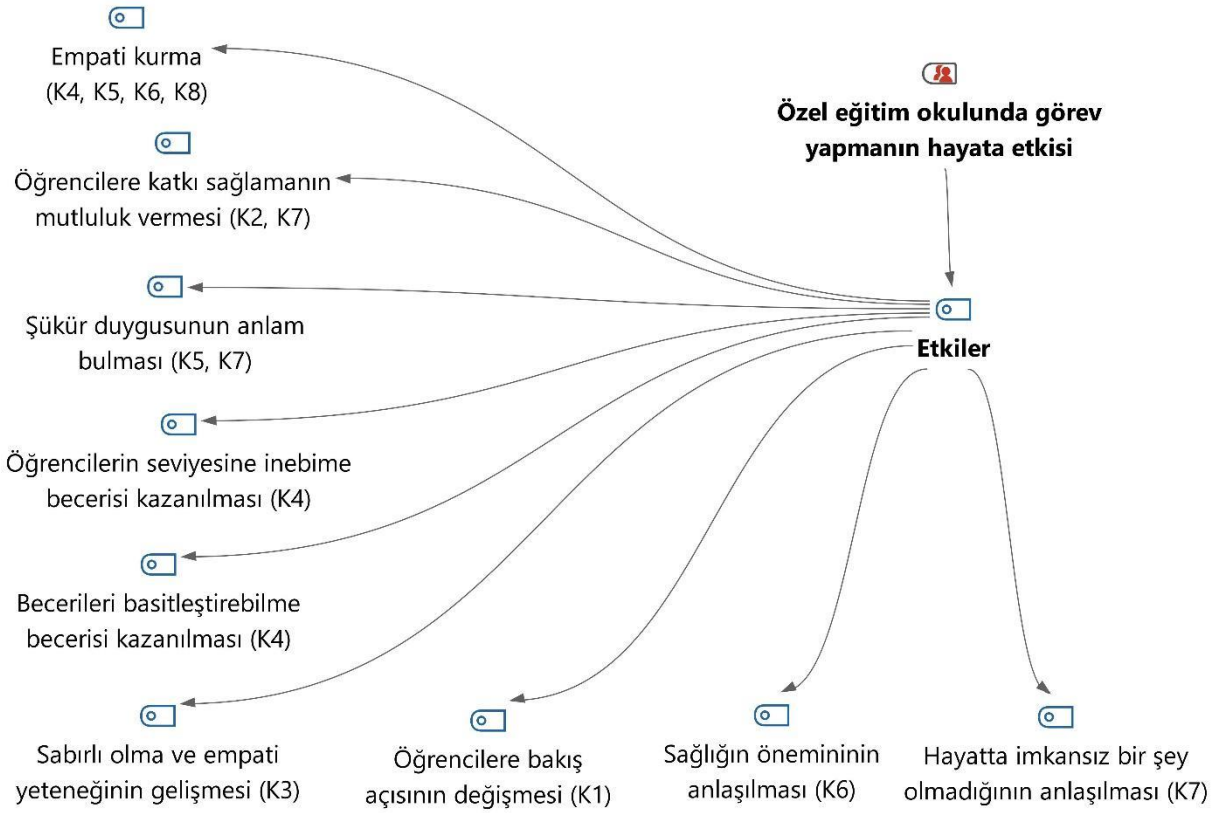
Katılımcılar, beden eğitimi dersinin ve ders dışı etkinliklerin geliştirilmesi için çeşitli önerilerde bulunmuştur. Bir katılımcı, sınıf öğretmenlerinin derse aktif katılım göstermesi, idari olarak malzeme ve öğretmen desteğinin tam olması ve ailesi olmayan öğrencilere psikolojik destek sağlanması gerektiğini belirtmiştir. Bir başka katılımcı, her işin o alanda uzman kişiler tarafından yapılması ve süreçlerin bu şekilde yönetilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Diğer bir katılımcı, zümreler arasında iletişim eksikliği olduğunu ve bu

nedenle ayda bir fikir alışverişi yapılması ya da her dönem başında gerçekleştirilen zümre toplantılarının daha detaylı şekilde yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Son katılımcı ise, ders dışı eğitim çalışmalarının düzenli ve yoğun katılım sağlanabilmesi için servislerin bu çalışmalardan sonra öğrencileri alması gerektiğini, spor salonu eksikliğinin giderilmesi için gerekli mercilere idare tarafından başvurular yapılmasının sorunun çözümüne katkı sağlayacağına inandığını belirtmiştir. Bu görüşlere ait yorumlar aşağıda sıralanmıştır.

> ***K2****: Sınıf öğretmenleri derse aktif katılmalı, idari olarak malzeme ve öğretmen desteği tam olmalı, ailesi olmayan öğrencilere psikolojik destek sağlanmalı.*
>
> ***K3****: Her işin o alanda uzman olan kişi tarafından yapılması gerektiğini ve süreçlerin bu şekilde yönetilmesi gerektiğini düşünüyorum.*
>
> ***K4****: Zümrelerin ortak çalışamaması, zümreler arasında iletişim eksikliğinin olması. Bundan dolayı ayda bir fikir alışverişinde bulunulması veya her dönem başında yapılan zümre toplantılarının çok daha detaylı yapılması gerektiğini düşünüyorum.*
>
> ***K6****: Ders dışı eğitim çalışmalarının daha düzenli ve yoğun katılımlı olması için servislerin çalışmalardan sonra öğrencileri alması bu sorunu çözeceğine inanıyorum. Okulumuz spor kulübü olarak birçok başarıyı (Türkiye şampiyonası, milli takıma öğrenciler gönderdik vs.) yakaladık. Bundan dolayı spor salonu için gerekli mercilere idare tarafından müracaatlar, bilgilendirmeler yapılırsa sorunun çözüleceğine inanıyorum.*

Görüşme Sorusu 13.Özel eğitim okulunda görev yapmanın hayatınıza etkilerini açıklar mısınız?

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerine yöneltilen "Özel eğitim okulunda görev yapmanın hayatınıza etkilerini açıklar mısınız?" sorusuna yönelik görüşlere ait tema ve kodlar Şekil 4.14.'de yer almaktadır.

Şekil 4.14. Özel eğitim okulunda görev yapmanın hayata etkilerine yönelik görüşlere ait tema ve kodlar

Şekil 4.14.'e göre özel eğitim okulunda görev yapmanın hayata etkileri şu şekildedir: Empati kurma, öğrencilere katkı sağlamanın mutluluk vermesi, şükür duygusunun anlam bulması, öğrencilerin seviyesine inebilme becerisi kazanılması, becerileri basitleştirebilme becerisinin gelişmesi, sabırlı olma ve empati yeteneğinin gelişmesi, öğrencilere bakış açısının değişmesi, sağlığın öneminin anlaşılması ve hayatta imkansız bir şey olmadığının anlaşılması.

Sorusu 13.Özel eğitim okulunda görev yapmanın hayatınıza etkilerini açıklar mısınız? Sorusuna katılımcılar, özel eğitim okullarında görev yapmanın empati yeteneklerini geliştirdiğini ve hayatlarında çeşitli farkındalıklar kazandırdığını belirtmiştir. Bir katılımcı, öğrencilerin seviyesine inebilme, becerileri basitleştirme ve empati kurma gibi becerilerinin geliştiğini ifade etmiştir. Diğer bir katılımcı, sağlıklı bir birey olmanın anlamını daha derinlemesine kavradığını ve empati kurma konusunda daha hassas olduğunu dile getirmiştir. Bir başka katılımcı, sağlığın her şeyden önemli olduğunu, küçük sorunları dert etmemeyi öğrendiğini ve empati yeteneğinin geliştiğini belirtmiştir. Son katılımcı ise, özel eğitim okullarında çalışmanın en büyük katkısının empati yeteneğini artırmak olduğunu ifade etmiştir. Bu görüşlere ait yorumlar aşağıda sıralanmıştır.

***K4**: Her öğrencinin seviyesine inebilme, becerileri basitleştirme, empati kurma gibi yönlerimin gelişmesine katkı sağladığını söyleyebilirim.*

***K5**: Sağlıklı bireyler olmamızdan dolayı şükür duygumuzun daha çok anlam bulduğu ve empati kurma konusunda daha hassas oldum.*

***K6**: Sağlığın her şeyden önemli olduğu, bunun dışında hayattaki birçok şeyin teferruat olduğunu öğrendim. Küçük sorunları dert etmemeyi ve en önemlisi empati kurma yeteneğimin gelişmesi oldu.*

***K8**: Özel eğitim okullarında görev yapmanın en büyük katkısı şüphesiz empati yeteneğimi artırması olurdu.*

Katılımcılar, özel eğitimde çalışmanın kendilerine kazandırdığı farkındalıklar ve bakış açılarındaki değişimlere dikkat çekmiştir. Bir katılımcı, öğrencilerin hayatlarını kolaylaştırmak ve onlara katkı sağlamak için daha dikkatli çalıştığını ve okul saatleri dışında bile bu öğrenciler için neler yapabileceğini düşündüğünü belirtmiştir. Bir diğer katılımcı, hayatın yaşanabilir ve güzel olduğunu, sağlıklı olmanın bir şükür sebebi olduğunu vurgulamış ve öğrencilere kattığı en küçük bir kazanımın bile kendisini çok mutlu ettiğini ifade etmiştir. Bir başka katılımcı, her bireyin öğrenebileceğini, sabırlı olmanın ve empati yeteneğinin gelişmesinin bu süreçte önemli olduğunu belirtmiştir. Son katılımcı ise, sağlıklı olmanın verdiği şükür duygusunu, özel öğrencilere kazandırılan her kavramın önemini ve ailelerin çocuklarının başardığını görerek duydukları gururun kendisine mutluluk ve huzur verdiğini dile getirmiştir; hayatta imkânsızın olmadığını, çalışıp azmedince her şeyin başarılabileceğini vurgulamıştır. Bu görüşlere ait yorumlar aşağıda sıralanmıştır.

***K1**: Öğrencilere olan bakış açımız değişiyor. Onların hayatlarını kolaylaştırmak ve katkı sağlamak için çalışmalarımızı daha dikkatli olarak gerçekleştiriyoruz. Okul saatleri dışında da aklımızın bir köşesinde sürekli olarak bu öğrenciler oluyor. Onlara nasıl katkı sağlarız, neler yapabiliriz bunun düşüncesi içerisinde oluyoruz.*

***K2**: En önemlisi, hayat yaşanabilir ve çok güzel. Bilinçli ve sağlıklı olmak her an şükür sebebi. Ve bu durumda öğrencilere kattığım küçücük bir kazanım beni o kadar mutlu ediyor ki.*

K3*: Öğrenemeyen öğrencinin olmadığını ve her birey için ayrı bir çaba sarf edilmesi gerektiğini; sabırlı olmayı ve empati yeteneğimin gelişmesi gibi etkileri oldu.*

K7*: Sağlıklı bir birey olmanın verdiği şükür duygusu, özel öğrencilere kazandırılan her bir kavramın ne kadar önemli ve etkili olduğu. Ailelerin çocuklarının başardığını görerek gurur duyması. Bunları başarabilmenin mutluluğu ve huzuru; hayatta imkânsız diye bir şeyin olmadığı, çalışıp azmedince her şeyin olabileceği.*

5. TARTIŞMA

Çalışmanın bu bölümünde özel eğitim okullarında görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin beden eğitimi ve spor ders programlarına ve derslerinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri incelenerek elde edilen bulguların tartışmasına yer verilmiştir.

Mevcut çalışmanın demografik özelliklerine ilişkin bulguların tartışılma

Mevcut çalışmaya 5'i erkek 3'ü kadın olmak üzere toplam 8 beden eğitimi ve spor öğretmeni katılım göstermiştir. Lisans eğitimi süresince engellilere yönelik ders alma durumlarına bakıldığında, 6 katılımcı lisans eğitimi süresince ders almamış, 2 katılımcı ise ders almıştır. Engellilere yönelik herhangi bir seminer, kurs, hizmet içi eğitim alma durumlarına bakıldığında 7 katılımcının almadığı, 1 katılımcının ise eğitim aldığı görülmüştür. Katılımcılardan 3'ü işitme engelli, 5'i özel eğitim okullarında, bu okul kapsamında 4'ünün ortaokul kademesinde, 4'ünün ise lise kademesinde görev yaptığı görülmektedir. Literatür incelendiğinde, özel eğitim okullarında yapılan çalışmaya toplam 7 öğretmen katılım göstermiştir. Bu öğretmenlerin 4'ü ortaokulda 3'ü lisede görev yapmaktadır (Kalkan, 2023).

Beden eğitimi derslerinin genel işlenişine ilişkin bulguların tartışılması

Mevcut çalışma kapsamında elde edilen yanıtlar incelendiğinde; derslerinin işlenişine yönelik öne çıkan görüşler arasında BEP hazırlanması, yılsonunda düzenlenen okul içi etkinlikler ve engelliler haftasında gerçekleştirilen sportif gösteriler önemli bir yer tutmaktadır. Ayrıca, derslerin araç-gereçlerle desteklenmesi, işitme engelliler spor federasyonunun etkinliklerine katılım gösterip yaptırma yönteminin tercih edilmesi, okulun ilk üç haftasında performans değerlendirmesi yapılması ve hava şartlarına göre derslerin bahçede işlenmesi gibi uygulamalar da vurgulanmıştır. Ancak, öğrencilerin yetersizliklerinin bu uygulamaların işleyişini zaman zaman olumsuz etkilediği ifade edilmiştir. Literatür incelendiğinde; beden eğitimi derslerinde BEP planındaki kazanımların odak noktası olduğunu ve performans değerlendirmelerinin gözlem formları ile desteklendiği belirtilmiştir (Kalkan, 2023). Beden eğitimi öğretmenlerinin becerileri basit, net ve tekrara dayalı yönergelerle öğrettikleri vurgulanmıştır (Akbal, 2016). Sporun öğrencilerin sosyalleşmelerine, grup içinde uyum sağlamalarına ve ulusal değerlere bağlılık geliştirmelerine büyük katkı sunduğunu ifade edilmiştir (Söğüt, 2006). Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin engelli bireylerde öfke, kıskançlık gibi duyguların kontrol altına alınmasına yardımcı olduğunu vurgulanmıştır (Kınalı, 2003).

Özel eğitim okullarında uygulanan beden eğitimi dersi öğretim programlarına ilişkin bulguların tartışılması

Mevcut araştırma sonucuna göre, beden eğitimi derslerinin fiziksel gelişimi desteklemesi, sosyalleşmeye katkı sunması, BEP hazırlanarak kişiye özel hedefler belirlemesi ve öğrencilerin geleceğine yön vermesi bakımından olumlu değerlendirilmektedir. Ancak, kapsayıcılık açısından yetersiz kalması, uygulanabilir olmayan hedefler içermesi ve çocukların yetersizliklerinin aktiviteleri zorlaştırması gibi nedenlerle bazı olumsuz yönler de ortaya çıkmaktadır. Literatür incelendiğinde; olumlu bakımdan benzer sonuçlara ulaştığı araştırmasında, beden eğitimi programında belirlenen hedefler öğrenci için uygun olmadığında, beden eğitimi öğretmenleri bu hedefleri öğrenciye göre uyarlamaktadır (Akbal, 2016). İyi planlanmış bir beden eğitimi ve spor ders programının engelli çocukların fiziksel, zihinsel, psikolojik ve psiko-motor gelişim alanlarına olumlu katkı sağladığı belirtilmiştir (Biçer, 2000).

Beden eğitimi dersi öğretim programındaki hedef ve davranışların öğrencilere kazandıracağı becerilere ilişkin bulguların tartışılması

Mevcut çalışmada beden eğitimi dersinin öğretim programında öğrencilere kazandırılması hedeflenen becerilerin başında fiziksel aktivite becerilerinin ve el-göz koordinasyonunun geliştirilmesi yer almaktadır. Diğer önemli beceriler arasında vücut fonksiyonlarını anlama ve kullanma yeteneği, hayatı disipline edebilme, temel komut ve hareketleri gerçekleştirme, sosyal ve fiziksel gelişim, özgüven kazanma, oyun kurarak sosyal hayata uyum sağlama, sağlıklı büyüme ve gelecekte iş hayatına uyum sağlama becerileri bulunmaktadır. Literatür incelendiğinde; beden eğitimi derslerinin bedensel ve ruhsal gelişime büyük katkı sağladığı, öğrencilerin sosyal olarak daha aktif ve kendilerine güvenen bireyler haline geldikleri, ders sayesinde vücutlarını daha etkili kullandıkları vurgulanmıştır (Usta, 2010).

Beden eğitimi dersi öğretim programında eksikliği görülen ve olması gereken kazanımlara ilişkin bulguların tartışılması

Mevcut çalışmada, beden eğitimi dersinin öğretim programında kazanımların sadeleştirilmesi, koordinasyon ve duygusal gelişimi destekleyen unsurlara daha fazla yer verilmesi, sosyal becerileri güçlendiren kazanımların eklenmesi ve programın bulunduğu yerin kültürel özelliklerine uygun şekilde düzenlenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Literatür incelendiğinde; öğretmenlerin okulların beden eğitimi programı için yeterli

fiziksel koşullara sahip olmadığını belirttikleri görülmektedir (Gülüm ve Bilir, 2011). Beden eğitimi ve spor dersi ile ilişkili değerleri incelediği çalışmasında, öğrencilerin spor kültürü, sağlıklı yaşam, beslenme, dayanışma, saygı, milli kültür ve birliktelik gibi değerlerle ilgili algılarının yüksek olduğunu tespit etmiştir (Yücekaya, 2017).

Öğretim programındaki hedef ve davranışları kazandırmada beden eğitimi dersine ayrılan haftalık ders saati sürelerine ilişkin bulguların tartışılması

Mevcut çalışmada, beden eğitimi dersine ayrılan haftalık ders saatine ilişkin görüşlerde, ders saatlerinin yetersiz olduğu, işitme engelli öğrenciler ve fiziksel-ruhsal rahatlama için daha fazla süreye ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Ancak, bazı öğretmenler öğrencilerin durumuna bağlı olarak üç ders saatini yeterli bulmuştur. Literatür incelendiğinde; beden eğitimi ders saatlerinin az olduğu ve bu durumun dersin uygulanma düzeyini düşürdüğünü ifade etmiştir (Çelik, 2008). Nitelikli bir beden eğitimi programı çerçevesinde haftalık ders saatlerinin artırılması gerektiğini önermiştir (Özer ve vd., 1999).

Beden eğitimi dersinin, öğrencilerinizin fiziksel gelişimine etkisine ilişkin bulguların tartışılması

Beden eğitimi dersinin fiziksel gelişime katkı sağladığı, kas, denge ve kuvvet gelişimini desteklediği, öğrencilerin enerjilerini atmaları için fırsat sunduğu ve hem fiziksel hem de sosyal becerilerin gelişimine olumlu etkiler yaptığı sonucuna varılmıştır. Literatür incelendiğinde; öğrencilerin etkinlikler sonrası dayanıklılık ve kuvvetlerinde artış gözlemlendiğini, duygusal ve çekingen davranışlarında azalma olduğunu, bu etkinlikler sayesinde daha girişken, daha keyif alan ve daha fazla iletişimde bulunan bireyler haline geldiklerini belirtmişlerdir (Kaldırımcı ve vd., 2012). Öğrencilerin beden eğitimi derslerine önem verdiklerini, bu derslerde mutlu olduklarını, sosyalleşip fiziksel gelişimlerine katkıda bulunduklarını ve bu sayede derslere olumlu bir yaklaşımla katıldıklarını ifade etmiştir (Usta, 2010).

Beden eğitimi dersinin, öğrencilerinizin akademik başarısına etkisine ilişkin bulguların tartışılması

Mevcut çalışmada beden eğitimi dersinin akademik başarıya katkısı, öğrencilerin stresini azaltarak başarılarını artırması, yazma becerileri için gerekli olan kas gelişimine destek vermesi ve koordinasyon gerektiren kazanımların bilişsel gelişimi güçlendirmesi şeklinde özetlenebilir. Ayrıca, beden eğitimi ile rahatlayan öğrencilerin diğer derslerde daha başarılı oldukları gözlemlenmiştir. Literatür incelendiğinde; düzenli beden eğitimi ve spor

etkinliklerinin zihinsel engelli çocukların sosyalleşme düzeylerini artırdığı ve akademik başarılarını desteklediği sonucuna varmıştır (İlhan, 2008).

Okulun olanakları açısından beden eğitimi dersinde karşılaşılan sorunlara ilişkin bulguların tartışılması

Mevcut çalışmada katılımcıların yanıtlarına göre beden eğitimi derslerinde karşılaşılan temel sorunların başında okulların fiziki şartlarının yetersizliği gelmektedir. Spor salonu eksikliği, materyal ihtiyaçlarının karşılanmaması, sınıf öğretmenlerinin yeterince destek sağlayamaması ve ailelerin çocuklarının akademik başarılarına odaklanması diğer önemli sorunlar arasında yer almaktadır. Literatür incelendiğinde; engelli eğitimi veren okullardaki beden eğitimi öğretmenleri ile yaptığı çalışmada, okullarda malzeme eksikliğinin ciddi bir problem olduğu tespit edilmiştir (Usta, 2010). Okul müdürleri ve öğretmenlerin en büyük sorun olarak okulların fiziki açıdan yetersiz olmasını gördüklerini ifade etmiştir (Ekinci, 2010).

Okullarda idari açıdan karşılaşılan sorunlara ilişkin bulguların tartışılması

Mevcut çalışmada beden eğitimi dersinde idari açıdan genel olarak bir sorun yaşanmadığı belirtilmek ile birlikte, okul dışı faaliyetlerde yeterli desteğin sağlanmaması önemli bir sorun olarak ifade edilmiştir. Literatür incelendiğinde; öğretmenlerin okul dışı öğrenme alanlarıyla ilgili resmi izin süreçlerinde okul yönetiminden yeterli destek almadıklarını ve bu nedenle kendilerini bu konuda yalnız hissettiklerini vurgulamıştır (Kutlu ve Abu, 2019). Benzer şekilde, okul yöneticilerinin ders dışı etkinliklere gereken önemi vermediklerini belirtmiştir. Ancak, çalışmamızın tersine sonuçlar elde eden bazı araştırmalar mevcuttur (Eroğlu, 2008). Ankara'daki ortaöğretim kurumlarında beden eğitimi dersine ilişkin yaptıkları araştırmada, okul yöneticilerinin bu derse gereken önemi vermediklerini tespit etmişlerdir (Sönmez ve Sunay, 2004). Beden eğitimi öğretmenlerinin okul idaresinden yeterince destek görmediği belirtilmiştir (Çumralıgil, 1995). Okul yönetimlerinin beden eğitimi dersine yeterli ilgiyi göstermediği sonucuna varmışlardır (Uğur ve Yenal, 2007).

DDE çalışmalarında karşılaşılan sorunlara ilişkin bulguların tartışılması

Mevcut çalışmada ders dışı eğitim çalışmalarında karşılaşılan sorunlar arasında servis saatlerinin uyumsuzluğu nedeniyle çalışmaların gerçekleştirilememesi, malzeme ve olanakların yetersizliği, katılımcı öğrenci sayısının yeterli olmaması, seviye yetersizliği, uygun çalışma ortamlarının bulunmaması, ailelerin katılım konusunda yeterli özveriyi göstermemesi ve kapalı alanların yetersizliği öne çıkmaktadır. Literatür incelendiğinde;

beden eğitimi öğretmenlerine yönelik yaptığı araştırmada, öğretmenlerin ders dışı etkinliklerin genellikle yarışmalara yönelik olduğu görüşünü paylaştıkları görülmektedir. Bu etkinliklerin okul yönetimi ve öğretmenlerin istek ve ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi durumunda, gönüllülük ilkesine dayalı olmaktan çıkabileceği vurgulanmaktadır (Başar, 2008). Ders dışı etkinlikler için ayrılan zamanın yetersiz olduğu tespit edilmiş ve bu etkinliklerin, öğrencilerin hangi yönlerini geliştireceğine dair planlı bir şekilde hazırlanması gerektiği belirtilmiştir (Gacar, 2001; Başar, 2008). Benzer şekilde yöneticiler, ders dışı etkinlikler için okulların imkânlarının yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir (Bayrakdar ve vd., 2009).

Öğrencilerin aileleri ile karşılaşılan sorunlara ilişkin bulguların tartışılması

Mevcut çalışmada ailelerle ilgili yaşanan sorunlar, çocukların sportif faaliyetlere katılmalarını istememeleri, akademik başarıya daha fazla önem vermeleri, sportif faaliyetlerin sadece okul içinde sınırlı kalması, öğrencilerin bakım evlerinden gelmesi nedeniyle ailelerle iletişim kurulamaması, özel eğitim öğretmenlerinin ailelerle iletişim halinde olamamaları, ailelerin birçok şeyi öğretmenlerden beklemeleri ve okul ile yeterli iletişim kurmamaları öne çıkmaktadır. Bununla birlikte, bir katılımcı ailelerle herhangi bir sorun yaşanmadığını belirtmiştir. Literatür incelendiğinde; öğretmenlerin ders sırasında karşılaştıkları sorunların dersin akışını olumsuz etkilediğini, dersin niteliğini düşürdüğünü ve bunun sonucunda öğrenciler, veliler ve diğer branş öğretmenlerinin dersi gereksiz bulduklarını, bu durumun da öğretmenlerin mesleki motivasyonunu olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir (Yılmaz ve vd., 2018). Öğrenci velilerinin beden eğitimi dersine yeterince önem vermedikleri tespit edilmiştir (Sönmez ve Sunay, 2004). Benzer şekilde, beden eğitimi öğretmenleri ile yaptığı çalışmada, ailelerin beden eğitimi dersine karşı ilgisiz olduklarını ortaya koymuştur (Baykoçak, 2002).

Genel anlamda karşılaşılan sorunların çözüm önerilerine ilişkin bulguların tartışılması

Mevcut çalışmada, karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerileri, sosyal ve fiziki öneriler olmak üzere iki ana başlık altında toplanmıştır. Sosyal öneriler arasında öğretmenlerin teşvik edilmesi, ailesi olmayan öğrencilere psikolojik destek sağlanması, daha fazla öğrencinin müsabakalara katılımının teşvik edilmesi, zümre toplantılarının detaylı olarak yapılması, uzman kişilerin görev alması, öğrencilere psikolojik destek verilmesi ve ailelerin aktif katılımını sağlamak amacıyla idarenin bilgilendirme yapması yer almaktadır.

Fiziki öneriler ise okullara malzeme desteği sağlanması, spor salonu eksikliğinin giderilmesi, ders dışı eğitim için maddi destek sağlanması, okul imkânlarının gerektiğinde kullanılabilmesi, ders saatlerinin artırılması ve ders dışı eğitim için servis hizmeti sağlanması şeklindedir. Literatür incelendiğinde; öğretmenlere rehberlik edecek yardımcı kaynakların sağlanması, yetersiz araç-gereçlerin temin edilmesi ve uygulama alanlarının iyileştirilmesinin, beden eğitimi dersinde karşılaşılan sorunları minimuma indireceği belirtilmiştir (Günaydın, ve vd., 2019). Engelli bireylerin sosyal yaşama katılımlarının artırılmasında sporun büyük bir rol oynadığını ve spor ya da herhangi bir fiziksel aktiviteye katılımın, bireyin farklı kimlik ve rollerini keşfetmesine katkı sağladığını vurgulamışlardır (Yılmaz, ve vd., 2014).

Özel eğitim okulunda görev yapmanın hayata etkisine ilişkin bulguların tartışılması

Mevcut çalışmada özel eğitim okulunda görev yapmanın hayata etkileri arasında empati kurma, öğrencilere katkıda bulunmanın verdiği mutluluk, şükür duygusunun derinleşmesi, öğrencilerin seviyelerine inebilme yeteneği, becerileri basitleştirme becerisinin gelişmesi, sabırlı olma ve empati yeteneğinin artması, öğrencilere yönelik bakış açısının değişmesi, sağlığın kıymetinin daha iyi anlaşılması ve hayatta hiçbir şeyin imkansız olmadığını fark etme gibi kazanımlar bulunmaktadır. Literatür incelendiğinde; özel eğitim okullarında görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenleriyle çalışma yapılmış ve bu okullarda çalışmanın öğretmenlerin genel anlamda hayatlarına olumlu etkileri olduğunu tespit etmiştir. Araştırmaya göre, özel eğitim kurumlarında çalışmak, öğretmenlerin belirli alanlarda daha fazla bilgi sahibi olmalarına ve kendilerini geliştirmelerine katkı sağlamaktadır. Ayrıca, öğrencilerle birlikte antrenman yapmanın ve etütlerde zaman geçirmenin katılımcılarda mutluluk hissi yarattığı ve bu durumun genel olarak olumlu bir etki bıraktığı sonucuna ulaşılmıştır (Kalkan, 2023).

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmanın sonuçları incelendiğinde beden eğitimi derslerinin fiziksel gelişimi desteklemesi, öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmesi ve bireysel farklılıklara göre programların uyarlanabilmesi öğretmenler tarafından olumlu şekilde değerlendirilmiştir. Ayrıca, dersin kişiye özel hedefler içermesi ve performans değerlendirmeleri ile desteklenmesi önemli katkılar olarak belirtilmiştir. Bununla birlikte, öğretim programlarının bazı durumlarda yetersiz olduğu, kapsayıcılık açısından eksiklikler barındırdığı ve uygulanabilir olmayan hedefler içerdiği de ifade edilmiştir. Öğrencilerin bireysel yetersizliklerinin derslerin işlenişine engel oluşturduğu vurgulanmıştır.

Okulların fiziki koşullarının yetersizliği, beden eğitimi derslerinde karşılaşılan temel sorunlardan biri olarak öne çıkmıştır. Spor salonu eksikliği, malzeme yetersizliği ve ailelerin çocuklarının sportif faaliyetlere katılmasına yeterince destek vermemesi öğretmenlerin sıkça karşılaştığı zorluklar arasında yer almıştır. Ayrıca, öğretmenlerin okul dışı etkinlikler için yeterli desteği alamaması, derslerin işlenişini olumsuz etkileyen bir diğer önemli faktördür.

Özel eğitim okulunda görev yapmanın, öğretmenlerin empati becerilerini geliştirdiği, öğrencilerle daha derin bir bağ kurmalarını sağladığı ve öğretmenlere sabırlı olmayı öğrettiği sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda, bu süreçte öğretmenlerin öğrencilere katkı sunmanın getirdiği mutlulukla mesleki tatminlerinin arttığı ifade edilmiştir. Özel eğitim okullarında görev yapmanın öğretmenlerin hayata bakış açılarını olumlu yönde etkilediği, sağlık ve şükür gibi kavramların değerinin daha derinlemesine kavrandığı görülmüştür.

Araştırmacılar için öneriler:

1. Öğrencilerin beden eğitimi derslerinde kazandıkları becerilerin akademik başarılarına etkisi üzerine derinlemesine çalışmalar yürütülmelidir.
2. Yetersizliği olan öğrenciler için uygun ders materyallerinin geliştirilmesine ve temin edilmesine yönelik engelliler ile ilgili dernek, vakıf ve kamu kuruluşlarından destek alınabilir.
3. Beden eğitimi derslerine katılım ve bu katılımın ailelere etkisi üzerine araştırmalar yapılmalıdır.

4. Ders programlarının daha kapsayıcı ve esnek hale getirilmesi için öğrenci ihtiyaçlarına uygun hedeflerin nasıl belirleneceği üzerine üniversitelerin eğitim fakülteleri ve ar-ge bölümleri ile iş birliği ve araştırmalar yapılabilir.
5. Okulların spor salonu ve ders materyalleri gibi fiziki imkânlarının nasıl geliştirileceğine dair çalışmalar yapılmalıdır.

Eğitimciler için öneriler:

1. BEP planlarının etkin bir şekilde hazırlanması ve uygulanması için öğretmenlerin daha fazla desteklenmesi gerekmektedir. Özel eğitim okullarında görev yapan öğretmenlerin BEP birimleri oluşturarak görev yaptıkları okullarının fiziki ve sosyal imkanlarını göz önüne alarak ders kazanımları belirlenebilir.
2. Öğrencilerin sosyalleşmelerine katkı sunacak etkinliklerin çeşitlendirilmesi ve yaygınlaştırılmasına yönelik etkinlikler yapılmadır.
3. Derslerde kullanılacak araç ve gereçlerin öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına uygun olarak temin edilmesi sağlanmalıdır. Bu konuda özel eğitim kurumlarının, Özel Eğitim Genel Müdürlüğünden ödenek isteme yetkilerini kullanarak amaçlarına uygun ders araç gereçlerini temin edebilirler.
4. Ailelerin beden eğitimi derslerine çocuklarının daha fazla katılım göstermesi için okullarındaki PDR Öğretmenlerinin öğrencilerin ailelerine yönelik belli aralıklarla belirlenen tarihlerde destek programları uygulanabilir.
5. Spor salonları gibi fiziksel ortamların daha iyi koşullara getirilmesi, derslerin verimliliğini artıracaktır. Bu nedenle koşullar iyileştirilmelidir.
6. Ders işleyişinde sınıf öğretmenleriyle işbirliği yapılması, engelli öğrencilerin derslerden daha fazla fayda sağlamasını destekleyecektir. Özel eğitim sınıf öğretmenleri yasal olarak beden eğitimi öğretmenleri ile derse girmek zorunda olmasından dolayı BED öğretmenleri ile işbirliği yapmaları derslerin verimliliğini artıracaktır.
7. Öğrencilere yönelik düzenlenecek ders dışı sportif etkinliklerin artırılması, öğrenci gelişimini olumlu yönde etkileyecektir. Ders dışı sportif etkinlikler arttırılmalıdır.

7. KAYNAKLAR

Abaoğlu, C. (1982). *Sporun tıbbi yönü, spor ansiklopedisi*. Yelken Matbaası.

Açıkgöz, Ün, K. (1996) *Etkili öğrenme ve öğretme*. Kanyılmaz Matbaası. İzmir.

Akbal, E. (2016). *Özel eğitim uygulama okullarındaki beden eğitimi dersi uygulamalarının incelenmesi. (Kırıkkale Örneği)*. (Yayın No:443904) (Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Akmeşe, P. (2018). *İşitme yetersizliği olan öğrenciler*. Şahbaz, Ü. (Ed.). *Özel eğitim ve kaynaştırma*. Anı Yayıncılık.

Akyüz, M., Taş, M., Akyüz, Ö., Taş, R., & Çelik, A. (2010). Eğitilebilir zihinsel engelli çocuklarda 6 haftalık fiziksel aktivitelerin bazı fiziksel ve fizyolojik parametrelere etkisi. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13(1), 43-49.

Aracı, H. (2006). *Okullarda beden eğitimi* (6.basım), Nobel Yayınevi, Ankara, 5-27.

Atay, M. (1995*). Engelli bireylerin benlik gelişiminde spor etkinliklerinin önemi*. Antalya uluslararası engellilerde spor sempozyumu bildiri kitabı. T.C. Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Spor Eğitimi Dairesi Başkanlığı, 1197(1), 97-100.

Arı, M. (2018). *Özgül öğrenme güçlükleri*. Metin N. (Ed.). *Özel gereksinimli çocuklar*. Anı Yayıncılık.

Aykaç, N. ve Aydın, H. (2006). *Öğrenme öğretme sürecinde planlama ve uygulama*. Natürel Yayıncılık. Ankara.

Baş, T. ve Akturan, U. (2008). *Nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık. Ankara.

Başar, Z.E. (2008). *Düzce'de kamu ve özel öğrenim kurumlarında görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin ders dışı etkinliklerinde spor alanlarının etkin kullanımı üzerine görüşleri*. (Yayın No: 236826) (Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Batu, S. ve Kırcaali İftar, G. (2006). *Kaynaştırma*. Ankara, Kök Yayıncılık, 7.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi. Ankara.

Baykoçak, C. (2002). *Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki sorunları ve tükenmişlik düzeyleri Bursa ili uygulaması*. (Yayın No:110019) (Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Bayrakdar, A., Ekici, S. ve Uğur, A.O. (2009). Ortaöğretim kurumlarındaki yöneticilerin ve öğrencilerin ders dışı etkinliklere bakış açılarının incelenmesi. *Uluslar Arası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1, 432-444.

Biçer, Y. (2000). *Sportif çalışmaların ve oyunların zihinsel özürlü çocuklar üzerindeki etkileri.* (Yayın No: 103320). (Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç, Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (18.Baskı). Pegem Akademi.

Cavkaytar, A. (2008). *Özel eğitime gereksinim olan öğrenciler ve özel eğitim*. Pegem Yayınları, Ankara, 5.

Cavkaytar, A., ve Diken, İH. (2005). *Özel eğitime giriş*. Ankara, Kök Yayıncılık, 23-49.

Çelik, A. (2008). *Beden eğitimi öğretmenlerinin okul içi ve dışı faaliyetlerde karşılaştıkları sorunların incelenmesi (Trabzon örneği).* (Yayın No: 219539) (Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Çuhadar, C. (2008) *Oluşturmacılığa dayalı öğretimde etkileşimin blog aracılığı ile geliştirilmesi.* (Yayın No:229224) (Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Çumralıgil, B. (1995). *Seçilmiş bazı illerdeki ortaöğretim kurumlarında beden eğitimi öğretiminin yapısı ve sorunları*. (Yayın No:44917) (Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Darıca, N., Gümüşçü, Ş., ve Pişkin, Ü. (1992). *Otizm ve otistik çocuklar*. Basım Grafik Yayınları. Ankara.

Diken, İ. (2005) *Özel eğitime giriş*, Kök Yayıncılık, Ankara.

Ekiz, D., ve Durukan, H. (2006). *Eğitim bilimine giriş*, Arı Matbaacılık, İstanbul.

Ekinci, A. (2010). Opinions of principalsand teachers working in primary schools abouttheir vocational problems, *Elementary Education Online*, 9(2), (734-748).

Ergün, M. (1996). *Eğitim felsefesi*, Mustafa Ocak Yayınları, Ankara.

Eripek, S. (2005). *Zihinsel engelli çocuklar*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.

Eroğlu, E. (2008). *İlköğretim okullarındaki sosyal kulüp çalışmalarında karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri (Elmadağ ilçesi örneği)*, (Yayın No:234374) (Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Filiz, S.B. (2006) *Eğitim bilimlerine giriş*, Ed: M Özdemir, Ekinoks Yayınları, Ankara.

Gacar, A. (2001). *Elazığ il merkezindeki ilköğretim okulları ve liselerde görev yapan beden eğitimi öğretmenleri ve öğrencileri açısından ders dışı egzersiz faaliyetlerinin değerlendirilmesi*. (Yayın No: 107565) (Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Genç, Y.C. (2015). Engellilerin sosyal sorunları ve beklentileri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 35, 68.

Gülüm, V. ve Bilir, P. (2011). Beden eğitimi öğretim programının uygulanabilme koşulları ile ilgili beden eğitimi öğretmenlerinin görüşleri. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Der*gisi, 9 (2), 57-64.

Günaydın, B., Mirzeoğlu, N., ve Acar, H. (2019). Zihin engelliler beden eğitimi dersi içerik ve uygulamalarının değerlendirilmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 235-242.

Gürsel, O. (2019). *Görme yetersizliği olan öğrenciler*. İbrahim H. Diken (Ed.). *Özel gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim*. Pegem Yayıncılık

Harmandar, İH. (2000). K*itle sporu teşviki açısından spor tesis politikası uşak ili örneği*. (Yayın No:32551) (Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Hazar, M. (1996) *Beden Eğitimi ve Sporda Oyunla Eğitim,* Tutibay Limited Şirketi, Ankara.

İlhan, L. (2008). Eğitilebilir zihinsel engelli çocuklarda beden eğitimi ve sporun sosyalleşme düzeylerine etkisi. *Kastamonu Eğitim Der*gisi, 16(1), 315-324.

İnan, M. (2009). *Kamu ve özel eğitim kurumlarında beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin hizmet kalitesinin değerlendirilmesi*, (Yayın No: 242809) (Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Jensen PS, Hinshaw SP, Swanson JM, Greenhill LL, Conners CK, Arnold LE, Abikoff HB, Elliott G, Hechtman L, Hoza B, March JS, Newcorn JH, Severe JB, Vitiello B, Wells K, Wigal T. (2001). Findings from the nımh multimodal treatment study of adhd (mta): ımplications and applications for primary care providers. *Developmental and Behavioral Pediatrics,* 22, 60-73.

Kaldırımcı, M., Şirinkan, A., ve Şirinkan, Ş.Ö. (2012). 7-10 Yaş özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerle akranlarına uygulanan bireysel hareket eğitim programının etkilerinin karşılaştırılması. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, (14) 2. 52-61.

Kalkan, Z. (2023). *Özel Eğitim okullarında görevli beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin derslerine yönelik görüşleri*, (Yayın No:783773) (Sinop Üniversitesi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Karakaya, Y., Yener, E., & Uğurlu, F. (2017). Zihinsel engelli okullarında beden eğitimi ve spor dersi programına yönelik öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *Turkish Studies*. 12(28), 489-502.

Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri kavramlar ilkeler teknikler,* Nobel Akademik Yayıncılık. Ankara, (s. 190).

Kazanoğlu, D. (2020). *İletişim, dil ve konuşma bozukluğu olan çocuklar*. Talas, S. (Ed.). *Özel eğitim*. Nobel Yayınları.

Kınalı, G. (2003). *Zihin engellilerde beden, resim, müzik eğitimi*. İçinde A.Kulaksızoğlu (Ed). *Farklı gelişen çocuklar*. Epilson Yayınları, İstanbul, 244.

Kızılaslan, A., Zorluoğlu, SL, Yücel, A., Sözbilir, M. (2016). Yeti yitimi modellerinin tarihsel süreci. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 16: 183-97.

Koparan, Ş. (2003). Özel ihtiyacı olan çocuklarda spor. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, (17)1, 153-160.

Kulaksızoğlu, A. (2003). *Farklı gelişen çocuklar*. Epsilon Yayıncılık, İstanbul, 97- 113.

Kutlu Abu, N. (2019). Üstün yetenekli çocuklara yönelik okul dışı öğretim uygulamaları hakkında öğretmen algıları. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi,* 4(2), 144-165.

Külahçı, M. ve Pehlivan, Z. (1996). Özel eğitime ihtiyaç duyan gençlere yönelik spor eğitimi. *Beden Eğitimi ve Spor Araştırmaları Dergisi*, 6(17), 2-6.

Lord, C., ve Ward MJ. (1993). Autism and pervasive developmental disorders. *Comprehensive Handbook of Psychopathology*. 395.

Metin, N. (2018). *Zihinsel engelli çocuklar.* Metin N. (Ed.). *Özel gereksinimli çocuklar*. Anı Yayıncılık.

Milli Eğitim Bakanlığı (2014). *Özel eğitim hizmetleri tanıtım el kitabı*.

Milli Eğitim Dergisi (M.E.D 2003) https://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/milli_egitim_dergisi/160/kargin.htm Erişim tarihi: 20.10.2024

Mülayim, A. (2009). *Bedensel özürlüler için mimari mekân tasarımı*. (Yayın No:245442). (Yüksek Lisans tezi, Trakya Üniversitesi), Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Özdoğan, B. (1988) *Çocuk ve Oyun Terapisi,* Yargıçoğlu Matbaası, Ankara.

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (ÖEHY 2018, 07 Temmuz). Resmi Gazete (Sayı:30471). https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=24736&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5 Erişim tarihi: 20.10.2024

Özer, D., Aral, N. , Özer, K., Güvenç, A , Tatar, N. ve Hindistan, E. (1999). Eğitilebilir zihinsel engelli çocukların motor yeterliliklerinin normal gelişim gösteren yaşıtları ile karşılaştırılarak incelenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi,* 4 (3), 3-14.

Özmen, R.G. (2010). *Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim*. Pegem Yayınevi, Ankara, 336.

Özsoy, Y. (1984). Üstün yetenekli çocuklar ve eğitimleri. *A.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi* 1, 31.

Savucu, Y. (2018). *Engelli bireyler için beden eğitimi ve spor*. Taşkıran Y. (Ed.). *Spor bilimlerine giriş ve beden eğitimi ve sporun temelleri*. Ergün Yayıncılık.

Söğüt, M. (2006). *Sporun bedensel engellilerin sosyalleşmeleri üzerine etkisi*. (Yayın No:192977) (Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Sönmez, T. ve Sunay, H. (2004). Ankara'daki ortaöğretim kurumlarında uygulanan beden eğitimi ve spor dersinin sorunlarına ilişkin bir inceleme. *Milli Eğitim Dergisi,* 32 (162), 270-277.

Sönmez, V. (2005) *Program geliştirmede öğretmen el kitabı*, Ertem Matbaa, Geliştirilmiş 12. Baskı, Ankara.

Şahin, S. (2018). *Ortopedik engelli çocuklar.* Metin N. (Ed.). *Özel gereksinimli çocuklar.* Anı Yayıncılık.

Şirinkan, A. (2021). *Özel eğitime gereksinimi olan bireyler için beden eğitimi ve spor*. Nobel Akademik Yayıncılık.

Şişman, M. (2009). Öğretmen yeterlilikleri modern bir söylem ve retorik. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 63-82.

Tanner, K. (1988) *Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi,* Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.

Tuncay, H. (1992) *Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor,* I. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu, Milli Eğitim Basımevi, Ankara.

Turan, F. (2019). *İletişim dil ve konuşma bozukluğu olan çocuklar*. Metin N. (Ed.). *Özel gereksinimli çocuklar*. Anı Yayıncılık.

Uğur, A.O. ve Yenel, F. (2007). Beden eğitimi öğretmenlerinin sınıf yönetimi yaklaşımları ve karşılaştıkları sorunlar üzerine bir araştırma. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(1), 149.

Usta, A. (2010). *Engelli okullarında beden eğitimi öğretmenlerinin karşılaştıkları eğitim güçlükleri (Ankara ili örneği).* (Yayın No:260836) (Yüksek Lisans Tezi Gazi Üniversitesi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Uysal, H. H. (2019). *Fiziksel yetersizliği\süreğen hastalıkları olan öğrenciler*. İbrahim H. Diken (Ed.). *Özel gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim*. Pegem Yayıncılık.

Varış, F. (1994) *Eğitim bilimine giriş*. Üniversite Basımevi, Ankara.

Varış, F. (1998). *Eğitim bilimine giriş*. Alkım Yayınevi, İstanbul.

Vural, S., ve Yücesoy, Ş. (2003). Türkiye'de özel gereksinimli bireylere yönelik hizmetlerin yasal yapılanmasında Avrupa Birliği'ne uyum çabalarının yansımaları. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 3, 141-57.

Yanardağ, M. (2017). *Otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerde fiziksel eğitim ve spor*. Yanardağ, M., Yılmaz, İ., (Ed.). *Özel gereksinimli öğrenciler için fiziksel eğitim ve spor*. Pegem Akademi.

Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim*, 23(112), 7-16.

Yılmaz, A., Şentürk, U., ve Ramazanoğlu, F. (2014). Bedensel engellilerde spor konulu araştırmaların içerik analizi. *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri*, *9*(1-2), 28-43.

Yılmaz, A., Esentürk, O. ve İlhan, E. (2018). Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik durumları ve öğretim sürecinde bu duruma yol açan nedenler: karma araştırma yaklaşımı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(6), 2091-2103. DOI: 10.24106/kefdergi.2448.

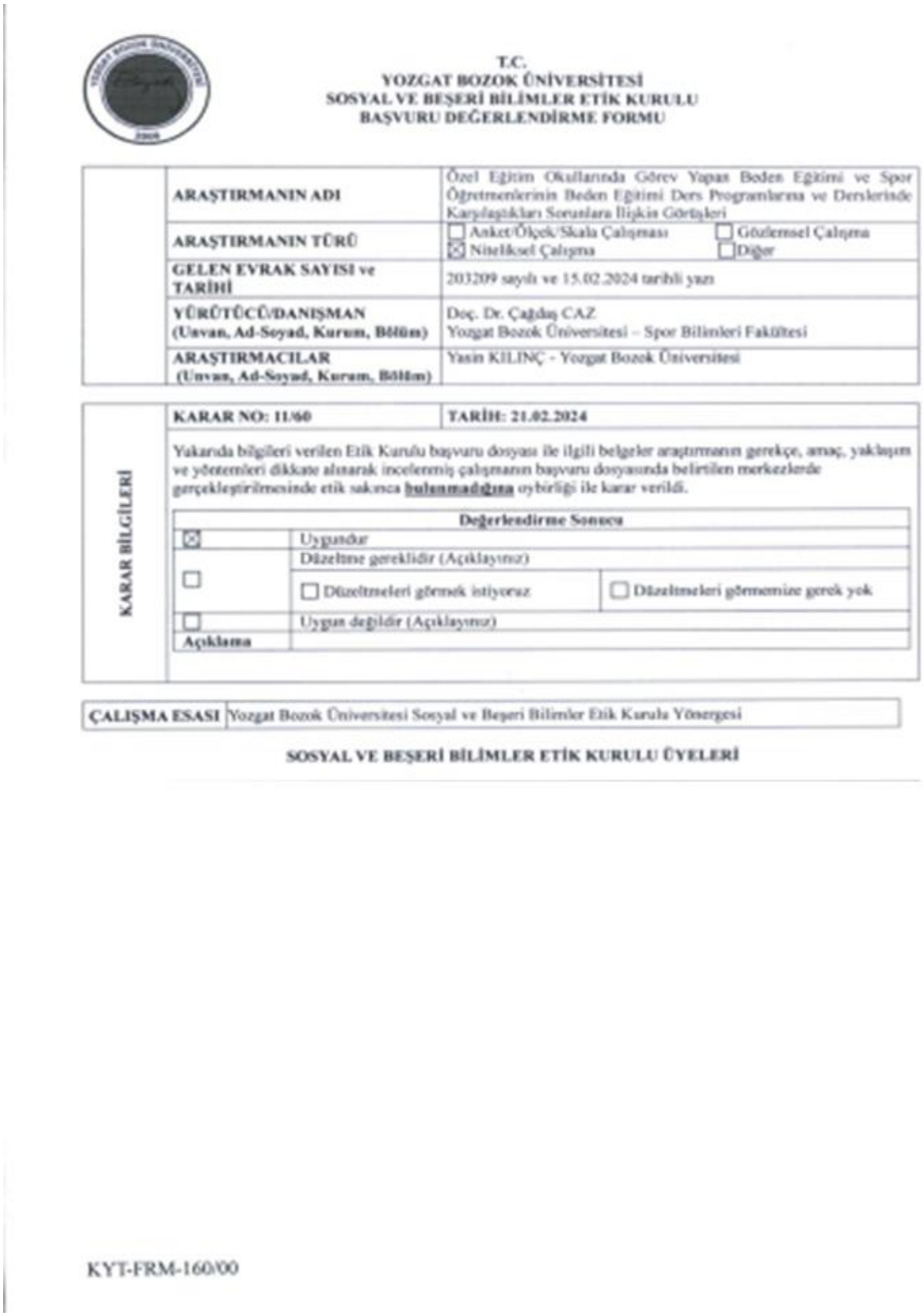
Yılmaz, H., Ünal, E., ve İlhan, E. (2022). Millî Eğitim Bakanlığı "Özelim Eğitimdeyim" uygulaması kapsamında yer alan oyun etkinliklerinin incelenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 27(3), 153-170

Yetim, A.A. (2014). *Engelliler sporuna sosyolojik yaklaşım*. 2nd International Physical Education and Sports Congress for the Disabled. Batman.

Yücekaya, M. A. (2017). *Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin değerlerinin incelenmesi* (Yayın No:473830)(Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

EKLER

Ek – 1. Etik Kurul İzni

T.C.
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU
BAŞVURU DEĞERLENDİRME FORMU

	ARAŞTIRMANIN ADI	Özel Eğitim Okullarında Görev Yapan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Beden Eğitimi Ders Programlarına ve Derslerinde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri
	ARAŞTIRMANIN TÜRÜ	☐ Anket/Ölçek/Skala Çalışması ☐ Gözlemsel Çalışma ☒ Niteliksel Çalışma ☐ Diğer
	GELEN EVRAK SAYISI ve TARİHİ	203209 sayılı ve 15.02.2024 tarihli yazı
	YÜRÜTÜCÜ/DANIŞMAN (Unvan, Ad-Soyad, Kurum, Bölüm)	Doç. Dr. Çağdaş CAZ Yozgat Bozok Üniversitesi – Spor Bilimleri Fakültesi
	ARAŞTIRMACILAR (Unvan, Ad-Soyad, Kurum, Bölüm)	Yasin KILINÇ - Yozgat Bozok Üniversitesi

KARAR BİLGİLERİ

KARAR NO: 11/60	**TARİH: 21.02.2024**

Yukarıda bilgileri verilen Etik Kurulu başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş çalışmanın başvuru dosyasında belirtilen merkezlerde gerçekleştirilmesinde etik sakınca **bulunmadığına** oybirliği ile karar verildi.

Değerlendirme Sonucu		
☒	Uygundur	
☐	Düzeltme gereklidir (Açıklayınız)	
	☐ Düzeltmeleri görmek istiyoruz	☐ Düzeltmeleri görmemize gerek yok
☐	Uygun değildir (Açıklayınız)	
Açıklama		

ÇALIŞMA ESASI	Yozgat Bozok Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Yönergesi

SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU ÜYELERİ

KYT-FRM-160/00

Ek – 2. Veri Toplama Aracı (Yarı yapılandırılmış görüşme Formu)

Adım Yasin Kılınç. Yozgat Kanuni Sultan Süleyman Özel Eğitim Ortaokulunda Beden Eğitimi Öğretmeni olarak görev yapmaktayım. Yüksek Lisans tezim olan; "Özel Eğitim Okullarında Görev Yapan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Beden Eğitimi Ders Programlarına ve Derslerinde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri" konusunda bir araştırma yaparak eğitim öğretim süreçlerini analiz etmektir. Bu araştırmanın program hazırlayıcılarına, araştırmacılara, tüm eğitimcilere faydalı olacağına ve literatüre katkı sağlayacağına inanıyorum.

Yapılan tüm görüşmelerde verilen bilgiler sadece bu araştırmada kullanılacak ve tüm kişisel bilgiler kesinlikle gizli tutulacaktır.

Demografik sorular:

a) Yaşınız:

b) Cinsiyetiniz:

c) Görev yaptığınız okul türü (Özel Eğitim, Görme, İşitme, Ortopedik):

d) Görev yaptığınız kademe (İlkokul, Ortaokul, Lise):

e) Öğretmenlikteki görev süreniz (Yıl):

f) Özel eğitim okulundaki görev süreniz (Yıl):

g) Lisans eğitiminde engellilere yönelik ders alma durumu: evet hayır

h) Engellilere yönelik Yüksek lisans, hizmet içi eğitim, kurs, seminer vb. eğitim alma durumu: evet hayır

Cevabınız evet ise hangi eğitimi aldınız? :

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME SORULARI

1. Görev yaptığınız okulda beden eğitimi derslerinin genel işlenişi hakkında bilgi verebilir misiniz?

2. Özel eğitim okullarında uygulanan Beden eğitimi dersi öğretim programları hakkında genel olarak görüşleriniz nelerdir?

3. Beden eğitimi dersi öğretim programındaki hedef ve davranışların öğrencilerinize hangi becerileri kazandıracağını düşünüyorsunuz?

4. Beden eğitimi dersi öğretim programında eksikliğini gördüğünüz ve olması gerektiğini düşündüğünüz kazanımlar nelerdir?

5. Öğretim programındaki hedef ve davranışları kazandırmada beden eğitimi dersine ayrılan haftalık ders saati süreleri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

6. Beden eğitimi dersinin, öğrencilerinizin fiziksel gelişimine etkisi hakkında düşünceleriniz nelerdir?

7. Beden eğitimi dersinin, öğrencilerinizin akademik başarısına etkisi hakkında düşünceleriniz nelerdir?

8. Okulunuzun olanakları açısından beden eğitimi dersinde karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

9. Okulunuzda idari açıdan karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

10. Ders dışı eğitim çalışmalarında karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

11. Öğrencilerin aileleri ile karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

12. Genel anlamda karşılaştığınız sorunlara (olanaklar, idari, ders içi ve ders dışı eğitim, aileler) ilişkin çözüm önerileriniz nelerdir?

13.Özel eğitim okulunda görev yapmanın hayatınıza etkilerini açıklar mısınız**?**